

Torsdagen den 12 november

Kl. 12.00–17.34

§ 1 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Monica Haider* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i Europarådets svenska delegation.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:134

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:134 Skjutningar i storstadsområden

av Johan Hedén (C)

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 11 december 2015.

Stockholm den 10 november 2015

Justitiedepartementet

Anders Ygeman

Interpellation 2015/16:145

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:145 Naturvårdsverkets vägledning för licensjakt

av Ulf Berg (M)

Interpellationen har överlämnats till statsrådet Bucht och kommer att besvaras fredagen den 11 december 2015 i ett gemensamt svar med interpellation 2015/16:136 av Ulf Berg (M) Överprövning av beslut om skydds- och licensjakt.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 10 november 2015
Näringsdepartementet
Sven-Erik Bucht (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM14 Samarbete med AVS-länderna efter Cotonou-avtalet
JOIN(2015) 33 till utrikesutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 4 Svar på interpellation 2015/16:125 om betydelsen av ett svenskt Natomedlemskap

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman och ärade ledamöter! Hans Wallmark har frågat mig vad jag menar med att Nato bara skulle vara svaret på en eller två saker, om inte Sverige och Finland skulle kunna ha ett mer verkningsfullt samarbete om båda länderna var medlemmar i Nato och om det inte skulle ha påverkat Sveriges säkerhetspolitiska läge negativt om Socialdemokraternas förslag att minska försvarsanslaget hade blivit verklighet år 2010.

I samband med statsbesöket i Litauen i oktober hade jag förmånen att få träffa en grupp studenter på Vilnius universitet och diskutera de säkerhetspolitiska frågorna. Det blev ett bra samtal, och naturligtvis var det både bredare och djupare än vad lösryckta citat kan förmedla. Under samtalet framhöll jag bredden i de säkerhetspolitiska utmaningarna vi står inför. Det handlar om Rysslands aggression mot Ukraina men också om konflikten i Syrien, Isils härjningar, flyktingkrisen, klimathotet och utmaningar kopplat till fattigdom och utveckling. Ett medlemskap i Nato är enligt min uppfattning inte svaret på alla dessa utmaningar. Den breda säkerhetspolitiken förtjänar mer än enbart en Natodebatt.

Regeringen fördjupar i enlighet med den i bred majoritet överenskomna försvarspolitiska inriktningspropositionen våra bilaterala och multilaterala säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten. Det gäller samarbetena i Norden, med de baltiska länderna, inom EU, OSSE och FN, i partnerskapet med Nato samt genom den transatlantiska länken. Genom dessa samarbeten bidrar vi till säkerhet och stabilitet i vårt närområde både i när-tid och på längre sikt.

Bland dessa samarbeten värdesätter regeringen det finsk-svenska samarbetet mycket högt. Sverige och Finland utvecklar i dag försvarssamarbetet både på djupet och på bredden. Bland annat planerar vi för att ha som option att agera gemensamt också i kris och konflikt. Det bygger på att vi har liknande säkerhetspolitiska utgångspunkter. Ett svenskt medlemskap i

Nato skulle därför också påverka Finland. Det är samtidigt en självklarhet att Sverige respekterar andra länders säkerhetspolitiska vägval, på samma sätt som våra samarbetspartner respekterar vårt.

Sverige har valt en samarbetslinje och inte en medlemskapslinje i förhållande till Nato. Regeringen fullföljer därmed samma linje som tidigare regeringar. Säkerhetspolitiken måste hanteras ansvarsfullt, långsiktigt och med brett parlamentariskt stöd. Det ska inte råda någon osäkerhet om den svenska säkerhetspolitiska linjen. Sveriges alliansfrihet bidrar till stabilitet i närområdet och ger oss handlingsfrihet.

När det gäller försvarsanslagen är jag glad att regeringen tillsammans med övriga partier inom ramen för försvarsuppgörelsen har lyckats vända trenden och att Sverige nu satsar på försvaret.

Anf. 2 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Tack för svaret, fru utrikesminister! När jag såg den här tidningsartikeln i en engelskspråkig version av en litauisk tidning och utrikesministern sa att Nato är svaret på bara en eller två saker tänkte jag lite skämtsamt att utrikesministern nog tänker på fred och säkerhet. Nu hänvisar utrikesministern i sitt svar till att det kan vara lösryckta citat i en tidningsartikel som naturligtvis inte speglar ett helt samtal. Det är därför jag väcker den här interpellationen, för att vi ska kunna ha ett utbyte och verkligen förstå hur man tänker och resonerar. Så var det också för ett par månader sedan när utrikesministern och jag hade en annan interpellationsdebatt där jag hade ett inlägg som utgångspunkt där man citerade statsminister Stefan Löfven och förde ett resonemang om buffertzonen. Jag tyckte att det var ett klargörande samtal och har till min glädje noterat att den typen av resonemang inte återkommer lika ofta i debatten.

När det gäller Sveriges förhållande till Nato ska vi kanske vara helt ärliga, fru talman, och erkänna att vi tycker lite olika. Det är precis som utrikesministern säger att det finns partier och företrädare som står för en medlemskapslinje. Jag är en av dem. Jag försöker också förklara och utveckla varför jag tror att medlemskapet i grunden är bra.

Som utrikesministern säger kan Nato naturligtvis inte vara lösningen på alla frågor, lika lite som det europeiska samarbetet, FN, det nordiska samarbetet, det svensk-finska samarbetet eller det nordisk-baltiska samarbetet är svaret på alla frågor. Men det intressanta är att när vi är involverade, engagerade och deltar i alla de här samarbetena kompletterar de varandra. Det är då man bygger säkerhet och samarbete. Därför är jag fortfarande förvånad över att man inte förmår se fördelarna som Natomedlemskapet erbjuder när vi ju är sådana hängivna internationalister och samverkar i EU, OSSE, FN och regionala samarbeten. Det är därför jag tycker att det finns all anledning att föra just Natomedlemskapsdebatten i Sverige.

Fru talman! Det har hänt någonting. Vi är i ett försämrat säkerhetsläge. Det kan vi konstatera alldeles oavsett om vi är medlemskapsanhängare eller inte. Vi har den illegala annekteringen av Krim, och vi har en fördjupad och fortsatt upprustning på den ryska sidan. Vi har ett nytt Östersjöområde. FOI beskriver i sin senaste forskningsrapport, vilket vi i dag också diskuterade på försvarsutskottet, att Östersjöområdet har gått från säkerhetspolitikens periferi mot att bli en del av dess centrum. Samtidigt har också Nato utvecklats. Det har gått från att ha varit en mer allmän säkerhetsorganisation till att nu också bli en försvarsallians. Det är också vad Natos

generalsekreterare Jens Stoltenberg, en socialdemokrat från Norge, berättade om för någon dag sedan, nämligen att det är en skillnad på att vara partnerland och att vara medlemsland. Det är en skillnad. Med medlemskapet kommer de bindande säkerhetsgarantierna.

Det är hela den frågeställningen som jag tycker att Socialdemokraterna och den här regeringen tyvärr undviker. Därför är Nato svaret på minst två frågor, nämligen frågan om fred och frågan om säkerhet. Det tycker jag att regeringen undviker.

Avslutningsvis, fru talman, skrevs det någonting om att utrikesministern hade uttalat sig om försvarsutgifterna. Då vill jag bara påminna utrikesministern och kammaren om att under de senaste åren har vi mötts av socialdemokratiska förslag om lägre försvarsbudgetar, exempelvis åren 2008, 2009 och 2010. Men jag är glad åt den försvarsuppgörelse jag har varit med och tecknat för Moderaternas del.

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 3 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Frågan om Nato och det säkerhetspolitiska läget är viktig. Därför är jag glad att vi får det här tillfället att diskutera detta med utrikesministern.

Vi har ett allt tuffare säkerhetspolitiskt läge, och vi ser att det här inte är någonting som går över. Vi hade i försvarsutskottet i dag besök av FOI, och de poängterade att det inte ljusnar utan att vi måste bereda oss på en långvarigt tuffare situation.

Kristdemokraterna är ett parti som förut har varit avvisande mot ett Natomedlemskap men som sedan tog ställning för att vi borde utreda frågan. Nu hade vi ett riksting för en tid sedan då vi tog ställning för att Sverige i det säkerhetspolitiska läge vi har också bör ta det fulla steget och ansöka om att bli en fullvärdig medlem, inte minst sett i ljuset av det säkerhetspolitiska läget.

Vi ska satsa på ett starkt försvar, och överenskommelsen vi gjorde är ett trenderbrott och något viktigt. Men även med de tillskott som sker är det för lite. Nu satsar vi drygt 1 procent. Skulle vi satsa mer, som när jag gjorde min värnplikt och man satsade 2 ½ procent av bnp, skulle det ändå inte räcka till. Vi skulle inte vara avskräckande.

Vi måste också titta på realiteterna. Från svensk sida har vi med stor parlamentarisk enighet sagt att det är en solidaritetsförklaring. Vi ska kunna ta emot hjälp, och vi ska kunna ge hjälp.

Sverige ligger där det ligger. Och nu är länderna i Baltikum medlemmar i Nato. Ryssland har ställt ut robotar som täcker in varje kvadratmeter av baltiskt territorium. Med sina robotar når de faktiskt en bit in på svenskt territorium också. Med tanke på kartan kan man dock undra hur i all världens Nato ska kunna komma Baltikum till undsättning om det värsta händer, vid en kris eller i en konflikt.

Det finns inga andra alternativ förutom att flyga över Norge och Sverige. Var och en som sätter sig in i det kan förstå det. Då vore det förstås mycket enklare om Sverige var fullvärdig medlem i Nato. Då skulle vi kunna samöva och komma överens om detta. Vid en krissituation finns det annars risk för att det blir kapploppning om svenskt territorium. Båda sidor

skulle vilja låna en strategiskt viktig bit av Sverige, förmodligen en del av Gotland.

Det skulle vara intressant att höra utrikesministerns tankar om det. Funderar regeringen på vad som skulle hända i en sådan situation? Vi har sagt att vi ska ställa upp. Är det inte rimligt att ta höjd för vad som kan hända i ett sådant läge? Är det inte bättre att ha förberett detta? Vi kanske kan förbereda för det även om vi inte är medlemmar i Nato. Det vore intressant att höra utrikesministerns syn på detta.

Vi har förut sagt att vi ska vara alliansfria och neutrala i krig. Nu är vi inte neutrala längre. Det var länge sedan vi slutade säga det. Nu tar vi ställning. Vilket syfte har då alliansfriheten, om den andra delen inte finns kvar? Den frågan vill jag gärna få svar på.

Anf. 4 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jag vill också tacka utrikesministern för svaret och interpellanten för att han har ställt frågorna.

Den förändrade nulägesbilden i vårt närområde och de stadiga förändringarna inom det säkerhetspolitiska fältet påverkar våra arbeten lokalt och nationellt men också våra samarbeten med andra länder. Centerpartiet har under de senaste åren analyserat vilka steg Sverige behöver ta för att kunna möta förändringarna, inte minst under det senaste året, utifrån vår nationella beredskap, vår nationella försvarsförmåga och också de utvecklade samarbeten som har vuxit fram. Det gäller särskilt många Natoländer och även inom ramen för EU-medlemskapet under de senaste 20 åren.

Vi har förändrat vår säkerhetspolitiska utgångspunkt. Alliansfriheten är inte längre densamma som under kalla kriget. Vårt beroende av att samarbeta, civilt och även inom militära områden, ökar. Vi har solidaritetsförklaringar om att vi inte minst i vårt samarbete inom Europeiska unionen ska hjälpa och stödja om förutsättningarna ändras.

Det är viktigt att kunna fokusera långsiktigt och att analysera och veta vilka steg som är viktiga och rätt att ta nu. Därför är det viktigt att de analyser som ska göras av den överenskommelse som vi gjorde i försvarsbeslutet kan komma fram till bra stöd för den fortsatta diskussionen. Det är också viktigt att vi kan närma oss frågan om ett Natomedlemskap och vad det skulle kunna innebära långsiktigt, för att stärka vår försvarsförmåga men också för att bidra till stabilitet i vårt närområde.

Vi ser att frågan mognar. Allt fler i landet talar om vikten av ett Natomedlemskap och att det behöver vara nästa steg, för att tydliggöra vår säkerhetspolitiska position. Jag skulle välkomna att fler i kammaren lyfter upp frågan och att vi fokuserar på att komma till nästa steg.

Vi behöver den ömsesidiga solidaritetsförklaringen om hjälp och ett samarbete som skulle utveckla vår militära förmåga. Det gäller inte minst med tanke på ökad övningsverksamhet i Ryssland, ökad övningsverksamhet utefter våra gränser med flyg och till sjöss. Vi ser ett ökat och förändrat beteende som vi måste möta. Det gör vi bäst tillsammans med andra. Och vi gör det bäst inom ett samarbete i Nato.

Vilken analys ligger till grund för regeringens återkommande besked om att plattformen ligger fast? Man vill inte förändra position samtidigt som man utvecklar de bilaterala samarbetena och i praktiken urholkar alliansfriheten steg för steg.

Hur många fler steg ska Sverige ta? Hur starka signaler ska vi skicka? Och vilken säkerhetspolitisk analys ligger till grund för regeringens fortsatt tvetydiga hållning i frågorna?

Det är oerhört viktigt att frågan diskuteras så att vi kan gå vidare till nästa steg, också för att närma oss medlemskapet på allvar.

Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Jag vill tacka för debatten. Det är en viktig debatt.

Jag instämmer till fullo i Daniel Bäckströms frågeställningar. Men jag vill också lyfta fram att vi har haft debatt i kammaren om säkerhetspolitik tidigare och har hört om regeringens ambition om att ha en säkerhetspolitisk grupp. Det har varit lite olika bud om detta från regeringen under det gångna året.

Det är helt rätt att säkerhetspolitiken förtjänar mer än enbart en Nato-debatt. Men den förtjänar också en Natodebatt. Det är viktigt.

Jag vill koncentrera mig på en sak. Regeringen säger att de följer samma linje som tidigare regeringar. Det stämmer, med vissa förändringar från de ingångsvärden som fanns i den första regeringsförklaringen eftersom vi inte är medlemmar i någon militärallians. När regeringen samtidigt säger att det måste hanteras ansvarsfullt, långsiktigt och med brett parlamentariskt stöd undrar jag hur det breda parlamentariska stödet ser ut. Jag noterar att Socialdemokraterna och Miljöpartiet nu vilar på Västerpartiet och Sverigedemokraterna när det gäller det breda parlamentariska stödet.

Om jag vore utrikesminister och ansvarig för säkerhetspolitiskt arbete som ska vara långsiktigt, ansvarsfullt och brett skulle jag ställa mig frågan om inte verkligheten har förändrats också här och kräver en ny tanke från regeringen i fråga om Nato och Natomedlemskap.

Anf. 6 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, ärade ledamöter!

Jag upprepar gärna att vi tycker att säkerhetspolitiken måste hanteras ansvarsfullt, långsiktigt och med brett parlamentariskt stöd. Sverige behåller kursen. Det förblir tydligt att vi är militärt alliansfria och att vi inte ska söka medlemskap i Nato. Vi följer samma linje som tidigare regeringar.

Ursäkta, men det är ni som har förflyttat er. Det är ni som inte lever upp till det som stod i den försvarspolitiska inriktningspropositionen. Det är ni som har ändrat hållning, det ena partiet efter det andra, utifrån opinionsundersökningar och annat. Det är ni som har förflyttat er.

Och tycker ni att det är rätt tid nu när vi lever i en orolig värld att signalera att det är osäkert vad vår säkerhetspolitiska hållning ska vara? Överenskommelsen skulle vila på tre ben.

Det första benet var att vi fortsatt förblev militärt alliansfria, som vi har varit i mer än 200 år. Vi tycker allihop att det hittills har tjänat oss väl. I annat fall kan ni väl beskriva varför det inte har det. Varför tjänar det oss inte väl? Vad är det som har förändrats?

Det andra benet var att vi skulle satsa på försvaret och återuppbygga det. Det är klart att Nato kommer att trycka på om Sverige investerar ännu mer i det militära försvaret.

Det tredje benet var samarbete. Kan ni föreställa er någon situation där det inte handlar om vilken relation vi har till andra länder inklusive våra

baltiska och nordiska vänner? Det är klart att det handlar om samarbete. Därför har vi investerat i, fördjupat och breddat dessa samarbeten. Men ni kommer inte ifrån att det är ni som har bytt hållning, och det har försvarsministern upprepat gång på gång. Till slut kommer det att låta som om vi är de enda som försvarar den uppgörelse som vi träffade.

Jag är väldigt kritisk mot detta. Det är så lättvindigt att bryta mot det som borde vara det här landets tydligaste signal också när det gäller försvars- och säkerhetspolitiken. Det var en stor och bred överenskommelse och vi skulle hålla ihop om den. Jag tycker att rädsla är en dålig rådgivare. Dessvärre tror jag att det är rädsla som har låtit styra er hållning i dessa frågor.

Vi fortsätter att investera i samarbete, att hålla fast vid att vi i en särskilt orolig tid inte byter säkerhetspolitisk hållning, utan vi utvecklar våra samarbeten och ser till att vi är effektiva och lojala.

Det som Centerpartiet har gjort är att man har villkorat med vad som händer i Finland, kärnvapen och allt vad det nu är. Dessutom utgör detta ganska starka argument mot ett Natomedlemskap. Om vi fortsatt vill hålla en kärnvapenedrustningslinje borde vi vara konsekventa också när det gäller vår inställning till Natomedlemskap eftersom ett sådant placerar oss under ett kärnvapenparaply, det kan vi inte komma ifrån.

Till sist kan man halvt på skämt och halvt på allvar säga: Tänk, om det blir ett Nato med ett starkt amerikanskt inflytande och med Donald Trump som president i USA. Det vore kanske inte så lyckat.

Anf. 7 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Utrikesministerns spekulation om att Donald Trump skulle kunna bli USA:s president överlåter jag åt utrikesministern att fundera på. Det är i hög grad mycket spekulativt. Däremot är det en realitet att Rysslands president heter Putin.

Jag måste vända mig mot utrikesministerns försök att införa något slags tankeförbudslag genom den breda försvarsuppgörelse som vi har ingått.

Fru talman och fru utrikesminister! Jag deltog själv i förhandlingarna som pågick under ett antal veckor. Förhandlingarna var komplicerade och svåra, men de ledde till ett resultat. Vi kom fram till någonting.

Någonting som jag återkommande har betonat är respekt för andra partiers åsikter. Jag är väl medveten om vilka kongressbeslut som Socialdemokraterna och Miljöpartiet har fattat på sina respektive kongresser. Därför förstår jag att det inte går att förmå dem till att bli hängivna Natovänner.

På samma sätt har jag hela tiden begärt respekt för den typen av beslut som mitt parti har fattat. Det är ingen som helst tvekan, fru talman, om var Moderaterna står i synen på ett Natomedlemskap. Det skriver man inte bort genom en försvarsuppgörelse som i så fall blir en tankeförbudslag.

Vad vi gjorde var att vi tillsatte en bred säkerhetspolitisk utredning som skulle undersöka förutsättningarna för olika former av samarbeten, nordisk-baltiskt, nordisk-finskt, inklusive medlemskap i Nato.

Därför ligger den debatt som vi nu för utanför. Jag tycker fortfarande att det var bra med försvarsuppgörelsen. Det är en tydlig signal i en orolig värld. Det är just det som är centralt och som saknas i utrikesministerns

argumentation, nämligen det försämrade säkerhetsläget. Vi ser ett nytt Östersjöområde med ett kraftigt försämrat läge med tanke på annekteringen av Krim, den ryska upprustningen, kränkningar och incidenter. Nyligen kidnappades en estländsk gränspolis. Jag riktade beröm till utrikesministern därför att hon med sina nordiska och baltiska kollegor gjorde en tydlig markering om att han skulle skickas tillbaka, och han utlämnades också till Estland. Läget är alltså försämrat.

Då kommer nog allt fler på att ett rimligt svar borde vara att skaffa sig den typen av bindande säkerhetsgarantier som ingår i Natomedlemskapet. Så, fru talman, tolkar jag till exempel Centern och Kristdemokraternas nya och tydliga besked. Som partnerland har Sverige inte några säkerhetsgarantier. Vi saknar beslutanderätt i ett antal väsentliga frågor, exempelvis när det handlar om olika typer av insatser som vilar på internationell folkrätt. Men vi får vänta medan besluten fattas, och sedan kallas vi in och deltar i dessa övningar – dessutom ofta på ett mycket uppskattat sätt. Så har det varit i Afghanistan, i Kosovo och i Libyen, och vi ska vara stolta över det och den skillnad som Sverige har medverkat till genom olika former av Natoledda insatser.

Det nya försämrade läget borde leda till en reflexion om vikten av att vi funderar igenom vilken beslutanderätt som vi vill ha. Där är utmaningarna lika för Sverige och Finland, men vi ansvarar för vår egen säkerhet och försvarsinriktning. Sedan kan vi gärna samverka, samarbeta och föra en dialog med Finland.

Avslutningsvis: Jag tycker att det är intressant att den här debatten har lockat med Mikael Oscarsson, Daniel Bäckström och Kerstin Lundgren. Det visar att vi gör detta tillsammans, och det kan också tjäna som en illustration på samarbete. Det är nämligen i samarbete med andra som vi bygger säkerhet. Det bygger vi tillsammans och, fru talman, det finns plats för fler.

Anf. 8 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Den försvarspolitiska uppgörelsen var väldigt viktig och ett trendbrott. Det var första gången sedan 90-talets början som det blev ökade anslag. Men det är fjärran från att Kristdemokraterna på något sätt skulle medverka till att friskriva oss från att tala om var vi står i Natofrågan. Det var inte tanken med den försvarspolitiska inriktningspropositionen och inte heller med den beredning som föregick den.

Det var bra att det tillsattes en utredning. Det är självklart att Kristdemokraterna vill visa på de goda argument som det finns för Sverige att ta steget fullt ut. Den förre socialdemokratiska statsministern i Norge, Jens Stoltenberg, har sagt: Det går nästan inte att stå närmare Nato än vad Sverige gör utan att vara medlem. Men något skydd kan Sverige inte räkna med.

Den skillnaden måste vi ju kunna diskutera. Ska det verkligen vara på viset? Det jag försökte att säga i mitt tidigare inlägg var att ett svenskt Natomedlemskap skulle öka såväl vår egen som våra grannars säkerhet och bidra till ökad stabilitet i vår del av världen.

Jag kunde inte med mina öron höra någon kommentar till den fråga som jag ställde och som handlade om vad vår alliansfrihet skulle tjäna till. Tidigare var det att vi skulle vara neutrala i en kris- eller krigssituation, men det har vi friskrivit oss ifrån. Vi har ju sagt att vi ska ställa upp för vår

omvärld om det händer någonting. Min fråga är: Vad tjänar alliansfrihet till? Jag vill gärna ha en kommentar till den frågan.

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

Anf. 9 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jag deltog som representant för Centerpartiet i de samtal som vi fem sex partier förde och som landade i den breda överenskommelse som inbegriper fem partier här i kammaren. Det var ett omfattande och väldigt viktigt arbete som gjordes. Oerhört många samtal fördes om nationella fokus och hur vi ska utveckla vår långsiktiga försvarsförmåga, men det fördes också diskussioner som vi så småningom mötte med den utredningsdel som citerades tidigare i debatten. Det innebär inte att det tydliggör olika aspekter i var Alliansen står politiskt, utan vi var överens om en formulering kring hur vi skulle bedriva en utredning. Där står det att vi ska titta på många olika internationella samarbeten. Det är oerhört viktigt att den analysen också inbegriper ett Natoperspektiv. Det nämns i den här formuleringen. Någon rad senare nämns även ordet ”medlemskap”.

Sedan har vi olika positioner i frågan. Efter att vi ingick försvarsöverenskommelsen har Centerpartiet tagit ett tydligt beslut. En övertygande majoritet i vårt parti har ställt sig bakom att vår linje nu är att vi tycker att Sverige bör starta en process där vi arbetar för ett svenskt Natomedlemskap.

Vi behöver jobba brett och långsiktigt. I den här tiden är det oerhört viktigt att vi tydliggör vår position. Att tydliggöra vår faktiska lägesbeskrivning bidrar till stabilitet i vårt närområde. Ett medlemskaps effekter är viktiga också för att kunna hjälpa våra grannländer i händelse av att de skulle utsättas för ett ökat militärt hot. Den här frågan kommer att vara väldigt viktig för vår säkerhetspolitik under lång tid framöver.

Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Jag hör utrikesministern säga att hon och regeringen står fast vid uppgörelsen. Socialdemokraterna och Miljöpartiet står fast vid den. Bekymret är att verkligheten förändras. Och när verkligheten förändras, fru talman, behöver vi, oavsett om det gäller migrationsfrågor, där vi ser regeringen ändra uppfattning, eller om det gäller säkerhetspolitik, förhålla oss till den nya verkligheten.

Från vår sida är det helt klart att vi har analyserat detta och tagit ställning för en hållbar, långsiktig och solidarisk säkerhetspolitik som vi hoppas ska kunna samla ett bredare stöd i Sverige. Vår hållning är helt klar. Vi har förbehåll, men det är samma förbehåll som Norge, våra grannar, har haft i frågan om att inte ha kärnvapen eller stationär trupp på sitt territorium. Det är inte något konstigt med detta.

Men, fru talman, om verkligheten och det breda parlamentariska stödet förändras, hur förhåller sig då regeringen till den förändringen? Socialdemokraterna söker numera stöd hos Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna för svensk säkerhetspolitik. Frågan är om det är tillräckligt brett, starkt och hållbart för regeringen och utrikesministern.

Jag vill även påminna utrikesministern om att det i våras sas att det skulle tas fram en nationell säkerhetsstrategi. Det skulle inbjudas till samtal om det under våren. Ännu har vi inget sett av detta.

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tror att svenska folket uppskattar att regeringen i en orolig tid är väldigt tydlig med säkerhetspolitiken och att vi inte lämnar till exempel den försvarspolitiska inriktningspropositionen, där vi sa att det skulle vila på de här tre elementen. Det är era partier som har förflyttat er. Ni har bytt position.

Centerpartiet har tagit ett nytt beslut – efter viss vanda kan jag förstå, eftersom ni tidigare snarare tillhörde dem som sa nej till Natomedlemskap. Ni har gjort det med förbehåll som är orealistiska; i dagsläget är det alldeles tydligt vad Finland tycker om den här saken. De har markerat väldigt klart att de inte kommer att söka Natomedlemskap. Ni har förstas knutit det till att vi ska agera ihop med Finland och ha ett fortsatt samarbete med Finland.

Angående kärnvapen vet vi att det är ett ensidigt åtagande från de här två länderna som säger att vi inte vill ha kärnvapen i fredstid. Det är så långt man kan gå. Det finns inget avtal om det. Kärnvapenfrågan är förstas fortsatt viktig, och inte oviktig för svenska folket heller, eftersom vi har en hög profil och har drivit frågan. Vi tycker inte att det blir en säkrare värld om man investerar mer i kärnvapen. Vi vill inte ha dem utplacerade. Men ni kanske har idéer om var de ska utplaceras i Sverige en vacker dag om ni går med i Nato. Var vill ni ha dem?

Jag tycker att det är lite osjyst. Jag tycker att det vilar på er att säga varför den militära alliansfriheten inte fungerar. Jag tycker inte att det är rätt att låta rädslan för Ryssland styra så att vi ska ändra vår inriktning på säkerhetspolitiken. Jag menar att vi tidigare har genomlevt besvärliga situationer där den militära alliansfriheten tjänat oss väl.

I en orolig tid då vi ser ett aggressivt Ryssland tycker vi inte att det är läge att ändra på vår säkerhetspolitik och vår säkerhetspolitiska hållning. Då om någonsin är det viktigt att säga det som står i inriktningspropositionen: ”Hot mot freden och vår säkerhet avvärjs bäst i gemenskap och samverkan med andra länder. Sverige är inte med i någon militär allians.” Det är det som står i inriktningspropositionen, och man kan tro att de partier som har ställt upp på detta faktiskt också ska stå upp i debatten och försvara vår säkerhetspolitiska hållning.

Det som händer är att vi gör en suveränitetsförlust. Det kan man aldrig komma ifrån. Vi är fria att fatta beslut.

Det är inte oviktigt vem som är president i USA. Kommer ni ihåg hur det var under Bushtiden? Det var inte oviktigt vem som var president i USA då. Det styr väldigt mycket också hur Nato agerar.

Han sa inte så. Han sa att Sverige enligt 5 § i försvarsförpliknelsen inte kan begära stöd, men vi har ett gott samarbete. Varför skulle inte det ha tjänat oss väl? Vi har kunnat behålla vår suveränitet och vår rätt att bestämma och avgöra själva vilka samarbeten vi vill gå in i samt hur djupt och hur brett vi vill göra det. Vi har gjort en viktig insats i alla de här olika samarbetena och ska fortsätta att göra det. Vi följer precis inriktningspropositionen. Vi kommer inte att göra någonting utan att Finland är informerat, och förhoppningsvis agerar Finland samfällt med Sverige. Någonting annat vore djupt oansvarigt.

Jag tycker att det åligger er att säga vad det är som inte fungerar. Vad är det som är fel med den militära alliansfriheten?

Anf. 12 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Min interpellation handlade om utrikesministerns uttalande om att Nato bara skulle vara ett svar på en eller två saker. Tyvärr kan jag inte säga att jag fått svar på min fråga eller ens fått Socialdemokraternas och regeringens position klargjord.

Visst är det en enorm skillnad på ett partnerskap och ett medlemskap. Som partnerland har vi inte de bindande säkerhetsgarantierna. Vi kan hoppas, tro och önska, men det bindande finns bara i medlemskapet. Vi har inte den fullständiga beslutanderätten. Vi får vara med och påverka. Vi kan också bli tillfrågade. Men beslutanderätten har man bara som medlem, inte som partner. Vi kan inte få till stånd ett fullt ut fungerande nordiskt samarbete med mindre än att egentligen alla de nordiska länderna är delar av det. Tre av dem – Norge, Danmark och Island – är Natomedlemmar. Sverige och Finland står än så länge utanför.

Fru talman! Jag tycker att Kerstin Lundgrens inlägg var väldigt viktigt och centralt. Det har ju historiskt varit så att Centern och Socialdemokraterna i decennier definierat den svenska alliansfrihetspolitiken. Nu markerar Centern tydligt viljan till ett medlemskap. Det tycker jag borde påverka en tidigare allierad som man tidigare haft samsyn med. Jag förundras över att Socialdemokraterna verkar vara så likgiltiga inför både de förändringar som sker i omvärlden och dem som sker i Sverige.

Det är naturligtvis en förändring att som medlemskapspartier utöver Moderaterna och Folkpartiet finns nu även Centerpartiet och Kristdemokraterna. Detta är en förändring. Den består och beror på någonting.

Det är vad vi debattörer i talarstolen, ledamöter och partier gång på gång försöker säga. Det är en försämrad omvärld vi befinner oss i. Vad är svaret på de frågorna?

Utrikesministern säger att vi ska samarbeta. Jag säger att det är skillnad på partnerskap och medlemskap. Jag säger att man inte kan navigera i en ny tid efter en gammal karta.

Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag menar fortsatt att vi måste agera ansvarsfullt med en historisk förankring och förståelse för Sveriges hållning också i denna säkerhetspolitiska fråga. Vi måste göra det långsiktigt, och vi måste ha ett brett parlamentariskt stöd. Det var inte helt enigt i Centerpartiet, minsann. Jag förstod att det var under stor vända som man fattade ett sådant beslut.

Sverige behåller kursen och förblir tydligt. Vi kan inte vara tydligare. Vi har inte ändrat oss, som en del av partierna som är representerade här i debatten har gjort. Vi står fast vid att vi inte vill ha den suveränitetsförlusten. Vi vill kunna besluta på egen hand vilka samarbeten vi ska vara med i.

Vi menar att det har tjänat oss väl. Man ska inte underskatta att det har bidragit till fred och säkerhet att vi har haft den hållningen. Vi har fått stor respekt runt om i världen för vår hållning. Den är konsekvent därför att den hänger ihop med politik på andra områden.

Vi kommer att stå fast vid att vi också behöver rusta vårt försvar. Det är en annan ovärderlig bit av säkerhetspolitiken. Vi fortsätter att själva besluta om vårt samarbete. Även om man kan säga att man får inflytande blir man också uppläst i en organisation som fattar många svåra och viktiga beslut.

Vi står fortsatt kvar vid uppgörelser vi har. Vi hoppas att det ska vara mer än bara ett handslag en dag och att man sedan nästa dag kan byta hållning. Vi har sett på en del andra områden hur oppositionen agerar.

Detta är för viktigt för det. Vi tänker fortsatt hålla fast vid vad vi beskrev i regeringsdeklarationen. Vi hoppas att också andra partier ska förstå att det är vad som tjänar oss bäst som säkerhetspolitisk plattform.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2015/16:47 om barnarbetet i världen

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat utrikesministern om vad hon avser att göra för att få till stånd löner i hela leverantörskedjan, ända ned till daglönarnas arbetsplatser – i synnerhet inom farliga arbeten som jordbrukssektorn – när det gäller de produkter som upphandlas genom offentlig upphandling, som gör att lantarbetarnas barn inte tvingas arbeta för att lösa familjens försörjningsproblem utan i stället ges möjligheter att vara barn och gå i skola och skaffa sig en utbildning. Kakabaveh har även frågat vad ministern avser att göra när det gäller att bilda opinion och bygga nätverk i syfte att skapa förutsättningar för utveckling som leder bort från barnarbetet i världen samt vad ministern avser att göra som förberedelse inför konferensen om barnarbete som kommer hållas i Argentina 2017 och om ministern avser att sända en särskild delegation till konferensen.

Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Det senaste decenniet har antalet barnarbetare minskat från 246 miljoner till 168 miljoner. Men det är inte tillräckligt. All form av utnyttjande av barn är oacceptabelt oavsett var i världen det förekommer.

Frågan om barnarbete utgör en viktig del i ILO:s kärnkonventioner. De flesta länder i världen har ratificerat ILO:s konvention 182 om förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete och även nr 138 om minimiålder för tillträde till arbete. Dessutom slår artikel 32 i FN:s konvention om barnets rättigheter fast att barnet har rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt, hindra barnets utbildning, äventyra barnets hälsa eller utveckling.

Det är riktigt att det just inom jordbrukssektorn är vanligt med barnarbete, något som förstås inte är acceptabelt. Enligt ILO:s internationella program om avskaffande av barnarbete finns över hälften av barnarbetarna i jordbrukssektorn. Jordbruket är också en arbetsplats där risken att skada sig är högre jämfört med andra sektorer, vilket gör barnen extra utsatta.

Orsakerna till barnarbete är komplexa. För att komma till rätta med barnarbete behövs en kombination av ekonomisk tillväxt och rättvis fördelning av resurser, respekt för grundläggande rättigheter i arbetslivet, tillgång till allmän utbildning och social trygghet. Det behövs också en bättre förståelse för barns behov och rättigheter.

Sverige bidrar givetvis i kampen mot barnarbete. Det sker genom bidrag till FN:s organisationer, såsom ILO, och genom att vi stöder övervakningen av att länder upprätthåller de internationella normer som finns om barnarbete. Sedan samarbetar vi också regionalt och bilateralt i den frågan.

Jag vill också nämna FN:s nya hållbarhetsmål, 2030-agendan, som ställer krav på länderna att vidta omedelbara åtgärder för att förbjuda och utrota de värsta formerna av barnarbete. Målet är att all form av barnarbete ska vara utrotat 2025. Agendan ger en bra plattform för att bilda opinion och bygga nätverk för att nå det målet.

Sedan har vi möjligheten att ställa sociala krav i upphandlingar, som också kan främja mänskliga rättigheter. En särskild utredare har precis lagt fram förslag om att när arbete utförs utanför Sverige ska villkor enligt ILO:s kärnkonventioner ställas i upphandlingen. Regeringen bereder för närvarande utredningens förslag. Redan det nu gällande EU-direktivet om offentlig upphandling klargör att upphandlande myndigheter har rätt att ställa krav på att leverantörerna ska följa bestämmelserna i grundläggande ILO-konventioner.

Det finns också ett ansvar för företagen att sträva efter att integrera hållbarhet i sina affärsstrategier och styrningen av företagen. Att bidra till faktiskt avskaffande av barnarbete är en del av OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. I augusti i år antog regeringen som sjätte land i världen en nationell handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter.

Den fjärde konferensen om barnarbete kommer att hållas i Argentina 2017. Jag har ännu inte fått någon inbjudan till konferensen, men regeringen kommer ta ställning till frågan om förberedelser och deltagande i god tid innan konferensen äger rum.

Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Ylva Johansson för svaret. Det är glädjande att regeringen har ett så stort engagemang och vilja att arbeta med frågorna om barnarbete. Det gör den till exempel genom att den tillsatt en särskild utredare som föreslår att Sverige ska följa ILO:s kärnkonventioner och ställa krav på företag vid upphandling.

Det är också viktigt att vi ser till att människor som jobbar inom jordbruket och de som har jordbruk ska få löner som går att leva på för att deras barn ska få möjligheter till skolgång och utbildning. Det är viktigt. Jag saknade den biten i svaret.

Sverige har självklart en juridisk skyldighet att se till att barnarbete inte förekommer i produktionen av varor och tjänster som vi konsumerar. Vi har också som konsumenter ett moraliskt ansvar och en skyldighet att ställa krav på företag som inte följer ILO:s kärnkonventioner.

Vi vet att det förekommer barnarbete inom jordbruket, vid produktion för klädkedjorna och produktion av till exempel av mjukvaror för telefoner och datorer för Apple. Under de senaste fem åren har det hållits två internationella barnkonferenser. Den ena var i Haag 2010, och den andra var i oktober 2013 i Brasilien där 97 länder deltog.

Vid konferensen i Haag antogs med acklamation en färdplan för att uppnå ett avskaffande av de värsta formerna av barnarbete redan 2016, det vill säga nästa år. Den heter *Roadmap for Achieving the Elimination of the Worst Forms of Child Labour by 2016*.

Under rubriken Åtgärder för regeringar i detta dokument står att läsa att åtgärder bör vidtas för att tillsammans med arbetsmarknadens parter skapa en miljö som syftar till att bekämpa barnarbete i levnadskedjan.

Även vid denna konferens antogs en överenskommelse – *The Brasilia Declaration on Child Labour*. I punkt 20 i denna överenskommelse står att läsa att det beslutades att stödja en kontinuerlig utveckling av den globala rörelsen mot barnarbete genom partnerskap, samarbete, opinionsbildning och handling baserat på internationella arbetsformer och rättigheter.

Vi vet genom våra fackliga organisationer här i Sverige att ett år har gått, men hittills har ingenting gjorts, tyvärr. Som ministern påpekade i sitt svar är jordbruket globalt sett den sektor inom näringslivet där den i särklass största delen av barnarbetet i världen förekommer. Det handlar om 59 procent, vilket innebär att över 98 miljoner flickor och pojkar i åldrarna 5–17 år arbetar inom växtodling och animalieproduktion. Vi vet via medierna att vi har deltagit i en hel del av detta genom leverantörer som utnyttjar barnarbete och som levererar varor till kedjor i Sverige.

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Amineh Kakabaveh tar upp. Den är viktig för regeringen. Jag vill gärna lyfta fram att det gäller att jobba på flera fronter för att på allvar nå resultat när det gäller minskning av barnarbete. Även om det har minskat är det fortfarande katastrofalt många barn som tvingas till arbete, farliga situationer och utnyttjande.

Jag skulle vilja lyfta fram några områden där det är viktigt att göra insatser. Det handlar om att bekämpa och utrota fattigdom. Det är en viktig del i detta. Det handlar om att prioritera utbildning och utveckling av välfärdssystemen i olika länder så att barnen får tillgång till grundläggande välfärd och rätt till utbildning och skolgång. Det handlar om att se till att länder både ratificerar och tillämpar ILO:s konventioner. Det handlar om att se till att det finns en fungerande och utbyggd arbetsinspektion i olika länder. Det handlar, fru talman, inte minst om att stärka rätten och möjligheten för löntagarna att organisera sig i fackföreningar att via kollektiva förhandlingar nå resultat. Många av dessa insatser är viktiga för att man ska kunna nå framgång när det gäller barnarbete.

Fru talman! Jag vill också gärna lyfta fram att Sverige precis nyligen har tecknat ett internationellt samarbetsavtal mellan Bangladesh, ILO och Sverige som handlar om att förbättra arbetares villkor i textilindustrin i Bangladesh. Min statssekreterare kommer inom kort att åka till Bangladesh för en internationell konferens om bland annat frågor om detta – hur vi kan stärka löntagarnas rättigheter.

ILO gör ett viktigt arbete i detta område, och Sverige är en av de största bidragsgivarna till ILO:s utvecklingsstöd. Vi bidrar med ungefär 70 miljoner kronor per år till ILO:s arbete. Vi ligger alltså redan i framkant från Sveriges sida, men det är självfallet viktigt att vi fortsätter att prioritera dessa frågor högt.

Anf. 17 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack, statsrådet Ylva Johansson! Detta är jätteviktiga aspekter, och det är viktigt att Sverige tar initiativ. Vi vet att under de senaste tio åren har flera internationella konferenser ägt rum, och många länder har förbundit sig till kärnkonventionerna. Men det ser dessvärre fortfarande ut så här när det gäller Sverige, våra underleverantörer och klädkedjor som Hennes & Mauritz och många andra. Precis som Ylva Johans-

son var inne på är det i klädkedjorna man utnyttjar arbetskraft. Enligt Human Rights Watch är det till över 90 procent kvinnor och unga flickor som jobbar under slavliknande arbetsförhållanden i Kambodja. Det förekommer också barnarbete i Uzbekistan, Indien och Kina. Där är det bomull; 99 procent tillverkas i dessa länder.

Det handlar om arbetsrättsbrott som gäller våra företag, alltifrån Ikea till klädkedjeföretagen. Detta har påpekats i Fairtraderapporter, i rapporter från Human Rights Watch och i medierna. Därför är det viktigt att ställa krav och att de företag som bryter mot de internationella konventionerna ska bestraffas. Det här ska inte vara okej. Sverige har en röst när det gäller mänskliga rättigheter, och detta är en mänsklig rättighet.

Det handlar också om den feministiska agendan i svensk utrikespolitik. Den måste lyftas i dessa sammanhang eftersom det är mest kvinnor som tillverkar våra kläder. Senast för två veckor sedan handlade det om produkter inom sminkbranschen. Också där förekommer barnarbete. Inom kakaobranschen, till exempel, i Elfenbenskusten och i Ghana finns det 2,3 miljoner barnarbetare. Det är allvarliga siffror med tanke på vad man vill åstadkomma internationellt: att utrota de värsta formerna av barnarbete redan 2016. Vi har ändå inte halverat siffrorna med tanke på att det fortfarande är 70 miljoner barn som jobbar inom de värsta formerna av barnarbete.

Jag tror också att det är viktigt att jobba för rättvisa och för att det ska finnas fackliga organisationer och organisering. Vi ska också bekämpa fattigdom, och det handlar om resursfördelning. Vart man än kommer i världen är det svårt för fackliga organisationer att organisera sig. Senast var vi i Chile på studieresa. Det är svårt för arbetarna där att få en facklig organisation som är enhetlig, till exempel. Detta förekommer i många länder. I Iran sitter de fackliga aktivisterna i fängelse, och de mördas. Även i många andra länder förföljs de. Därför är det bra att vi i Sverige har avtal. När vi förhandlar ska de sociala kraven finnas med, och det ska vi hålla fast vid.

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag kan försäkra Amineh Kakabaveh om att regeringen prioriterar de här frågorna. Vi gör betydande insatser. Låt mig lyfta fram några delar.

Jag har redan talat om det viktiga arbete som ILO bedriver. Sverige ger ett bidrag på ungefär 70 miljoner kronor, vilket gör oss till en av de största bidragsgivarna till ILO. Pengarna används till exempel till arbete för föreningsfrihet och kompetensutveckling. Det finns också pengar som i dag används för ILO:s program mot barnarbete och för att stödja genomförandet av en afrikansk strategi mot barnarbete, till exempel. Det handlar om att bekämpa barnarbete i Kongo, Guinea-Bissau, Lesotho och Swaziland.

Sverige stöder också genom Sida betydande insatser för barns rätt till utbildning. Vi ger stöd till Unicef, som också arbetar för att motverka barnarbete och för barns rätt till utbildning. Vi gör betydande insatser, och vi är självfallet beredda att fortsätta att prioritera dessa frågor.

Jag ser fram emot att jag så småningom kommer att få en inbjudan till konferensen i Argentina. Då får vi återkomma till den.

Anf. 19 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack, statsrådet! Jag är helt övertygad om att det finns en jättestark ambition och att den svenska regeringen har en stark vilja och hjälper till. Men problemet är att det är företagen som begår brott. Om de inte följer riktlinjerna och om deras leverantörer och underleverantörer inte uppfyller kraven och följer reglerna kommer det att bli väldigt svårt även om vi bidrar med hur många miljoner eller miljarder som helst. Om inte länderna där arbetet och produktionen sker håller sig till samma rättigheter hjälper inte det.

Därför är det bra att Sverige i alla lägen vid alla upphandlingar med företag och länder helt enkelt upprätthåller och betonar vikten av mänskliga rättigheter, barns rättigheter, barnkonventionen och ILO:s kärnkonventioner. Man ska kämpa för levnadslöner. Oftast handlar det ju om att de företag som Sverige har i andra länder där man producerar varor betalar minimilön och inte levnadslön. Det är jätteviktigt att betona detta, för det är viktigt att folk har levnadslöner så att de inte skickar sina barn på farliga äventyr till exempel inom jordbruk och andra sektorer som är väldigt farliga. Särskilt kakaoproduktionen är livsfarlig; där dör många barn mellan 5 och 17 år.

Detta berör oss naturligtvis, och därför förväntas det också att Sverige ställer krav på de företag som vi förhandlar med.

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Avslutningsvis vill jag tacka Amineh Kakabaveh för att hon lyfter upp en viktig fråga. Precis som jag sa i mitt svar har en utredare nu kommit med ett förslag om att Sverige ska ställa villkor enligt ILO:s kärnkonventioner vid upphandling när arbete utförs.

Jag tror att detta är ett viktigt förslag. Det bereds nu inom Regeringskansliet, som jag sa tidigare, så vi får återkomma till den här viktiga frågan som vi kommer att följa. Vi kommer också att göra nya insatser.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:91 om sysselsättningseffekter av höjd a-kassa

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Fredrik Schulte har frågat mig om det är min bedömning att en höjd a-kassa leder till fler jobb.

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring med syftet att lämna ekonomiskt stöd till försörjning vid omställning mellan arbeten. Som Fredrik Schulte säkert känner till har ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen urholkats under en lång tid.

En fungerande arbetslöshetsförsäkring tryggar inte enbart den enskildes privatekonomi utan förbättrar även matchningen och omställningsförmågan på arbetsmarknaden genom att människor vågar prova andra yrken och uppmuntrar de arbetssökande till att söka yrken som motsvarar hans eller hennes utbildnings- och erfarenhetsnivå. Arbetslöshetsförsäkringen

fungerar även som automatisk stabilisator som dämpar konjunktursvängningar.

Höjningen av den inkomstrelaterade ersättningen var väsentlig för att arbetslöshetsförsäkringen även fortsättningsvis ska fungera som en inkomstbortfallsförsäkring vid arbetslöshet. Uppskattningsvis var det före höjningen endast omkring 1 procent av arbetstagarna som vid arbetslöshet skulle få en ersättning som uppgår till 80 procent av förvärvsinkomsten.

Genom att förstärka arbetslöshetsförsäkringen vårdar och förstärker vi den svenska modellen i praktisk politisk handling, och tillsammans med de investeringar för jobb som regeringen gjort i sin jobbagenda görs insatser på såväl kort som lång sikt för fler jobb.

Anf. 22 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Vi har alltså den här debatten därför att jag har frågat arbetsmarknadsministern om hur många jobb vi får genom att höja bidragen. I valrörelsen sa Stefan Löfven, nuvarande statsminister, att alla förslag som en socialdemokratisk regering skulle komma att lägga fram skulle prövas för att se vad det gav för effekt på jobben.

Det vi kan se nu, om vi tittar på de budgetar som regeringen har lagt fram, är att det inte finns några konsekvensanalyser vare sig av politiken i dess helhet eller av enskilda förslag, och när jag nu ställer den här frågan till arbetsmarknadsministern får jag inget rakt svar. Jag vill därför passa på att ställa frågan en gång till: Hur många jobb menar arbetsmarknadsministern att höjda bidrag, genom en höjd a-kassa, leder till?

Regeringen väljer att inte svara på den här typen av frågor, därför att regeringens inriktning för politiken handlar om att höja skatterna på jobb och företagande. Man tar inte heller de pengar man får till att höja anslagen till välfärdens kärna – det är bara en fjärdedel av skattehöjningarna som går till vård, skola och omsorg – utan man använder pengarna till att satsa på till exempel höjd a-kassa, höjda bidrag, höjda subventioner och mer arbetsmarknadspolitik.

Förklaringen till att man inte svarar på den typ av frågor som jag ställer är för att den politik som man bedriver mycket tydligt leder till färre jobb. Detta är egentligen ganska självklart och naturligt. Höjer man skatterna på jobb och företagande kommer människor att ha mindre pengar i plånboken att konsumera, det vill säga att det stoppar eller saktar ned de ekonomiska hjulen när de snurrar, och företag kommer att ha mindre pengar kvar att anställa. Det blir alltså färre människor som får jobb.

På samma sätt som vi har höga skatter på snus, tobak, alkohol och miljöskadligt beteende, eftersom vi vill att människor ska göra så lite av det här som möjligt, kommer också höga skatter på jobb att leda till att färre arbetar.

De satsningar regeringen gör, alltså höjda bidrag, kommer också att leda till att färre får jobb. Ju högre bidragen är, desto sämre drivkrafter kommer människor att ha för att verkligen ta de jobb som finns.

Det här är ingenting som jag hittar på. I en forskningsrapport från OECD har man gjort en sammanställning, metastudier, av vad forskningen säger på området. De säger mycket tydligt att i det genomsnittliga OECD-landet har hög och långvarig a-kassa och höga skatter en stark inverkan på en ökning av den totala arbetslösheten. Den statliga myndigheten IFAU tittar på detta i en rapport, och även de har konstaterat att ”den lägsta lönen

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

som en arbetslös kan tänka sig acceptera ett jobb för, reservationslönen, antas delvis kunna förklara både hur många jobb arbetslösa söker men också deras chanser att få jobb”.

Det finns alltså ett tydligt, vetenskapligt stöd för att höjd a-kassa leder till färre människor i arbete, och det är också därför vi nu ser alla oberoende bedömare konstatera att regeringens politik leder till färre jobb. Konjunkturinstitutet, Svenskt Näringsliv och Finanspolitiska rådet konstaterar alla att regeringens politik leder till mellan 20 000 och 30 000 färre jobb.

Med den flyktningkris vi nu befinner oss i har vi inte råd med fler människor i arbetslöshet på grund av en ideologiskt driven bidragspolitik.

Anf. 23 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att de som lyssnar på den här debatten och på Fredrik Schulte kommer ihåg att verkligheten brukar vara Moderaternas värsta fiende. Fredrik Schultes partivänner i den gamla regeringen lovade ju att om man försämrade arbetslöshetsförsäkringen skulle arbetslösheten sjunka. Om man sänkte skatterna skulle arbetslösheten sjunka.

Inget av detta hände. Tvärtom var den höga arbetslösheten och misslyckandet med jobben en av de viktigaste anledningarna till att väljarna inte lät den gamla regeringen fortsätta. Den politik som Fredrik Schulte förordar har alltså redan prövats i verkligheten och hade inte de effekter som man utlovade.

Jag vill också göra en rättelse, fru talman. Arbetslöshetsförsäkringen är inget bidrag. Det är en försäkring. Människor tecknar en försäkring och betalar till försäkringen varje månad för att försäkra sig om att en olycka ska kunna komma ensam. Det är det vi använder försäkringar till. De flesta av oss försäkrar vårt hus, vår bil och mycket annat, för om det värsta händer ska man inte också behöva bli fattig.

Människor hade betalat till försäkringen i väldigt många år. Då kom den gamla regeringen och försämrade kraftfullt och i ett slag försäkringen så att man inte längre hade den försäkring som man trodde att man hade när man började betala till den, när man var utlovad en ersättningsnivå på 80 procent av den tidigare lönen.

Nu återställer vi så att vi återigen får en fungerande omställningsförsäkring som är inkomstrelaterad. Det ger en större trygghet för individen, och det gör, menar jag, att arbetsmarknaden kommer att fungera bättre.

Anf. 24 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Det är tråkigt att arbetsmarknadsministern vill prata om allting annat än det jag faktiskt ställde en fråga om, nämligen hur många fler jobb en höjd a-kassa ger. I stället pratar arbetsmarknadsministern om historien, om vad som hände under alliansregeringen. Hon menar att a-kassan inte är ett bidrag utan en försäkring, trots att hon vet att a-kassan till 60 procent är skattefinansierad. Hon svarar inte på de rationella förklaringar som jag ger för varför höjda bidrag och höjda skatter leder till färre jobb. Hon kommenterar inte Konjunkturinstitutets, Svenskt Näringslivs eller Finanspolitiska rådets slutsatser att regeringens politik leder till färre jobb. Hon kommenterar inte att forskningen och vetenskapen tydligt visar att höjda skatter och bidrag leder till färre arbetstillfällen. Hon vill prata om vad alliansregeringen gjorde.

Jag kan gärna prata om vad alliansregeringen gjorde. Det är mycket riktigt så att arbetslösheten ökade under alliansregeringen. Det har tre tydliga förklaringar. Den första förklaringen är att då rådde den värsta globala krisen sedan andra världskriget. Den andra förklaringen är att det var en omfattande invandring till Sverige. Det tog lång tid för de människor som kommit till Sverige att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Den tredje förklaringen är att under Göran Perssons tid vid makten, och den tid som Ylva Johansson också satt i regeringen, ägnade man sig åt att förtidspensionera och sjukskriva en massa människor. De sopades under mattan, och vi försökte hjälpa dem tillbaka.

Arbetslösheten, fru talman, skulle utan problem kunna halveras till i morgon. Det är bara en fråga om att återgå till förtidspensioner och sjukskrivningar, det vill säga lätta upp regelverken – lite som ni nu gör. Vi kan hitta på låtsasjobb, extrajobb och traineejobb – det är bara ett traineejobb som har tillsatts sedan regeringen tillträdde.

Det är inte längre intressant att räkna antalet arbetslösa. Det vi måste göra är att i stället räkna på hur många som jobbar. Det går att trixa så mycket med siffran för arbetslöshet. Om vi tittar på hur många som jobbar har det varit en otroligt stark jobbtillväxt under alliansregeringen, trots krisen, trots en omfattande migration till Sverige som har inneburit stora utmaningar för systemet.

Mellan 2006 och 2014 skapades 350 000 nya jobb. För perioden 1984, mer än 30 år sedan, fram till 2006 skapades det hälften så många jobb. Den svenska jobbmotorn under alliansregeringens tid vid makten är tydlig. Men detta vill inte heller arbetsmarknadsministern kommentera. Hon pratar hellre om arbetslösheten. Den kan man trixa med och använda olika politiska metoder för att dölja. Regeringen jobbar tydligen i det dolda med att luckra upp den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, tillsätta låtsasjobb, det vill säga extrajobb och traineejobb, som ska putsa på statistiken. Det är inte en bra väg att gå.

Jag upprepar att vetenskapen, Konjunkturinstitutet och Svenskt Näringsliv i alla sina beräkningar visar att höjda skatter och högre bidrag leder till färre jobb. Hur får vi fler jobb med höjd a-kassa?

Anf. 25 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Arbetslöshetsförsäkringen är inte i första hand en teori utan en realitet för den som är arbetslös. Hur fattiga anser Moderaterna att arbetslösa individer ska bli innan man är nöjd? Nu har jag förstått att Moderaterna har ändrat politik och föreslår en höjd ersättning i arbetslöshetsförsäkringen jämfört med den politik man bedrev tidigare. Då föreslår i så fall Moderaterna en politik, om Fredrik Schulte ska hålla fast vid sin argumentation, som leder till färre jobb och fler arbetslösa. Är det så?

Fru talman! Regeringens samlade politik leder till fler jobb och lägre arbetslöshet. Fredrik Schulte säger att arbetslösheten ökade under den gamla regeringens tid, men det var uppenbarligen inte den gamla regeringens ansvar. Så kan man ju se det. Men då blir man också sällan omvald. Det är också ett av skälen till att väljarna valde att välja bort den gamla regeringen. Jag tror att väljarna hellre vill ha en regering som tar ansvar för jobben och arbetslösheten. Det gör den här regeringen.

Man ska se upp lite när man försöker trixa med att dölja arbetslösheten med antalet jobb. En stark befolkningstillväxt, som Sverige har haft under

senare år, driver naturligt fram ett ökat antal jobb. Det är däremot inte samma sak som att sysselsättningsgraden ökar eller att arbetslösheten minskar. Antalet jobb måste självklart relateras till befolkningens storlek.

Anf. 26 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Moderaternas budget innebär att a-kassan ska sänkas påtagligt.

Ylva Johansson säger att regeringens politik leder till fler jobb. Problemet är att det bara är något som regeringen säger. Alla oberoende aktörer – Konjunkturinstitutet, Finanspolitiska rådet, Svenskt Näringsliv – säger att den leder till färre jobb. Regeringen vägrar att lämna ut beräkningar av hur politiken leder fram till fler jobb. Det här är bara något som arbetsmarknadsministern och finansministern står här och säger. De kan ju säga precis vad som helst. Det finns inga belägg för att det skulle vara så.

Vi har nog aldrig haft en regering i modern tid som har fått så mycket kritik från oberoende ekonomiska bedömare, och vi har nog aldrig haft en regering som har ett så lågt förtroende i jobbfrågorna. Det är bara 5 procent av svenska folket som tror på regeringens jobbpolitik. Det är fler som tror på spöken.

Det är naturligt att det är så. Vetenskapen är tydlig i att höjda skatter och höjda bidrag leder till färre jobb. Det är också naturligt och logiskt att det är så. Regeringen väljer att göra allt annat än att kommentera och diskutera frågan. Man vill i stället prata om vad alliansregeringen gjorde, att a-kassan minsann inte är ett bidrag eller om en massa andra sidospår. Man vill inte föra en diskussion om konsekvenserna och logiken bakom den egna politiken. Det leder tokigt.

Framför allt leder detta tokigt eftersom en bidragskultur skapas i Sverige. Servitrisen som får sitt första jobb kommer alltså att få mindre i lön för 40 timmars hårt arbete än vad den arbetslöse advokaten får. Det skapar ett samhällsklimat som kommer att bygga tillbaka Bidragssverige.

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Nu blir jag nästan full i skratt. Fredrik Schulte menar att servitrisen kan välja att bli arbetslös advokat i stället? Var det så jag skulle förstå det? Om advokaten jobbar som servitris föreslår jag att man försöker hitta ett yrke som passar bättre ihop med den kompetens man har.

Fru talman! Moderaternas budgetförslag innebär att man höjer ersättningen i a-kassan från 680 kronor, som var den politik Moderaterna stod för för ett år sedan, till nu 760 kronor per dag. Det görs för hela perioden om 300 dagar.

Om man gör en sådan höjning av taket i a-kassan, innebär det att Moderaterna bedriver en politik som man själv tror leder till ökad arbetslöshet. Det har jag lite svårt att få ihop, men det är uppenbarligen så man gör.

Fru talman! Jag upprepar att verkligheten har visat att när den gamla regeringen försämrade arbetslöshetsförsäkringen och sänkte skatterna ledde det till att det i praktiken blev högre arbetslöshet och en sämre fungerande arbetsmarknad med betydande matchningsproblem.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Hanif Bali har frågat mig om Svenskt Näringslivs kalkyl av regeringens budgetpropositioners sysselsättningseffekter överensstämmer med arbetsmarknadsministerns och departementets bedömningar.

När regeringen tillträdde förra året ärvde den ett bekymmersamt läge med en arbetslöshet som bitit sig fast på en hög nivå. För att öka sysselsättningen och varaktigt minska arbetslösheten har regeringen därför i budgetpropositionen för 2016 föreslagit stora framtidsinvesteringar i bostäder, klimatomställning och infrastruktur, en aktiv näringspolitik för fler och växande företag samt investeringar i kompetens och matchning för att rusta människor för att ta de jobb som växer fram. Vårpropositionen för 2015 och budgetpropositionen innehåller sammantaget investeringar för jobb som uppgår till drygt 14 miljarder kronor för år 2016.

Regeringens reformer inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet möjliggör att fler arbetslösa kommer i utbildning. Genom att höja individens kompetens och kunskaper stärks jobbchanserna bland personer som annars skulle ha svårt att få arbete. Snabbspåret påskyndar nyanländas etablering så att fler snabbt får en fast förankring på arbetsmarknaden. Satsningen på aktiva åtgärder för långtidsarbetslösa och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga leder till att deras möjligheter till arbete stärks.

Regeringen redogör i budgetpropositioner och vårpropositioner för den samlade bedömningen av hur regeringens reformer påverkar sysselsättningen och arbetslösheten. När det gäller effekter av olika reformförslag är det dock viktigt att påpeka att det råder stor osäkerhet om i vilken utsträckning och i vilken takt olika åtgärder påverkar sysselsättning och arbetslöshet. Regeringens reformer bedöms gradvis få genomslag på sysselsättning och arbetslöshet under prognosperioden. Sammantaget bedöms de åtgärder som föreslås i budgetpropositionen bidra till en lägre arbetslöshet och en högre sysselsättning de närmaste åren.

Samtidigt förändras verkligheten just nu snabbt inför våra ögon. Att så många människor tar sin tillflykt till Sverige undan krig och förtryck förändrar förutsättningarna radikalt. Att Sveriges befolkning kommer att växa snabbt som en följd av det stora antalet asylsökande får påverkan både på arbetskraften och på arbetslösheten. På kort sikt innebär det utmaningar för Sverige, men på längre sikt innebär det möjligheter för Sverige.

Anf. 29 HANIF BALI (M):

Fru talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern!

Det var lite förvånansvärt när regeringen lade sin budget inte bara att den slutade redovisa sysselsättningseffekterna på de enskilda förslagen – en tradition som vi har haft ganska länge i Sverige – utan också att den inte visade de finansiella effekterna av budgeten på hushållsnivå.

Det som jag tror gör oss båda oroliga med tanke på den kris som vi står inför är det korta perspektivet, när staten lånar mycket pengar och spenderar dem. Då säger många helt korrekt att arbetslösheten delvis kommer att tryckas ned. Vi ser redan nu att arbetslösheten är på väg ned. Men det

Svar på
interpellationer

skapar tyvärr också en segregerad arbetsmarknad, och regeringens förslag för att komma åt detta är tyvärr inte tillräckliga.

De reformer som regeringen har utlovat ser vi är omöjliga för den att sjösätta. De här traineejobben blir inte så många – det var väl ett trainee-jobb som tillsattes. Men det stora problemet vi löper risk att få är att konjunkturläget blir bättre och bättre och att tillgången till jobb ökar – det kan faktiskt bli så att tillgången till jobb ökar – men att detta kommer en väldigt liten del av befolkningen till del.

Samtidigt hindras reformer som krävs för att öka till exempel utbildningsgrad eller kapaciteten att lyfta människor in i arbete på grund av att regeringens reformagenda inte är baserad på empiri, på undersökningar eller på vilka effekter förslagen får, utan snarare på ideologiska låsningar, vad SSU har lyckats få igenom på stämmor och andra förslag som inte har forskarbakgrund eller empirisk bakgrund som visar att de hjälper.

Det är ett kritiskt läge vi är i. Det var en stor utmaning för alla regeringar före denna regering att få integrationen att funka, en väldigt stor utmaning, och ingen lyckades. Det är någonting vi kan erkänna: Det var ingen som lyckades. Samtidigt kom människor hit under långt mer ordnade former då än de gör med dagens system. Då gäller det att de reformer regeringen gör har empiriskt, via vetenskapliga metoder och med realistiska modeller bevisats ge god effekt.

Det blir svårt för riksdagen att till exempel följa upp regeringens effekter när regeringen inte säger vad de olika förslagen har för sysselsättnings-effekter. Då får man gå på andrahandskällor som Svenskt Näringsliv, Konjunkturinstitutet och så vidare.

Jag undrar vad regeringen är rädd för. Varför vågar den inte säga vilka sysselsättningseffekter de enskilda förslagen i budgeten har?

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att Hanif Bali säger en del kloka saker här. I ett läge när arbetsmarknaden förändras väldigt snabbt – det gör den nu, och det har den gjort under lång tid, helt enkelt eftersom vi lever i en tid när utmaningarna på arbetsmarknaden förändras väldigt fort – gäller det att man har en arbetsmarknadspolitik som är både flexibel och pragmatisk och att man är beredd att styra om utifrån de nya behov som man ser.

Jag menar att den gamla regeringen hade en olycklig fixering vid skattesänkningar. Det var nästan det enda instrument man använde i förhoppningen att det skulle lösa arbetslösheten. För att finansiera det skar man ned på bland annat utbildning. Det är en av orsakerna till att vi i dag har betydande matchningsproblem med rekordmånga lediga jobb trots mycket hög arbetslöshet och att vi har en dåligt fungerade arbetsmarknad.

Satsningar på utbildning och en rejäl förändring av matchningen på arbetsmarknaden, bland annat genom en rejäl förändring av Arbetsförmedlingen, är viktiga delar som regeringen arbetar med och som man också ganska väl vet är det som behövs i ett läge när lediga jobb inte tillsätts.

Man kan ha ett annat konjunkturläge, till exempel ett där man har ont om jobb över huvud taget. Då är det andra insatser som behövs. Men det är inte där vi är just nu. Tvärtom är det ganska bra drag i svensk ekonomi just nu.

Jag vill gärna kommentera detta med traineejobb. Det är ju så att arbetsmarknadens parter ännu inte har kommit överens om de avtal som ska reglera traineejobben. Jag tror att de gör det inom någon vecka. Av avtalen mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna är tre klara. Drygt 100 har kommit in, och de är på väg att komma på plats. Man kan vara ganska förvånad över att det har kommit traineejobb redan innan de avtalen har kommit på plats. Jag räknar därför med att det kommer att bli ett stort antal traineejobb.

Men jag ska också säga att givet det läge som rådde när vi lade budgeten och det läge vi har i dag har ungdomsarbetslösheten sjunkit rätt kraftigt. Samtidigt har vi fått nya grupper, till exempel nyanlända, som står långt från arbetsmarknaden eller är arbetslösa.

Jag menar att man i ett sådant läge bör överväga om man ska göra en viss förändring av arbetsmarknadspolitiken. Det kanske inte kommer att vara lika många av de ungdomar som har gymnasiekompetens, de som traineejobben riktar sig till, som är i behov av en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Det är förstås inget självändamål – får man jobb ändå är det alldeles utmärkt. Men då kanske vi i stället har andra grupper där en kombination av utbildning och arbete är en riktigt bra väg in på arbetsmarknaden. Det är sådana överväganden som en pragmatisk regering bör ägna sig åt och som jag gör just nu.

Anf. 31 HANIF BALI (M):

Fru talman! Det här är ganska spännande. Den senaste mandatperioden kom det ju hård och kraftig kritik från Socialdemokraterna när vi poängterade just det faktum att det kanske inte är den bästa idén att erbjuda arbetsmarknadsinsatser till ungdomar som generellt sett har väldigt korta arbetslöshetsperioder. Det är ju främst ungdomar som har till exempel gymnasieutbildning. Det kom väldigt hård kritik från Socialdemokraterna när det gällde detta, men det är glädjande att man nu de facto backar från det.

När det gäller traineejobb vill jag bara lämna över några goda råd, inte bara om traineejobb utan även om andra insatser.

Det är korrekt som arbetsmarknadsministern beskriver att ungdomsarbetslösheten är på väg ned. Det har den varit ganska länge nu. Men vi ser också att det kommer en viss grupp till del. En viss annan grupp kommer det inte till del, och det är den allra svagaste gruppen med låg utbildningsbakgrund. Det är också den främsta anledningen till att nyanlända har väldigt svårt att komma in på arbetsmarknaden – deras utbildningsbakgrund är generellt sett mycket lägre än den inrikes befolkningens. Därför vill jag lämna några goda råd till ministern.

Vi har försökt med reformer som kräver byråkratisk handpåläggning, avtal med andra, reformer som inte är automatiska, till exempel instegsjobben. Man kan jämföra nystartsjobben med instegsjobben. Instegsjobben var en reform som krävde byråkratisk handpåläggning. Det var en mycket mer generös form men användes i väldigt liten utsträckning jämfört med nystartsjobben, som var automatiska och gav goda resultat.

Vi är i ett läge där svenska myndigheter är enormt pressade. Arbetsförmedlingens generaldirektör säger att de har svårt att få till möten med kommuner för att de är så upptagna med flyktingkrisen. Att i ett sådant läge lansera reformer som kräver mycket byråkratisk handpåläggning är såklart kontraproduktivt.

Här vore det lämpligt att regeringen lämnade sina åtgärdsbaserade idéer och reformer och i stället gick in på reformer av mer automatisk modell. Självfallet är skattesänkningar en sådan, men om man har en ideologisk låsning och vägrar att införa skattesänkningar borde man i stället hitta andra modeller som inte bygger på prövning i olika instanser, handläggare och Arbetsförmedlingen.

Min rädsla är lite grann att när regeringen inte helt och hållet redovisar sina siffror tar man inte i beaktande att den press som finns på myndigheterna inte är en variabel. Man riskerar att skjuta tomma skott mot arbetslösheten när vi som mest behöver skarpa skott.

Vi riskerar att få ett utpräglat A- och B-lag, en tydlig uppdelning på svensk arbetsmarknad mellan dem som har en fullgod utbildning och har haft föräldrar som kunnat lotsa dem igenom ett trasigt skolsystem och dem som inte har haft det eller inte har haft begåvningen och klarat det på egen hand.

Då riskerar vi att få ett samhälle som Socialdemokraterna länge varnat för, ett samhälle som slits sönder av klyftor, ett samhälle där människor känner hopplöshet. Den hopplösheten visar sig i att människor som kanske liknar mig, har en annan etnisk bakgrund och så vidare, får en aversion mot majoritetssamhället. Då får vi en farlig situation.

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Även om ungdomsarbetslösheten går ned är den långt ifrån löst. Vi har i dag ungefär 60 000 ungdomar med gymnasiekompetens som är arbetslösa. Det finns alltså fortfarande en betydande målgrupp för traineejobben i den utformning som de har. Men det hindrar inte att man bör vara öppen för att göra omprioriteringar när verkligheten förändras, även om läget fortsatt är bekymmersamt vad gäller ungdomsarbetslösheten.

Jag vill gärna säga, fru talman, att det vi gör är att gå ifrån byråkrati och regelstyrning. Den tidigare regeringen styrde benhårt från vilken dag man kunde få insatsen och vem som kunde få den. För att få del av vissa insatser skulle man uppfylla en lång kravlista. Det var hårt styrt vilka insatser man kunde få och i vilka lägen. Sådant medför mycket onödig byråkrati och tar tid, och det blir dessutom oöverblickbart för individer och företag. Det blir kontraproduktivt.

Nu löser vi upp det. Det finns mer att göra, men vi har tagit betydande steg på vägen. Vi har tagit bort två tredjedelar av regleringsbrev, vi tar bort flera av tidsgränserna och jag har personligen varit ute för att bygga upp ett gott samarbete mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna, där fokus är på resultat och inte på regler. Det viktiga är att vi löser ungdomsarbetslösheten. Det viktiga är att ungdomar kommer i arbete eller i utbildning som leder till arbete. Det viktiga är inte hur utan att det ger resultat. Jag har fått god respons på den approachen både från kommuner och från Arbetsförmedlingen och har rätt stora förhoppningar om att det kommer att leda till resultat.

Hanif Bali avslutade sitt inlägg med att säga att vi riskerar att få en uppdelning på arbetsmarknaden mellan dem som har det ganska väl förspänt, är inne på arbetsmarknaden, har god utbildning och jobb, och dem som står utanför. Jag skulle säga att vi redan har en sådan uppdelning. Det är ett av de stora problemen. Den dåliga matchningen, när Beveridgekurvan rör sig utåt, är ett tecken på det. Vi har många lediga jobb, men många

av de arbetslösa är inte rustade för att kunna ta dem. Det är ett betydande problem som vi redan har, och många människor lämnas därmed i sticket för lång tid framåt.

I det läget måste man fundera på vilken politik som kan göra någonting åt det. Är det en politik som ökar klyftorna eller en politik som minskar klyftorna? Är det en politik som skär ned på utbildning eller en politik som satsar på utbildning? Är det en politik som försöker kompensera för de tillkortakommanden som individer har med sig när de kommer till Sverige, eller som de upplevt under sin skolgång, eller är det en politik som bestraffar människor för deras tillkortakommanden?

Det tror jag är ett viktigt vägval, och regeringen är mycket tydlig med att vi måste arbeta med att rusta människor för att de ska kunna ta de jobb som finns på arbetsmarknaden. Sedan är det självklart att människor har olika förutsättningar för den rustningen. Vi måste möta individerna där de befinner sig. Generellt är regeringens linje att vi ska rusta människor för att de ska kunna ta de lediga jobben.

Anf. 33 HANIF BALI (M):

Fru talman! Jag tror att det har funnits en felaktig låsning hos båda parter. Vi å ena sidan har kanske avfärdat utbildningar, och regeringen å andra sidan har avfärdat restriktivitet i olika bidragssystem. Moderaterna har lärt sig läxan. Vi tycker till exempel att komvux ska vara en rättighet. Man ska kunna läsa upp sina betyg både mitt i livet och annars. Det är en viktig insikt, speciellt med det läge som arbetsmarknadsministern beskriver.

Men rädslan finns. Vi har gjort vår läxa åt det ena hållet, men regeringen har inte gjort sin läxa åt det andra hållet. Om man har alltför generösa bidragssystem, om man inte har tillräcklig kontroll på transfereringssystemen, skapar det negativa effekter. För mycket av det ena förstör, och för mycket av det andra förstör. Någonstans måste vi hitta en balans.

Jag är rädd för att regeringen gör det omvända i förhållande till det misstag som Moderaterna och Alliansen gjorde när vi inte såg utbildningsklyftan tillräckligt tidigt. Därför är det häpnadsväckande att regeringen inte vill redovisa siffrorna så att riksdagen kan följa upp och mäta effekterna av de enskilda förslagen. Jag har fortfarande inte fått svar av Ylva Johansson på frågan varför siffrorna inte redovisas. Har det gjorts kalkyler? Om det inte har gjorts kalkyler, tycker statsrådet att det är lämpligt att göra reformer utan att räkna på dem?

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns betydande ideologiska skillnader mellan mig och Hanif Bali, men jag vill ändå tacka för en konstruktiv debatt om viktiga frågor för svensk arbetsmarknad.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:102 om omprövning av synen på RUT och ROT

Anf. 35 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat närings- och innovationsminister Mikael Damberg om ministern och regeringen är beredda att ompröva sin syn på RUT och ROT för att behålla viktiga vägar in på arbetsmarknaden för nyanlända.

Eftersom frågeställningen berör arbetsmarknad och nyanländas etablering besvarar jag frågan.

Skatteverket uppskattar att det för 2014 betalats ut nästan 17 miljarder kronor i ROT-avdrag. Samtidigt som kostnaderna för ROT-avdraget skenar råder det en akut bostadsbrist. Regeringen avser att begränsa nuvarande subvention av renovering, om- och tillbyggnation och använda pengarna som frigörs för att bland annat öka byggandet av nya bostäder. Genom att öka investeringarna i infrastruktur och bostäder skapar vi jobb här och nu och förutsättningar för jobb på sikt.

Regeringen avser även att förändra RUT-avdraget så att det riktas mer till vanliga barnfamiljers och pensionärers behov av hushållsservice. De föreslagna förändringarna bedöms ha mycket begränsade effekter för kunder och företagare i RUT-branschen samt på sysselsättningen och de nyanländas situation på arbetsmarknaden.

Regeringen och allianspartierna enades den 23 oktober om vissa insatser för att säkra förmågan i det svenska mottagandet av asylsökande och stärka etableringen av nyanlända. I överenskommelsen föreslås bland annat att RUT-avdraget också ska omfatta utökat trädgårdsarbete, flytttjänster och it-tjänster i hemmet.

Regeringens ambition är att fler nyanlända ska komma i arbete eller utbildning under etableringstiden. I budgetpropositionen för 2016 tar regeringen ett helhetsgrepp och föreslår flera investeringar som ska leda till en snabbare etablering på arbetsmarknaden, däribland en stor validerings-satsning och en rejäl höjning av ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända.

Anf. 36 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret!

Resan med reformerna ROT och RUT kommer dels ur konjunkturåtgärder, dels ur att svarta jobb blivit vita med pensionsgrundande inkomster och försäkringar. Det är reformer som har tjänat oss väl för att få hjulen att snurra i vårt land med företag och arbetstillfällen, inte minst ur två aspekter.

Det fanns en tid under den senaste finanskrisen då Sverige behövde en rejäl knuff i den egna konsumtionen då företag slutade få in ordrar. Det påverkade många stora och medelstora företag men också små företag, inte minst hantverkare som skulle kunna göra jobb i hemmen och därmed elda på konsumtionen.

Så har då också skett, vilket arbetsmarknadsministerns summa för ROT-avdraget visar på. Det som summan inte svarar på är hur mycket pengar som sektorn med ROT-avdraget gett till staten för att personer har anlitat företag vitt för att få deras tjänster tillhandahållna. Detta var förut ett stort problem.

De andra som har gjort att reformerna tjänat oss väl är att de har gynnat företag och arbetstillfällen, inte minst för kvinnor inom RUT, och då även kvinnor som stått långt från arbetsmarknaden. Inte minst har detta gett kvinnor som kommit från andra länder en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden, med lägre trösklar. De har kanske startat eget efter en tid och sedan kunnat anställa fler.

Statistik från Konjunkturinstitutet, Skatteverket och SCB är ett tydligt kvitto på att alliansregeringens reformer på dessa områden har varit steg i rätt riktning. Om man nu tänker sig att ROT och RUT får fortsätta på det sätt de används kommer användandet att öka, och det är stor potential för en reform som vinner mark och växer mer och mer över tid. Uthållighet i reformen ger fler kunder, fler arbetstillfällen och fler företag. Det behövs en långsiktighet.

Reformerna har många fördelar. De är som jag ser det en viktig del av näringspolitiken, därav min fråga till näringsminister Damberg utifrån näringsutskottets arbete med att bekämpa svartjobb och för att skapa nya växande marknader. När jag blickar framåt ser jag ett arbetsliv där kvinnor och män på lika villkor tar plats på arbetsmarknaden. I den kontexten är jag övertygad om att också de här reformerna och ett antal fler skapar möjligheter för stjärnfamiljer att få ihop sitt livspussel.

Vårt samhälle har förändrats. Jag menar att det är viktigt att se tjänstesektorn i ljuset av framtiden och vad den kan erbjuda för funktioner. De här tjänsterna kan skapa möjligheter för många människor. Där delar jag övertygelse med mitt parti.

Med detta resonemang är vi också inne på arbetsmarknadspolitik, vilket är arbetsmarknadsministrarnas område. Jag kan konstatera att reformerna har gett positiva effekter på sysselsättningen samtidigt som antalet vita jobb har ökat, inte minst för kvinnor. En ökad efterfrågan på RUT-tjänster bidrar till högre sysselsättning i en bransch som för många kan bli det första steget mot en etablering på arbetsmarknaden. Dessa jobb är oerhört viktiga, bland annat som instegsjobb för dem som kommer hit.

Konjunkturinstitutet har rapporterat om hur svarta jobb blivit vita. Statistiska centralbyrån har lämnat en redogörelse för hur avdraget för hushållsnära tjänster har öppnat för ökat företagande, och då finns återigen utrikesfödda kvinnor i statistiken. Skatteverket och SCB visar att två tredjedelar av dem som använder avdraget tjänar mindre än 32 000 kronor i månaden.

Almega rapporterar att RUT-avdragen ökar. 570 000 personer har gjort avdrag, vilket är 30 500 fler än för ett år sedan. Kanske skulle man kunna tro att detta är ett storstadsfenomen, men så är det faktiskt inte. Dorotea, Sorsele, Osby, Aneby och Grästorp är kommuner där det ökar.

Jag välkomnar att regeringen i överenskommelsen den 23 oktober enades om vissa insatser där RUT-avdraget finns med och som omfattar utökad trädgårdsarbete, flytttjänster och it-tjänster i hemmet, men jag skulle också vilja se en långsiktighet i detta, därav min fråga till ministern.

Anf. 37 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Företagande och entreprenörskap är inget som vi politiker skapar, hur gärna vi än skulle vilja det. Men vi kan i vart fall ge rätt förutsättningar och stimulera detta genom reformer.

Vi i Moderaterna är tydliga med att vi vill se en utveckling av ROT och RUT, inte en avveckling som regeringen ger uttryck för genom kraftiga sänkningar av avdragsrätten. Regeringen planerar att sänka RUT från dagens 50 000 kronor per person och år till 25 000 kronor per person och år. När det gäller ROT gör man en sänkning från 50 till 30 procent.

I Moderaternas budget ligger ROT- och RUT-avdragen kvar på samma nivåer som under alliansregeringstiden. Dessutom vill vi gärna se en utökning, så att de även omfattar flyttjänster. Flyttjänsterna kommer att kosta ungefär 550 miljoner kronor årligen och ge 1 000 nya jobb. Det är jobb som verkligen behövs, och det finns de som verkligen behöver dem.

Fru talman! Rekordmånga svenskar har hittills under 2015 nyttjat RUT-avdraget. Fram till september i år är ökningen hela 9 procent. Jag har tillsammans med interpellanten Ann-Charlotte besökt ett av alla de företag som sysslar med hushållsnära tjänster i Helsingborg. I och med regeringens förslag kommer de att få vidta åtgärder. Antagligen kommer de att behöva höja priserna, men de såg det som ganska svårt i och med att svartjobben kommer att öka i branschen. Denna bedömning är det inte bara jag som gör, utan även Näringslivets skattedelegation och Svenskt Näringsliv delar den.

Vi ska inte glömma bort att denna reform har sänkt trösklarna till arbetsmarknaden, där svarta jobb har blivit vita och där arbetstagarna har fått både pensionsgrundande inkomster och försäkringar.

Enligt statistik från SCB ökade antalet företagare inom lokalvård med hela 24 procent på tre år sedan RUT-avdraget infördes. Detta kan jämföras med den totala ökningen under samma tid, som var på 7 procent. Av de nya företagarna utgjorde kvinnorna 59 procent. RUT är dessutom en sektor inom vilken många utrikesfödda kvinnor har startat företag. Av de 950 nya företagarna var 63 procent utrikesfödda.

Vi har en regering som kallar sig feministisk, vilket jag personligen kan tycka är lite förmätet då halveringen av RUT kommer att slå mot framför allt kvinnliga företagare. Det är ju faktiskt inte vad man säger som räknas utan vad man gör.

Fru talman! Jag vill se feministiska förslag på riktigt, inte förslag som motverkar kvinnligt företagande.

Anf. 38 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag kunde inte låta bli att gå upp i debatten, då den här frågan är väldigt viktig. Det handlar också om varför man från regeringens sida valde att göra denna förändring, en försämring av RUT. I de tidigare debatter vi har haft här liksom när man i budgeten proklamerade att man skulle göra denna försämring har finansministern sagt att man inte anser att skattebetalarna ska subventionera rengöring av inomhuspooler eller anställning av bartendrar.

Jag har då återkommande ställt frågan till regeringen om man har tagit reda på hur många inomhuspooler som har rengjorts tack vare RUT-avdraget. Det var ju detta man hänvisade till när man presenterade försämringen. Man gjorde det till något slags klasskamp retorik. Men jag har inte fått något svar på min fråga. Därför undrar jag om statsrådet har ett svar på den frågan i dagens debatt: Har detta varit ett problem? Hur många inomhuspooler har rengjorts med hjälp av RUT-tjänster?

En annan sak som är intressant när det gäller denna fråga är att man argumenterar för försämringen genom att säga att det är bara 1 procent som den berör. Då är frågan varför man ska göra försämringen över huvud taget. En sådan här försämring skapar egentligen bara osäkerhet inom branschen. I Danmark har vi sett hur den osäkerheten och de förändringar som har gjorts har skapat oro i branschen. Man har inte fortsatt att anställa de människor som behövs. Långsiktighet är alltså väldigt viktigt, i synnerhet för den som är företagare och behöver veta vad som kommer att gälla framöver.

Sedan är det i och för sig glädjande att ni har valt att utvidga RUT när det gäller vad man ska kunna använda det till. Det handlar om exempelvis trädgårdstjänster och annat. Vi är glada för att regeringen har valt att svälja det. Men min fråga är: Har det varit ett problem med att man har använt RUT-avdraget till att rengöra inomhuspooler, och hur många inomhuspooler har i så fall rengjorts?

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Här går det upp ett pärlband av moderater som, får man säga, lite grann slåss mot väderkvarnar.

Regeringen föreslår att RUT-avdraget ska behållas. RUT-avdraget har med stor sannolikhet bidragit till att svarta jobb har blivit vita och till att det har blivit fler jobb i sektorn. Därför väljer regeringen att behålla RUT-avdraget och gör endast marginella förändringar. Vi har också nu i en överenskommelse med sex partier föreslagit att vi ska utöka RUT-avdraget, till exempel till flyttjänster, som nämndes här i debatten.

Det är alltså lite grann att slåss mot väderkvarnar att måla upp regeringen som en stor fiende till RUT-avdraget.

Eftersom vi behåller RUT-avdraget – det är samma avdrag som tidigare – har jag svårt att se varför det ska leda till att företag tvingas höja priserna. Subventionsgraden är kvar på samma nivå som tidigare.

När det gäller ROT däremot är det faktiskt en försämring. ROT-avdraget behålls, men det blir ett lägre avdrag än vad det har varit. Bakgrunden till det är att vi har en ohyggligt bekymmersam bostadsbrist i landet. Och vi har under många års tid sett att alltför mycket av bostadssektorns kapacitet har gått till att bygga om kök och verandor. För lite har gått till att bygga nya bostäder.

Vi tycker inte att man ska ta bort ROT-avdraget, men vi har gjort en lite annan balanspunkt. Det har vi gjort eftersom vi behöver frigöra både resurser och arbetskapacitet för bostadsbyggande. För mig som arbetsmarknadsminister är det oerhört angeläget, eftersom bostadsbristen har en bevisat hämmande effekt på tillväxten och är ett viktigt skäl till att vi har en arbetsmarknad där många lediga jobb i dag inte kan tillsättas. Därför är det akut. Det handlar om att vi kan frigöra resurser och kapacitet för bostadsbyggande. Det kommer också fortsättningsvis att vara subventionerat att använda ROT-tjänster.

Anf. 40 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Det är positivt att höra arbetsmarknadsministern prata för de här tjänsterna. Jag är dock inte av uppfattningen att det helt är att slåss mot väderkvarnar. Jag hörde arbetsmarknadsministern på tv för ett antal

dagar sedan, i samband med att Miljöpartiet flaggade för fler jobb inom RUT-sektorn, peka på oron för att det kan uppstå klyftor.

Men steg in på arbetsmarknaden och sänkta trösklar för att få arbete är för mig ett tillträde till arbete och inkomst. Jag ser det som väldigt bra i livet. Det är ett första steg mot olika vägar framåt. Antingen trivs man med sitt jobb och fortsätter, eller så studerar man längs vägen. Man kan också komplettera en utbildning som man redan har och göra någonting av den eller skaffa sig ett annat yrke.

Det finns även möjlighet att bli duktig på det man gör inom RUT-sektorn och starta ett eget företag. Det är också en väg framåt. Detta har många kvinnor gjort, även de som stått långt från arbetsmarknaden.

Jag har hemma i Skåne träffat och samtalat med ett par av dem som driver eget företag. Jag har också träffat företag som drivs i familjeregi där man erbjuder tjänster för äldre personer. Här kan man se en annan sida av effekterna med ROT och RUT. Det är personer som har mer att ge, som har skolat om sig under livet från att ha haft hantverksyrken eller som väljer att utföra RUT-tjänster på timmar efter eget önskemål. De arbetar för att ha lite mer pengar i månaden att röra sig med. Samtidigt utför de tjänster för äldre, som är i behov av tjänsterna och som vill köpa dem.

Det här är för mig en pusselbit av många. Det är personer som i andra änden av livet har gott om tid efter pensionen. De har tid att även ha en social stund när de utför sitt arbete hos de äldre. Några av dem berättade att de till och med hade gått upp i vikt, för de fick ”gofika”. Detta är alltså ett smörjmedel i vårt system som påverkar annat än bara jobben när det gäller ROT- och RUT-sektorn.

Det är ännu en reform som fallit väl ut och som länkar in i RUT och ROT, nämligen reformen som handlar om att man får behålla mer pengar när man fortsätter att arbeta efter pensionsavgången. Nu har regeringen gått ut och sagt att man tänker titta på förslag om att höja pensionsåldern, vilket man var emot tidigare. Man vill inte ha kvar den fortsatta stimulansen av sänkt skatt, jobbskatteavdrag, för dem som arbetar. Det är feltänkt, tycker jag.

Jag ser att det går att utveckla ROT och RUT. Där finns det möjligheter att uppnå inte bara arbete och inkomster utan även pluseffekter och mer värden.

I sitt svar tar arbetsmarknadsministern upp att ROT-avdraget skenar samtidigt som det är en akut bostadsbrist. Det nämnde arbetsmarknadsministern nu igen. I det sammanhanget kan man titta på de här frågorna utifrån en annan aspekt, nämligen den som handlar om de statliga bolagen, till exempel Akademiska Hus. Akademiska Hus förvaltar universitet och högskolor. De har fått ett nytt och bredare uppdrag som handlar om att även kunna bygga och förvalta studentbostäder. Samtidigt med det breda uppdraget har regeringen talat om bostadsbrist. Under 2015 görs det en utdelning på 1,45 miljarder kronor, som bolagsstämman fastslagit under våren. Därefter, på en extra bolagsstämma den 19 oktober, beslutas det om en extra utdelning på 6,5 miljarder kronor.

Det här går inte ihop. Speciellt märkligt tycker jag att det blir när Socialdemokraterna under åtta års tid, med alliansregeringen, har predikat om hur mycket som behöver göras inom infrastrukturen. Det är ett eftersatt område sedan många decennier som det tar tid att bygga upp, förnya och förändra.

Nu väljer regeringen dessutom när det gäller det statligt ägda bolaget SJ att göra på liknande sätt. På en bolagsstämma i april delades det ut 229 miljoner. I september hölls en extra stämma. Där var det 1,7 miljarder i vinstutdelning från bolaget, som ansvarar för vitala delar av rikets infrastruktur och dess funktionssätt.

Arbetsmarknadsministern! Hur ska man investera, och hur ska man förstå det här med att infrastruktur och bostäder ska göras samtidigt som man tar pengar från bolagen?
(forts. § 10)

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

§ 9 Frågestund

Frågestund

Anf. 41 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av utbildningsminister Gustav Fridolin, statsrådet Helene Hellmark Knutsson, statsrådet Per Bolund, socialförsäkringsminister Annika Strandhäll och statsrådet Aida Hadzialic.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Utbildningsminister Gustav Fridolin besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Regeringens ändrade politiska uppfattningar

Anf. 42 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag har en övergripande fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin. Jag hade först tänka ställa en fråga om Nato. Men jag förstår av det som händer just nu att det finns andra frågeområden. Det som ena dagen avfärdas som dålig politik blir andra dagen regeringens politik.

Från kl. 12 i dag gäller tillfälliga gränskontroller. Det avfärdades för bara några dagar sedan som en rätt dålig idé. Tidigare har också idéer om tillfälliga uppehållstillstånd, ett breddat RUT-avdrag och skärpt försörjningskrav för anhöriginvandring avfärdats från regeringshåll och från de två regeringspartierna.

Det som ena dagen bedöms och avfärdas som dåligt blir alltså andra dagen regeringens politik.

Herr talman! Därför har jag en konkret fråga till Gustav Fridolin. Har regeringen kontroll över läget?

Anf. 43 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Svaret på frågan, Hans Wallmark, är ja.

Sverige genomför just nu sin största humanitära insats i modern tid. Det är en insats som genomförs av staten genom dess myndigheter och sedan av kommunerna genom skolor, socialtjänst och kommunförvaltning. Det görs ett oerhört stort arbete för att ge barn och vuxna som kommer till Sverige en värdig start i deras nya land. Denna insats genomförs av civilsamhället, det vill säga alla som nu kämpar för att säkerställa att människor som kommer hit får en värdig start.

I detta läge är det viktigt att politiken samlar sig. Jag är stolt över att vi lyckades få till en bred överenskommelse. Det innebar att alla partier behövde ge och ta. Men det innebar också att politiken kunde samla sig för att ge stöd till alla dessa kämpar som bär det svenska flyktingmottagandet.

När det gäller gränskontrollerna har regeringens linje hela tiden varit att en sådan fråga inte ska vara politisk utan avgöras av myndigheter.

I går gjorde Migrationsverket klart att man anser att gränskontrollerna är nödvändiga.

Anf. 44 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag noterar att det nu finns en uppgörelse om tillfälliga uppehållstillstånd, om ett breddat ROT-avdrag, om skärpt försörjningskrav för anhöriginvandring och sedan kl. 12 i dag också om tillfälliga gränskontroller. I allt väsentligt tycker jag att det i grunden är bra förslag. Jag känner igen många från den allmänpolitiska debatten, då de har framförts av andra.

Men jag konstaterar att många av dessa förslag för bara någon dag eller någon vecka sedan bedömdes vara dålig politik, och i dag är det regeringspolitik. Då kan jag bara konstatera att flexibiliteten tycks vara mycket stor hos dem som är regeringstaburettsuppbärare.

Anf. 45 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag upprepar att jag tycker att det är bra att man kan samla politiken i detta läge. Jag ser hur Sverige samlar sig och hur människor samarbetar för att möta dem som kommer och får plats på våra asylboenden. De läser läxor med barnen eller svenska med föräldrarna. Då måste politiken klara att göra samma sak.

Jag förstår att Hans Wallmark vill utnyttja tillfället till att också ta politiska poäng. Det får jag respektera, eftersom vi är i en sådan församling. Men jag skulle ändå vilja mana till försiktighet när detta görs ett par dagar efter att Moderaterna har lämnat ett förslag som, så som det presenterades, skulle strida mot internationell rätt.

Anf. 46 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Min fråga går till socialförsäkringsministern.

Vi befinner oss just nu i en migrationskris där antalet asylsökande för 2015 kan komma att uppgå till 190 000. Det är en kris som den här regeringen och den förra har skapat på grund av de generösa villkor som man har skapat.

Sverigedemokraterna har länge påpekat problemen med den förda politiken, som inte bara skapar segregation och utanförskap utan dessutom slår mycket hårt mot svensk välfärd.

Mycket riktigt ser vi nu också hur regeringen har talat om att skära ned på assistansvården. Därför är det med stor oro som jag önskar att ministern svarar på om hon kan försvara förslag som leder till minskad assistansersättning för behövande.

Anf. 47 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar Markus Wiechel för frågan. Innan jag svarar på den ska jag kortfattat inleda med att säga att just assistansersättningen inte ligger hos socialförsäkringsministern utan hos statsrådet Åsa Regnér. Men jag ska naturligtvis ändå svara på Markus Wiechels fråga.

Vi har just nu en situation där 60 miljoner människor är på flykt runt om i världen. Vi är stolta över Sverige och att Sverige är ett öppet land.

När det gäller frågan om assistansersättningen finns det ingenting i de förslag som regeringen tittar på i dag som handlar om att skära ned assistansersättningen och att en sådan nedskärning på något sätt skulle relatera till att vi har ett asylmottagande i Sverige. Det stämmer alltså inte.

Anf. 48 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Funktionshinderföreningar över hela landet har i likhet med sina medlemmar och deras anhöriga protesterat högljutt. Det handlar om att regeringen ställer olika grupper mot varandra, vilket man i många fall själv har kritiserat.

Assistansvården är i dag redan mycket hårt ansatt. I dessa tider är det ytterst hjärtlöst att slå mot utsatta i vårt samhälle, vilket regeringen nu gör på grund av ökade utgifter till följd av den förda migrationspolitiken.

Socialdemokraterna har tidigare gjort sig kända, åtminstone retoriskt, för att inte vilja ställa grupper mot varandra. Men det är precis det som man nu gör. Man nedprioriterar människor som vårt land och vår välfärd faktiskt har ett ansvar för att stötta.

Än en gång skulle jag vilja fråga om ministern anser att det är rätt att i rådande situation nedprioritera människor som är beroende av assistans.

Anf. 49 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Nej, Markus Wiechel, regeringen gör inte om assistansen eller nedprioriterar den på grund av rådande situation när det gäller asylmottagandet.

Däremot kan jag som socialförsäkringsminister, som har ansvar för större delen av dessa system, säga att det ligger på alla politikernas ansvar att konstant se till att våra system fungerar på allra bästa sätt. Inte minst

för de mest utsatta är det av oerhört stor vikt att vi ser till att de medel som finansierar våra socialförsäkringar också landar precis rätt. Detta ansvar har regeringen. Det åligger mig och statsrådet Regnér att göra det.

Vi vet sedan flera år att det finns en problematik inom assistansen, och den tittar nu statsrådet Regnér naturligtvis på. Det har ingenting att göra med det asylmottagande som vi har i Sverige just nu. Du har alltså fel, Markus Wiechel.

Lönsamheten av högre utbildning

Anf. 50 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till statsrådet Hellmark Knutsson.

Den svenska högre utbildningen har ett stort behov av reella reformer. Genomströmningstakten är relativt låg, examensåldern hög och det lönar sig alldeles för dåligt att utbilda sig i Sverige.

Saco har presenterat en kartläggning som visar att en sjuksköterskeutbildning inte lönar sig i Sverige. Och i går kom Entreprenörskapsforum med en ny rapport som pekar på att utbildning lönar sig alldeles för dåligt framför allt jämfört med hur det är i andra länder.

Än så länge har det varit väldigt tomt från regeringen gällande reformer inom den högre utbildningen.

Min fråga till statsrådet är vad regeringen ämnar göra för att skapa konkreta reformer för att högre utbildning ska löna sig bättre i Sverige.

Anf. 51 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Fredrik Christensson för frågan. Jag diskuterade den i en interpellationsdebatt för inte så länge sedan. Det visar sig att efterfrågan på högre utbildning, både på arbetsmarknaden och från studenter, ökar konstant över tid.

Tyvärr har vi nu åtta år bakom oss då den högre utbildningen inte har byggts ut. Det har påverkat den breddade rekryteringen, och vi har inte heller klarat det arbetskraftsbehov som finns av utbildade akademiker.

Nu bygger regeringen äntligen ut högskolan med fler platser. Vi ser att det är en investering både för individen och för samhället.

Anf. 52 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag tycker att det låter tomt från regeringen gällande reformen för att högre utbildning ska löna sig mer. Fler platser gör ju inte att högre utbildning lönar sig mer för den enskilde.

Stora utmaningar finns när det gäller genomströmningstakten, marginalskatter och andra delar som på riktigt skulle göra skillnad för att högre utbildning skulle löna sig bättre i Sverige. Jag har som sagt tyvärr inte hört något om det. Har ni några förslag från regeringens sida om vad ni kommer att presentera för att det ska löna sig mer att utbilda sig? Jag talar inte om fler platser utan om att det ska löna sig mer för den enskilda individen att utbilda sig.

Anf. 53 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Fredrik Christensson för samma fråga igen.

Det är så att det lönar sig för den enskilda individen om vi ser till exempelvis risken för arbetslöshet. Man får också en vidare del av arbetsmarknaden att söka jobb på. Det är siffror som oftast inte tas med när det pratas om vad som lönar sig eller inte.

Däremot ser vi att lönespridningen för olika akademikergrupper ser väldigt olika ut. De grupper som har lägst lönespridning är också de som har den lägsta löneutvecklingen över tid. Nu gör vi också en investering i till exempel lärarna genom Lärarlönelyftet, som är på 3 miljarder. Det är ett sätt att se till att just löneutvecklingen blir bättre för en stor grupp akademiker, som vi dessutom behöver se till att det blir fler av.

Mottagandet av flyktingbarn

Anf. 54 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det gäller barnen. Jag har en fråga till Gustav Fridolin.

På morgonen i dag kunde vi i *Ekot* höra Migrationsverkets generaldirektör säga att han hoppas att gränskontrollerna ska leda till ett värdigare och mer rättssäkert mottagande. Många av dem som kommer är barn som under lång tid har färdats genom Europa under osäkra förhållanden. Det är också barn som kanske har försvunnit i landet utan vare sig mottagning, hem eller skola. Vilka konsekvenser kommer gränskontrollerna att innebära för barnen? Vad gör regeringen för att säkerställa att barnen får ett bättre mottagande?

Anf. 55 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tackar Monica Green för frågan. Ja, förhoppningen från Migrationsverket är att genom gränskontroller få till ett värdigare mottagande. Gränskontroller innebär större ordning vid gränsen; de innebär inte att någon som vill söka asyl hindras från det, utan de innebär att man får större ordning vid gränsen.

Sedan är detta en stor uppgift, och det är en uppgift för lång tid framöver. När barn kommer till Sverige ska de få möjlighet att bygga ett nytt liv här. Då är resurserna i kommunerna det kanske allra mest avgörande. Det är där man har socialtjänst, och det är där man har skola. Att i dag i bred enighet kunna presentera en ändringsbudget som på kort sikt tillför 10 miljarder till kommunerna och för nästa år innebär en förstärkning, i och med att schablonerna för asylsökande barns skolgång och för mottagande av nyanlända räknas upp, innebär att resurserna stärks i kommunerna.

Anf. 56 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Att det ska bli mer ordning och reda i flyktingmottagandet är också min förhoppning. Jag har även noterat att barnminister Åsa Regnér har uppmanat fler att ta emot barn i sina hem och informerat om hur man kan göra det. Kan även det vara ett sätt att fånga upp de här barnen?

Anf. 57 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Ja, precis så är det, Monica Green. Vi kan göra mycket – socialtjänsten och skolan är oerhört avgörande för barns möjligheter att bygga sig en framtid, och där gör man i dag storartade insatser genom att kavla upp ärmarna och verkligen möta dessa barn vars första år bestått av krig och flykt. En av de kanske allra största insatser människor kan göra är dock att öppna sitt hem och vara familjehem. Det är viktigt för barn som kommer ensam till Sverige, och det är viktigt för barn som har farit illa i Sverige.

Vi har många som ställer upp som familjehem – fler än tidigare – men det behöver fortfarande bli fler. Jag och hela regeringen står alltså bakom barnministerns önskan och vilja att svenska folket i allt större utsträckning ställer upp och hjälper ett barn genom att vara familjehem. Det vore väldigt välkommet. I skolan, som ju jag tillsammans med mina kollegor har ett särskilt ansvar för, ser vi också att ensamkommande barn som har fått den möjligheten ganska snabbt kan få ganska bra skolresultat och en möjlighet att vara med och bidra i sitt nya land.

Gränskontrollers påverkan på antalet asylsökande

Anf. 58 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin.

Att vi befinner oss i en väldigt svår situation är vi många som kan skriva under på, och statsministern har vid ett flertal tillfällen sagt att den är ohållbar. Jag delar den bilden. Det är många kommuner som upplever att de går på knäna, och myndigheterna jobbar väldigt hårt. Det gäller naturligtvis även människor som flyr från den största krisen, men det är en stor utmaning för Sverige.

I morse i Sveriges Television kommenterade inrikesminister Anders Ygeman gränskontroller, och han beskrev att det är svårt att veta hur det påverkar hur många som kommer till Sverige. Han sa dock: Samlat vill vi naturligtvis att det ska komma färre till Sverige. Så sa Anders Ygeman. Min raka fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin är om han delar den bilden.

Anf. 59 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman och Elisabeth Svantesson! Regeringen vill att hela EU tar ett större ansvar, och det innebär att fler länder måste ta emot fler av dem som nu kommer. Man ska veta att om alla EU-länder hade tagit samma ansvar för människor på flykt från krigets Syrien som Sverige har gjort hade vi inte behövt de svällande, växande och brinnande flyktinglägren i Syriens gränsområden – läger där barn värvas till barnsoldater och flickor skänks bort för beskydd, vilket beskrivs i människorättsorganisationernas rapporter. Europa hade kunnat klara flyktingsituationen, men fler måste göra mer.

Det är det den svenska politiken i EU och den svenska politiken här hemma arbetar för, och vi har en bred överenskommelse om det.

Anf. 60 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag tror att vi delar bilden att fler måste göra mer och att söktrycket mot Sverige behöver minska. Just nu är det nämligen svårt på många sätt.

Min nästa fråga blir ändå vad regeringen avser att göra för att minska söktrycket på kort sikt. Många av förslagen på EU-nivå tar nämligen väldigt lång tid. Vi har nu en situation där det bara under de senaste två och en halv månaderna har kommit 80 000 asylsökande till Sverige. Det är ett tufft läge. Jag har förstått att utbildningsministern inte gillar de konkreta förslag vi presenterade i måndags. Nu är det dock inte Moderaterna som styr riket, även om man kan tro det ibland, utan det är Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Frågan är därför: Vad är era konkreta förslag för att minska söktrycket i en svår tid?

Anf. 61 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Vi har under den senaste tiden levererat en lång rad mycket konkreta förslag på hur människor som kommer hit ska kunna få både en fristad och en möjlighet att göra vårt land till sitt. En del av dem lyckades vi bli ense om i den migrationspolitiska överenskommelsen, bland annat att Sverige ska vara ett av de länder i EU som ingår i en omfördelningsmekanism. Det innebär att EU tar ett större gemensamt ansvar och att andra länder, som har avstått från eller ibland vägrat göra det, också bygger upp en asylmottagning och följer EU:s gemensamma asylregler.

Sedan var det just detta med gemensamma regler. Vi är från regeringens sida ganska övertygade om att Sverige måste stå upp för de gemensamma reglerna om vi ska lyckas med detta. Vi kan inte bryta mot de internationella konventioner vi har skrivit under. Som det moderata förslag Elisabeth Svantesson hänvisade till förklarades och presenterades innebar det faktiskt just detta.

Rehabiliteringsgarantin vid psykisk ohälsa

Anf. 62 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till socialförsäkringsminister Anika Strandhäll, och den handlar om den del av rehabiliteringsgarantin som rör psykisk ohälsa.

Garantin infördes av den borgerliga regeringen och innebär i korthet att vården premierar en enda behandlingsform vid lättare psykisk ohälsa – kognitiv beteendeterapi, KBT. Rehabiliteringsgarantin har avfärdats av flera instanser, nu senast Riksrevisionsverket, och man kan lugnt säga att den har sågats jäms med fotknölnarna. Den har sagts inte fungera, och budskapet är: Tänk om eller lägg ned! Det är som om en och samma behandlingsmetod skulle passa alla, och så är det naturligtvis inte.

Min fråga är om den här regeringen kommer att se över rehabiliteringsgarantin också i den meningen, det vill säga se till att inte en behandlingsform premieras före någon annan. Som det är i dag är det nämligen bara om man har nog med pengar som man kan välja vård vid psykisk ohälsa.

Anf. 63 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar Wiwi-Anne Johansson för den väldigt aktuella frågan. Regeringen håller just nu på med en översyn av både rehabiliteringsgarantin och sjukvårdsmiljarden. Vi har också fört över en del av de pengar som har ingått i rehabiliteringsgarantin för att stärka Försäkringskassan från och med årsskiftet.

Det väldigt konkreta svaret på frågan är dock: Ja, regeringen har för avsikt att föra fram precis det Wiwi-Anne Johansson är ute efter, det vill säga att man också inom ramen för rehabiliteringsgarantin redan i ett nästa läge bör bredda möjligheten till flera olika sorters behandlingsmetoder. Vi är nämligen olika, och den delen har visat sig fungera mycket dåligt.

Anf. 64 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Jag tackar för svaret och också för innehållet i svaret. Jag har lämnat in en skriftlig fråga om detta, men jag ville passa på att få ett svar direkt från socialförsäkringsministern.

Garantin har kostat 7 miljarder under de åtta år som den inte har fungerat. I Finland arbetar man på ett helt annat sätt. Där blir folk friskare av andra metoder, när man får använda en metod som passar den enskilda personen. Där har 30 procent kunnat återgå i arbete.

Man brukar tala om att det är det evidensbaserade som gäller, och då är det ofta KBT eller KBT och piller, men folk blir tyvärr inte friskare. Jag är därför jätteglad för svaret.

Regeringens syn på terrorattacker mot civila i Israel

Anf. 65 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Min fråga är till Gustav Fridolin.

Jag undrar varför Sveriges regering inte har fördömt terrorattackerna mot civila i Israel.

För några veckor sedan var en liten familj på väg till Västra muren för att be. En palestinsk terrorist rusar fram, hugger först pappan, sedan mamman och till sist hugger han den lille sonen. Han hugger även en rabbin som rusar fram för att försöka hjälpa till. Pappan och rabbinen dör. Mamman och det lilla barnet hamnar på sjukhus och får ligga där under lång tid.

Det här har inte inträffat en gång de senaste en och en halv månaderna, utan det inträffar i snitt två gånger per dag i Israel. Och Sveriges regering har ännu inte fördömt detta. Jag tycker att det är skamligt. Varför har regeringen inte gjort det?

Anf. 66 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Mathias Sundin är väl medveten om att den svenska regeringen fördömer allt våld mot civila och alla terrorattentat i såväl Israel som Palestina och resten av världen. Vi har gjort det i den här situationen mot bakgrund av att vi vet att den våldsspiral som föds av våld mot civila måste få ett slut. Vi måste tvinga fram förhandlingar och vet att det aldrig kommer att bli verklighet så länge våldsspiralen fortsätter.

Anf. 67 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Det Gustav Fridolin säger nu stämmer inte. Sveriges regering har inte tagit avstånd från dessa terrorattacker. Man har twittrat ett par gånger, allmänt hållet om att man är emot våld och så vidare.

Det här är terrorattacker som riktas mot civila personer. Det är dessa terrorattacker man måste ta avstånd från, inte att människor försvarar sig mot terrorattackerna eller att polis stoppar terrorattackerna genom att skjuta dem som attackerar.

Det som vi upplevde i Trollhättan för några veckor sedan upplever man i snitt två gånger per dag i Israel nu, och det måste Sveriges regering ta avstånd från.

Den palestinska ambassadören här i Sverige har inte heller tagit avstånd från detta våld. Trots direkta frågor i svenska medier om hon tar avstånd från våldet har hon inte gjort det.

Reaktionen från Sveriges regering på detta har varit noll och intet. Det är skamligt!

Anf. 68 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag talar för Sveriges regering när jag säger att Sverige fördömer våld mot civila och fördömer terrorattentat i Israel och i Palestina.

Finansmarknadens bidrag till minskade klimatutsläpp

Anf. 69 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Det är inte lång tid kvar till klimattoppmötet COP 21 i Paris, ett möte som kan vara avgörande för hur världen kommer att hantera den globala uppvärmningen.

Det pågår ett brett arbete på olika nivåer runt om i Sverige och övriga världen för att i möjligaste mån minska utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser. Det är också fler sektorer som är berörda nu än vad det har varit längre tillbaka i tiden.

Jag skulle därför vilja fråga finansmarknadsministern på vilket sätt han tänker sig att man kan arbeta med villkoren för finansmarknaden så att också denna kan vara med och bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

Anf. 70 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack för en väldigt viktig och central fråga!

Det här är ett område som jag är väldigt glad över att det nu pågår mycket aktiviteter omkring. Det finns ett stort intresse och starkt engagemang från finansmarknadens aktörer att just se hur man kan bidra till en mer hållbar världsutveckling.

Det kanske allra mest glädjande är att den konflikt som man förut har trott varit väldigt dominerande, att man måste välja hållbarhet eller lönsamhet, är en myt som håller på att falla. Tvärtom ser vi att de som investerar hållbart också är de som gör de bästa affärerna och får mest avkastning. Det öppnar möjligheterna för finansmarknadsaktörerna att vara mer ambitiösa och göra mer.

Jag tror att vi kan göra mycket. Vi ser över regelverken och har bett om underlag från Finansinspektionen när det gäller de klimatrisker som finns i det svenska systemet. Hur påverkas den finansiella stabiliteten i Sverige av klimatförändringen och åtgärder mot den? Hur ser bankerna på klimatrisker när de lånar ut pengar till olika typer av projekt?

Anf. 71 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Tack så mycket för svaret från statsrådet!

Jag tycker också att det är en väldigt angelägen fråga och ett angeläget område och är glad över att höra att utvecklingen går åt det här hållet.

En följdfråga som känns viktig är om statsrådet har någon uppfattning om hur diskussionerna om de här frågorna går i andra EU-länder när statsrådet träffar sina kollegor i ministerrådet.

Anf. 72 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Som jag sa i mitt tidigare svar pågår mycket arbete runt om i hela världen, och det gäller även från politiskt håll. Till exempel håller vi nu inom EU på att sätta igång det som brukar kallas kapitalmarknadsunionen. Även där finns det just gröna förtecken när det gäller hur man kan se till att finansmarknaden rör sig i takt med de miljö- och klimatmål som EU har satt upp och som vi arbetar för internationellt.

Vi jobbar också både i Sverige och på andra marknader med att förbättra informationen och kunskapen för alla oss som ju är sparare och investerare på de finansiella marknaderna, antingen genom vårt pensionssystem eller genom privat sparande. Här finns ett väldigt snabbt växande engagemang från konsumenterna, från oss sparare. Vi vill gärna göra rätt, men vi behöver information.

Till exempel har Frankrike nu fattat beslut om krav på koldioxidredovisning när fonder ska säljas till privatkonsumenter. Och vi tittar just nu på förslag om hur vi kan förbättra informationen till svenska sparare om klimatrisker och vilket klimatavtryck olika investeringar har.

Föräldraförsäkringen

Anf. 73 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! I Sveriges riksdag fattades det i går beslut om att införa ytterligare en kvoterad månad i föräldraförsäkringen. Och regeringen har aviserat att man nu i dagarna sätter igång arbetet med en stor översyn av föräldraförsäkringen.

Jag som kristdemokrat är helt övertygad om att barn behöver båda sina föräldrar, och pappor, inte minst, är väldigt viktiga för sina barn. Men de förändringar som har införts hittills har egentligen inte inneburit att fler pappor tar en längre sammanhållen ledighet med sina barn. Fler pappor tar ut föräldradagar, men det är inte så ofta som pappor tar det huvudsakliga ansvaret för barnen. Ändå hör vi från regeringen och av de signaler som har kommit hittills att man är beredd att gå vidare med förändringar som är på samma tema som det man har gjort hittills.

Min fråga till socialförsäkringsministern är: Är det regeringens avsikt att det arbete man nu sätter igång ska utmynna i att ytterligare begränsa föräldraförsäkringen och att tiden för föräldraledigheten blir kortare?

Anf. 74 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi har en föräldraförsäkring i Sverige som de facto innebär att mammor tar ut fyra av fem dagar för barn under två år. Vi har en föräldraförsäkring i Sverige i dag som leder till att kvinnor tappar i löne- och karriärutveckling, att man är mer sjukskriven och att man har i genomsnitt 30 procent lägre pension. Vi har en föräldraförsäkring i dag som också skiljer ut sig från de andra socialförsäkringarna. Den kom 1974.

Det har hänt en del i Sverige med kvinnors arbetskraftsdeltagande. Det har hänt en del på den svenska arbetsmarknaden de senaste 41 åren. Det är klart att det då är dags i Sverige att titta på hur vi kan få en modern föräldraförsäkring som stöder ett jämställt familjeliv där barn har tillgång till båda sina föräldrar.

Om det var detta Emma Henriksson var ute efter är svaret ja, det har regeringen för avsikt att göra.

Anf. 75 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag kan inte tolka det på annat sätt än att regeringen är beredd att föreslå förändringar som innebär att man kortar föräldraledigheten eller den faktiska tiden som man kan vara hemma med sina barn.

Min följdfråga till statsrådet är: Är regeringen beredd att också titta på förändringar som inte minskar utan ökar flexibiliteten?

Vi vet att utformningen av försäkringen i dag drabbar mammor och pappor olika, eftersom pappor oftare tar ut sina dagar lite senare. Är regeringen beredd att medverka till förändringar som gör att också pappor kan använda föräldraledigheten genom att utsträcka den så att de kan använda tiden till att vara hemma lite längre och vara huvudansvariga för barnen? Är regeringen beredd att se till att föräldrar kan bestämma över sin föräldraledighet och få sitt vardagsliv att fungera?

Anf. 76 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Regeringen är beredd att diskutera alla förändringar som leder till att vi får ett mer jämställt föräldraskap i Sverige. Det är bra, framför allt för barnen men också för svenska kvinnor, svenska män och svenska familjer, oavsett hur de ser ut.

I diskussioner refererar Kristdemokraterna slående ofta till sig självt som familjepartiet. Men det är inte mycket som pekar åt det hållet när man uppenbarligen tycker att det är okej att pappor tar ut bara 25 procent av föräldraledigheten. Men om Emma Henriksson i dag öppnar för ett annat synsätt i dessa frågor välkomnar regeringen mer än gärna de inspel som kan komma från Kristdemokraterna.

Valfrihet och vinst i välfärden

Anf. 77 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag vänder mig till utbildningsminister Gustav Fridolin.

Efter Alliansens initiativ presenterade regeringen i förra veckan ändrade direktiv till Välfärdsutredningen.

De ursprungliga direktiven skapade stor oro hos företagare inom vård och omsorg samt inom utbildningsministerns eget ansvarsområde. De blev

osäkra på om deras företag skulle kunna finnas kvar i framtiden eftersom regeringen ville utreda om vinster skulle förbjudas.

Med de tilläggsdirektiv som regeringen har presenterat har man tagit tydliga steg i rätt riktning. Det kanske viktigaste är att landstingen inte längre ska kunna avstå från valfrihet i primärvården.

Det är dock synd att regeringen inte tog tillfället i akt att staka ut en mer konstruktiv riktning för utredningen. Det skadliga huvuduppdraget finns kvar. Man fokuserar fortfarande på vinster i stället för på kvalitet. Branschen känner därför fortfarande stor oro.

Jag frågar därför utbildningsministern: Vilket är egentligen regeringens budskap till välfärdsföretagarna?

Anf. 78 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Regeringen gör ett stort antal insatser för att stärka kvaliteten inom välfärdstjänsterna skola, vård och omsorg. Framför allt handlar det om att bryta år av skattesänkningar som har lett till mindre resurser till dessa verksamheter genom investeringar i skola, vård och omsorg. Dessa investeringar görs på ett sådant sätt att de ska komma de elever, de brukare av äldreomsorg och de patienter till del som finns i såväl offentlig som enskild driftsform. Investeringarna höjer kvaliteten.

I ett gemensamt finansierat skattesystem är vår ingång att de pengar som läggs in i verksamheter också ska komma elever, patienter och brukare till del. Därför ser vi helst att vinster återinvesteras i verksamheterna, i varje fall vinster som kommer från våra gemensamma skattepengar.

Anf. 79 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Innan utbildningsministern blev minister sa han att det är kvaliteten i verksamheten som är det viktiga, inte vad det står för skylt på dörren.

I synnerhet i dessa tider känns det oansvarigt att lägga tid och resurser på förslag som inte har stöd i Sveriges riksdag. Ännu allvarigare är att det skapar stor oro i den välfärd som vi, precis som ministern påpekade, så väl behöver.

Mot denna bakgrund och mot bakgrund av vad ministern tidigare har sagt kan man fråga sig i vems intresse regeringen klänger sig fast vid vinst- och formfrågor i stället för kvalitetsfrågor.

Anser ministern att det är rimligt att regeringens samarbetspartner ska kunna sätta en hel bransch i gungning när det inte finns stöd för det i riksdagen?

Anf. 80 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Man kanske ska fundera lite över vem som klänger sig fast vid vinstfrågor. Vi har beaktat riksdagens tillkännagivande och gjort förändringar i direktiven till Välfärdsutredningen. Det är ett sätt för oss att vara lyhörda för riksdagens åsikt.

Grundåsikten kvarstår dock. Vi tycker att de skattepengar vi ger till ett sjukhus, till ett äldreboende eller till en skola ska komma patienterna, brukarna och eleverna till del. Då bör de inte försvinna ut i vinster som placeras i skatteparadis eller någon annanstans.

Anf. 81 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Min fråga om skolan går till statsrådet Gustav Fridolin.

Jag väljer att följa upp en tidigare frågestund då jag ställde en fråga till statsrådet Aida Hadzialic. Jag gör detta mot bakgrund av den dramatiskt förändrade situationen sedan den frågestunden.

Jag frågade då hur gymnasieskolan skulle klara av tillströmningen av nya skolelever taget i beaktande den flyktingström som Sverige tog emot. Vad jag minns gav statsrådet lugnande besked.

Efter detta har antalet flyktingar flerdubblats, och statsrådet Morgan Johansson har offentligt sagt att gränsen är nådd.

Med beaktande av de förändrade förutsättningarna ställer jag ungefär samma frågor igen: Finns det en plan för att ta emot alla de förväntade nya eleverna i våra skolor? Vet vi hur många som kommer till våren och hösten?

Anf. 82 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag och min kollega Aida Hadzialic är djupt imponerade av hur rektorer och lärare nu kavlar upp ärmarna för att ge de barn som kommer direkt från krig och flykt en möjlighet till en god skolgång.

Allt går inte lika snabbt som det har gjort tidigare. Ibland tar det längre tid innan barnen kommer in i skolan, och det är såklart i sin ordning när det kommer betydligt många fler från en värld i brand än vad det har gjort tidigare. Men jag är övertygad om att vi kan och kommer att klara det.

Det kommer dock att kräva mer resurser i form av pengar, och i dag fattades ett beslut att överföra knappt 10 miljarder till kommunerna. Det kommer också att kräva resurser i form av lärare. Här har vi ett gemensamt ansvar att se till att vi får fler lärare och att vi utnyttjar de lärare vi har på bästa sätt genom att de får ägna sin tid åt undervisning. Vi kan också öppna upp för fjärrundervisning i modersmål. Här har regeringen i dag genom Aida Hadzialic fattat beslut om ett direktiv till en snabbutredning.

Anf. 83 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Vad bra, statsrådet Gustav Fridolin! Mina följdfrågor handlade just om pengar och lärare, och det tog ju statsrådet upp.

Hur kommer detta att påverka kommunernas ekonomi? Kommer resurserna i kommunerna över huvud taget att räcka till? Det är redan nu tjockt i många kommuner.

Hur blir det med svenskundervisningen? Ingen av de nya eleverna kan svenska, och det behövs en mängd lärare. Det är en enorm påfrestning.

Anf. 84 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Ja, det är en enorm utmaning. Statsministern har beskrivit det som den största humanitära insats vårt land gjort sedan andra världskrigets slut. Jag tror att det är en helt korrekt beskrivning av det som sker.

De som gör denna insats är till stor del rektorer och lärare. Vi behöver fler för att klara det, och vi behöver samla och använda resurserna smart för att klara det. Vi måste se till att lärare får använda sin tid till just undervisning.

Vi måste kunna använda lärare bredare genom fjärrundervisning, inte minst lärare i modersmål. I utredningsdirektiven som beslutades i dag finns också en förutsättning att titta på om vi ska ge samma möjlighet till fjärrundervisning i svenska som andraspråk. Det är ju ett viktigt ämne för de elever som kommer nu.

Ser vi om hörnet vet vi att de flesta av Sveriges kommuner har behov av en växande befolkning för att klara att finansiera skolan långsiktigt. Lyckas vi med detta förebygger vi framtida ekonomiska försörjningsproblem, inte minst för svenska skolan. Det är nu det avgörs, och om vi lyckas så lyckas vi med något som faktiskt förebygger framtida problem.

Förstärkning av gymnasieskolans yrkesprogram

Anf. 85 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Aida Hadzialic.

I dag går hundratusentals människor i Sverige arbetslösa, och många av dem är ungdomar. Samtidigt finns det inom flera branscher ett växande behov av yrkesutbildad arbetskraft. Störst är behovet inom vården och äldreomsorgen. Men också inom byggsektorn, servicesektorn och industrin väntas brist på människor med yrkesutbildning.

Mot denna bakgrund är det nödvändigt att fler, inte färre, elever söker sig till gymnasieskolans yrkesprogram, men så har inte varit fallet. Under de senaste åren har allt färre sökt sig till gymnasieskolans yrkesprogram, vilket är allvarligt.

Vad vill statsrådet göra för att stärka gymnasieskolans yrkesprogram och dess attraktionskraft?

Anf. 86 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Jag tackar Håkan Bergman.

Det arbetsår vi har bakom oss på Utbildningsdepartementet kan sammanfattas som så att vi kraftigt har prioriterat yrkesutbildningarna rent generellt, för vi vet att de som läser en yrkesutbildning enkelt får jobb. Det är viktigt både för den enskilda individen och för kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden.

Startskottet för en bra bana inom ett yrkesliv kan vara att läsa ett yrkesprogram på gymnasiet. Då måste vi se till att samverkan mellan skola och arbetsmarknad blir bättre, vilket regeringen redan har påbörjat en resa mot.

Vi behöver se till att de elever som läser yrkesprogram blir behöriga till högre studier, vilket är en faktor för ett livslångt lärande men också för en ekonomi med god omställningsförmåga. Framför allt måste vi tala väl om dessa utbildningar och säga att de är framtiden för många elever.

Anf. 87 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag tycker att det är glädjande att vi har en regering och ett statsråd som har en annan syn på gymnasieskolans yrkesprogram. Under den tidigare regeringen spreds en bild av att yrkesprogrammen inom gymnasieskolan var till för skoltrötta elever, trots att utbildningarna inom dessa program har en hög kunskapsnivå. Jag tackar för det.

Nu handlar det inte bara om att fler ska söka till gymnasieskolan utan också om att fler ska fullfölja gymnasieskolan. Det finns en stor utmaning när det gäller att få fler ungdomar att fullfölja sin utbildning.

Min fråga är: Vad vill regeringen göra för att fler ska fullfölja sin gymnasieutbildning?

Anf. 88 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Tack igen, Håkan Bergman.

Dessvärre har regeringen ärvt en skolsituation där inte bara PISA-resultaten faller mest i hela den industrialiserade världen utan där också drygt en femtedel av eleverna inte klarar av skolan, det vill säga att de aldrig går ut gymnasiet.

Det är en dubbel problematik. Dessa elever får inte de kunskaper de behöver för att klara sig i livet, och de löper också dubbelt så stor risk att hamna i arbetslöshet. Där finns en direkt korrelation.

Det regeringen vill göra är bland annat att satsa på yrkesprogrammen. Vi vet att alldeles för många av de elever som läser på dessa program inte fixar sin skolgång. Genom att se till att eleverna får bättre stödåtgärder via bättre samverkan med arbetslivet, så att de ser vad deras utbildning leder till, höjer vi motivationen. Då tror vi att skolan kan utvecklas.

Skuldsanering för överskulsatta

Anf. 89 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Per Bolund.

Nyligen uppmärksammades det återigen i ett reportage, denna gång i Sveriges Radio, att tusentals svenskar är skuldsatta för evigt – så kallade evighetsgäldenärer.

Trots att det sedan länge finns en lag om skuldsanering i Sverige är det väldigt många som är svårt skuldsatta i mer än 20 år. I reportaget framkom att åtminstone 25 000 svenskar fortfarande har stora problem med skulder som härrör från 90-talets bostadskrasch och finanskris.

Det finns i dag ingen gräns för hur gammal en fordran kan vara. Det finns skrämmande exempel på människor som i början av 90-talet tvingades sälja sina bostäder med förlust, med miljonskulder som följd.

Mot bakgrund av detta är min fråga till statsrådet Bolund: Hur ser du på denna utveckling, och vilka åtgärder avser du och regeringen att vidta för att människor ska kunna ansöka om skuldsanering och komma ur sin situation?

Anf. 90 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar Jessika Roswall.

Regeringen ser med stor oro på utvecklingen när det gäller kreditutvecklingen och framför allt överskulsättning. Det handlar både om att alltför många människor har suttit fast i skuldsättning under alltför lång tid och om att allt fler människor tyvärr hamnar i kronofogdens register och skuldsättningsproblematik.

Detta kan få stor inverkan på familjens situation och de barn som eventuellt finns där men också på hela samhällsekonomin. Samhället gör

ganska stora förluster när människor inte kan vara aktiva i ekonomin. Regeringen har därför tagit fram en strategi mot överskuldssättning, som finns i den budget som nu ligger på riksdagens bord.

Strategin handlar om både förebyggande åtgärder, såsom att öka kunskapen och det regionala arbetet för att hjälpa människor som hamnar i skuldproblematik, och rehabiliterande åtgärder, såsom att ge fler människor en möjlighet att få skuldsanering, söka upp människor som skulle kunna få hjälp med skuldsanering och öka engagemanget hos finansinstituten.

Anf. 91 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag känner till strategin för att motverka överskuldssättning. Jag tycker att den är bra, och jag tror säkert att vi kommer att kunna komma överens om många av idéerna där.

I dag besökte civilutskottet Riksrevisionen. I en rapport som myndigheten lämnade för ett tag sedan talas om att 28 000 individer troligen skulle vara berättigade till skuldsanering om de ansökte. Kronofogdemyndigheten har ett projekt med viss uppsökande verksamhet, och det är bra.

Jag hörde statsrådet tala om flera förslag och om de stora förlusterna för samhället, men finns det några konkreta åtgärder för att hjälpa evighetsgäldenärerna som statsrådet kan berätta om i dag?

Anf. 92 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Regeringen arbetar aktivt med dessa frågor. En av de åtgärder vi har vidtagit redan nu är att i den budget som ligger på riksdagens bord kraftigt öka resurserna till Kronofogdemyndigheten så att den kan arbeta med överskuldssättning och ge möjlighet till skuldsanering.

Det handlar mycket om ett uppsökande arbete och om att få tag på alla som skulle ha rätt till skuldsanering men som inte vet om det eller inte har kapacitet att ta de kontakter som behövs. Det handlar om 10 miljoner kronor till detta arbete under de första åren, och sedan ökar det till 15 miljoner kronor.

Regeringen jobbar också med ny lagstiftning som ser över skuldsaneringslagen för att göra det möjligt för fler att få hjälp och så att man kan gå in tidigare. Det ska inte behöva ta så lång tid att gå in med insatser.

Vi jobbar hela tiden med att effektivisera myndigheternas arbete och se till att regelverk och lagstiftning är på plats, men vi har också möjlighet att jobba långsiktigt. Vi tittar till exempel på preskriptionstid för lån, vilket är ett system som finns i andra länder och som möjligen kan bli aktuellt om åtgärderna inte visar sig fungera.

Utbildningens betydelse för hållbar utveckling

Anf. 93 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Som vi hörde är det snart dags för COP 21, det stora klimattoppmötet. Men redan nu pågår Unescos generalkonferens i Paris, där för övrigt utbildningsministern har varit och hållit flera uppskattade inlägg.

Unesco jobbar mycket med utbildning för hållbar utveckling, vilket är ett sätt att försöka medvetandegöra fler om utbildningens betydelse och den viktiga nyckel den kan vara till att fler får upp ögonen för den framtid som kan vänta kommande generationer.

Sverige har tagit ett långt steg, och vi har en ledartröja. Vi har skrivit in i alla våra styrdokument, från förskolans läroplaner till högskolelagen, att vi ska jobba med detta. Men sedan är vi väldigt dåliga på att följa upp.

Min fråga går till utbildningsministern. Kan detta vara ett viktigt grepp för att utvärdera effekterna av utbildning?

Anf. 94 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman och Betty Malmberg!

Utbildningsministern teaterviskade till mig att jag skulle ta frågan då jag har arbetat med detta under det år som gått. Jag medverkade även vid Unescos konferens i Japan förra året, apropå detta tema.

Jag håller helt och hållet med om ambitionen och problembeskrivningen. Detta är en fråga som är angelägen om vi ska röra oss i en hållbar riktning, och det måste vi ta tag i även i vårt land.

Några av de saker som regeringen redan har gjort på departementet avseende detta är att signalera att själva temat ska in i princip allt arbete som vi gör. Det måste bli en tråd som löper genom alla engagemang vi har. Detta är ingen isolerad fråga utan något som behöver präglade allt vårt arbete.

Anf. 95 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det är väl ändå så, statsrådet, att just detta tema, som jag påpekade, redan finns inskrivet i alla våra styrdokument?

Sverige har i dag ledartröjan och refereras till som det goda exemplet på hur vi ska arbeta för att bli duktigare på hållbar utveckling.

I det läget tycker jag att vi har ett särskilt ansvar för att försöka gå vidare för att se: Gör vi rätt saker? Vi vet vilket mål vi vill uppnå. Vi vet att alla 194 medlemsländer vill nå samma mål, en hållbar utveckling. Men då måste vi också veta om vi gör rätt saker eller om vi måste skruva i systemen för att snabbare eller bättre kunna nå målet.

Därför hoppas jag att statsrådet kan ta till sig vikten av att vi nu får följa upp och utvärdera de styrdokument som finns.

Anf. 96 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Tack igen, Betty Malmberg!

Det är riktigt att den här frågan ingår i många styrdokument men inte alla. Vi håller på att se över var man kan komplettera. Bara för att nämna ett exempel: Våra entreprenörskapssatsningar är inte fokuserade på detta. Så var det innan – det togs bort av den förra regeringen.

Jag tror däremot att vi behöver få bättre uppföljning av frågan för att veta var vi står och vart vi behöver röra oss i framtiden.

Anf. 97 EVA LINDH (S):

Herr talman! Min fråga vill jag ställa till finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund. Den handlar också om hållbar utveckling.

För att vi ska nå miljömålen och för att vi också ska nå en rättvis värld behöver vi göra många insatser. Bland annat är det viktigt att påverka produktion och konsumtion av varor. En klar majoritet av svenska folket tycker att det är en viktig fråga och vill också handla hållbart, både socialt och miljömässigt. Förra året var det en unik ökning: 38 procent mer av ekologiska varor i Sverige. Trots det är det bara 5,7 procent av livsmedlen som är ekologiskt producerade.

Min fråga till statsrådet handlar om vilka tankar det finns för att öka den andel livsmedel som är hållbart producerad.

Anf. 98 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Eva Lindh, för en viktig och central fråga.

Det är uppenbart att det finns ett starkt tryck och önskemål från konsumenterna att kunna göra mer. Man använder de verktyg som finns. Man använder miljömärkning, man köper gärna ekologiskt och man köper rättvisemärkt för att öka den sociala hållbarheten.

Ett problem som många konsumenter känner är att de inte har tillräckligt mycket verktyg, inte tillräckligt mycket information för att kunna fatta de väl genomtänkta beslut som man vill fatta, helt enkelt för att påverka världen i positiv riktning.

Vi tittar på hur vi kan förbättra möjligheterna för konsumenterna, till exempel genom Miljömärkning Sverige som arbetar med att hela tiden se över sin redovisning. Men det handlar också om att se om det finns möjligheter att ge incitament och stöd för att öka till exempel produktionen av hållbart producerade produkter. Jag vet att det är en del av den livsmedelsstrategi som landsbygdsministern håller på att arbeta med. Där tittar vi också på hur vi kan göra det lättare för bönderna att ställa om till ekologisk produktion. I dag är efterfrågan på ekologiska produkter ofta större än tillgången. Kan vi skapa en bättre matchning är det bra.

Anf. 99 EVA LINDH (S):

Herr talman! Tack för svaret!

Jag undrar också: Den strategi som regeringen avser att ta fram, hur kommer den att stödja? Kan statsrådet ge några exempel på vad den strategin kan innehålla? Vilket tidsperspektiv har regeringen för att ta fram strategin?

Anf. 100 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Den strategi som Eva Lindh hänvisar till är en strategi som vi aviserar i årets budget men som är tänkt att levereras i nästa års budget. Under året kommer vi att arbeta med en strategi för hållbar konsumtion, just för att se hur vi från politiskt håll – från regering och riksdag – kan hjälpa konsumenterna att vara så aktiva som vi alla vill vara.

Det handlar framför allt om de områdena där vi vet att det finns en stor miljöaspekt och en stark social aspekt: transporter, boende, livsmedel och

så vidare. Men vi tittar också på den utveckling som nu kommer mycket snabbt, med en omstöpning av konsumentmarknaderna. Där pratar man till exempel om cirkulär ekonomi, att kunna arbeta med att sluta kretsloppen och hitta nya affärsmodeller.

Det handlar också om delandets ekonomi, där vi i alltmer ökande grad börjar dela med oss av våra varor och tjänster. Det är en mycket positiv effekt som ger sociala möjligheter – man knyter närmare nätverk och lär känna varandra och sina grannar – och som också ger nya möjligheter att minska resursåtgången och effektivisera resursanvändningen. Här finns det stora möjligheter.

Satsningar på sfi-lärare

Anf. 101 ERIK BENGTZBOE (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Aida Hadzialic.

Situationen runt om i Sveriges kommuner är på många håll och kanter ganska ansträngd, och man jobbar hårt med många utmaningar för att klara av den situation som uppstår med många nyanlända. Bland annat har många kommuner stora utmaningar i att anställa sfi-lärare för att möta de behov som finns.

I en intervju med Sveriges Radio tidigare i höstas sa statsrådet: ”Vi jobbar generellt med att stärka läraryrkets attraktivitet genom att höja lärarlönerna”. Det sa hon som svar på en fråga om hur man ska se till att det kommer ut fler sfi-lärare. Problemet är att sfi-lärarna inte ingår i regeringens lärarlönelyft.

Ska man tolka statsrådets svar på frågan i Sveriges Radio så att regeringen nu har bytt uppfattning och breddar lärarlönelyftet till att gälla även sfi-lärare? Om det är så, vilka ytterligare yrkeskategorier, bland annat komvuxlärare, förväntas också ingå i den nya breddningen?

Anf. 102 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Tack, Erik Bengtzboe, för frågan!

När jag blir citerad vill jag gärna bli citerad på ett korrekt sätt. Det är sant att jag har sagt det jag sa i det sammanhanget, i den artikeln. Men vad jag refererade till var att den lärarlönesatsning som vi gör primärt handlar om grundskolan och gymnasieskolan. Däremot gör vi enskilda satsningar för att rekrytera fler lärare till just sfi-lärare och för att ge fler möjlighet att bli behöriga sfi-lärare så att de som går igenom en sådan svenskundervisning ska få en så kvalitativt bra undervisning som möjligt.

Anf. 103 ERIK BENGTZBOE (M):

Herr talman! Det är intressant att statsrådet hävdar att hon är korrekt citerad men ändå inte korrekt citerad. Citatet är väl antingen korrekt eller inte korrekt?

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen hävdar att man gör satsningar på sfi-lärarna när sanningen är att man gör det mindre lönsamt att bli sfi-lärare relativt andra läraryrken i ett läge när behovet av sfi-lärare är stort. Den student som funderar på att bli antingen sfi-lärare eller svensklärare på grundskolan eller gymnasiet får av regeringen en bonus i lön om den väljer att inte bli just sfi-lärare.

Ser inte regeringen att det finns en stor utmaning i det man gör och att det lärarlönelyft man har tagit fram skapar en situation i klassrummet och för lärarna där många av de absolut viktigaste yrkeskategorierna just nu tyvärr försvinner bort från skolan? Vi tvingar helt enkelt bort människor från yrken där vi absolut mest av allt behöver dem.

Borde inte regeringen inse sitt misstag – att man kanske inte ska gå in och kladda och kludda i enskilda lönesatsningar för enskilda yrkesgrupper – och backa det beslutet och i stället jobba bredare?

Anf. 104 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Tack än en gång för frågan!

Ja, resurserna är ändliga. Regeringen väljer att prioritera framför allt grundskolan och gymnasieskolan, eftersom vi vet att det kommer att saknas drygt 65 000 lärare fram till 2020 på det området. Det är en stor problematik för kvaliteten i skolan.

Jag tycker dock att det är anmärkningsvärt att jag får frågor kring detta just från moderat håll där man över huvud taget inte har den sortens satsningar på lärarlöner. Det handlar om en grupp akademiker som har studerat länge och gjort stora satsningar på sin skolgång. Men Moderaterna väljer att inte belöna dem för den investering som de har gjort och för den betydelse som de har för den framtida svenska skolan.

Min motfråga är egentligen: Vad ämnar Moderaterna göra för att komma åt lärarbristen? Men den diskussionen får vi ta vid ett annat tillfälle.

Friskolornas betydelse för nyanlända elever

Anf. 105 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin.

Sveriges kommuner och skolor står nu inför en stor utmaning när vi har väldigt många nya elever som behöver gå i skolan och få en skolplats. Sveriges friskolor har mycket positivt meddelat att de vill vara en stor del i detta och inkluderas i arbetet med att skapa och starta fler nya skolor så att alla våra elever i Sverige kan få en bra skola. Men det regeringen har gjort tidigare är att i sin utredning säga att man vill fokusera på förbud mot just friskolor, i och med det kommunala vetot.

Min fråga till ministern är därför: Varför väljer man att fokusera på att förbjuda skolor i stället för att låta alla skolor oavsett huvudman vara med och se till att vi få fler utbildningsplatser till våra elever?

Anf. 106 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Nej, Ida Drougge, du vet att vi inte har någon politik för att förbjuda skolor. Däremot tycker vi att det är rimligt att man när man etablerar en skola gör ett avtal med den kommun som man etablerar skolan i så att kommunen klarar av att ta det helhetsansvar som det svenska huvudmannskapet innebär för skolan. Då ställer vi särskilda krav på de skolor som är kommersiellt drivna. Inga regler ska förändras för icke-kommersiella skolor.

I det läge som vi är i nu är jag också mycket glad att Sveriges friskolor vill vara med och ta ansvar för att möta nyanlända elever. Skolor som inte har kö till sina platser kan redan nu välja att kontakta sin kommun och erbjuda hjälp i arbetet med att ta emot nyanlända och samordna det med kommunen. Den möjligheten finns för alla de friskolor som inte har kö till sina platser.

När det gäller de friskolor som har kö ser vi på hur reglerna fungerar, och behövs det kommer vi att förändra reglerna. Det är vi överens om för att också de ska kunna hjälpa till och ta ett ansvar för nyanlända elever.

Anf. 107 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Den bedömning som ministern pratar om, att man behöver se över i kommunerna om det finns ett elevunderlag och att situationen för skolorna fungerar, görs redan i dag. Att ge kommunerna, som inte alltid är opartiska i de här sammanhangen, möjligheten att lägga sitt veto mot uppstarten av nya skolor är helt fel fokus. I stället hade regeringen kunnat välja att lägga tid och energi på att få fram fler skolor och fokusera på det.

Jag kan konstatera att man väljer att inte göra det, och det är tråkigt.

Anf. 108 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jo, det gör vi. Det finns ingenting som är så prioriterat som att få fram fler skolplatser, fler lärare och bättre möjligheter att ta emot de många nya elever som kommer till Sverige. Jag tror att det också innebär att den fråga vi nu diskuterar i praktiken inte kommer att vara jättecentral, för kommunerna kommer att vilja ha all hjälp och allt samarbete de kan få för att få fler skolplatser.

Samtidigt har kommunerna i det skolsystem vi har i dag ett övergripande ansvar för skolsituationen. Inte minst mottagandet av nyanlända understryker vikten av att vi har en skola som inte blir alltmer segregerad. I det arbetet blir det viktigt för kommunerna att också se på etablering av nya skolor och föra diskussioner om var de ska vara och hur man ska göra det, så att nya skolor inte ökar ojämlikheten utan minskar den. Det är oerhört viktigt för att Sverige för dem som kommer nu inte bara ska vara en fristad utan också ett land där de får vara med, jobba och bidra.

Anf. 109 TALMANNEN:

Jag vill tacka deltagande statsråd och ledamöter för dagens frågestund som nu är avslutad.

§ 10 (forts. från § 8) Svar på interpellation 2015/16:102 om omprövning av synen på RUT och ROT

*Svar på
interpellationer*

Anf. 110 ULRIKA HEINDORFF (M):

Herr talman! Jag har några kommentarer på det som statsrådet pratade om tidigare. Det pratades om att slåss mot väderkvarnar likt Don Quijote. Det anser jag inte att jag, Erik och Ann-Charlotte gör i dag. Vi slåss för mer företagande.

Jag har en liten fundering. Man är inte sämre än att man kan ändra sig, finns det ett uttryck som heter. Så verkar det vara med statsrådet Johanssons kollega statsrådet Damberg – tyvärr, får jag säga denna gång. År 2010 skrev han en debattartikel i Svenska Dagbladet. Han skrev: ”Skattereduktionen för hushållsnära tjänster till barnfamiljerna bör därför öka. Till skillnad mot vad den omfattande debatten kanske givit sken av, så är kostnaden för dagens skattereduktion för de hushållsnära tjänsterna relativt måttlig.”

Det finns ju mycket som man vill kommentera i det citatet, men jag funderade lite på det här med barnfamiljerna och utökningen som din kollega statsrådet Damberg då pratade om. Jag vill med anledning av detta ställa en fråga till statsrådet Ylva Johansson. Finns ambitionen att öka RUT-avdraget för barnfamiljer fortfarande kvar? Regeringens nu liggande förslag går stick i stäv med detta. Det klingar rätt illa med den ambitionen om den fortfarande ligger kvar.

Sedan vill jag avslutningsvis poängtera att RUT- och ROT-avdragen inte innebär att man får mer pengar från staten utan att man får behålla mer av sina intjänade och skattade pengar.

Anf. 111 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag ställde frågan tidigare om anledningen till att försämra RUT, och då fördes det fram att man inte ska städa inomhuspooler eller ha bartender hemma. Grunden till det är den här klasskamp retoriken. Jag tror att Socialdemokraterna har oerhört svårt med denna fråga. Det är en reform som har varit mycket populär och som har gjort svarta jobb vita. Det måste vara svårt att vara socialdemokrat och bestämma sig i den här frågan, och då väljer man att halvera.

När jag frågade hur många inomhuspooler som hade rengjorts med hjälp av RUT-avdraget fick jag inget svar. Jag har forskat lite i frågan med hjälp av riksdagens utredningstjänst, som lustigt nog förkortas RUT. De kunde inte få fram hur många inomhuspooler som har rengjorts med hjälp av RUT-avdraget. Min konklusion när det gäller försämringen är att det här är ren klasskamp retorik och att man vill tala om för svenska folket att avdraget används till någon sorts lyxkonsumtion som det faktiskt inte används till. I själva verket handlar det inte om lyxkonsumtion utan om att få vardagen att gå ihop för tusentals familjer runt om i landet.

Vi har också sett att användandet av RUT-tjänster har ökat. Man skulle kunna tro att det bara var i Stockholm, men ute i övriga landet har det ökat mycket. Det här är en bra reform som ska finnas kvar. Jag förstår inte varför regeringen väljer att försämra det hela.

Anf. 112 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Till Ann-Charlotte Hammar Johnsson som tydligen hade hört mig säga i tv att RUT-avdrag skulle leda till ökade klyftor vill jag säga att du måste ha missuppfattat eller lyssnat dåligt. Det är inte min uppfattning, och det är inte heller vad jag har framfört i tv.

När man genomför skattesänkningar för vissa tjänster eller vissa grupper är det en viktig fråga hur det ska finansieras. Det påverkar naturligtvis utfallet när man genomför skattesänkningar, och det finns ju alltid en alternativ användning för pengarna. Men regeringen behåller RUT-avdraget. Den 23 oktober presenterade jag som representant för regeringen förslag

om utökning av RUT-avdraget för flyttjänster, trädgårdstjänster och it-tjänster i hemmet.

Till Erik Andersson som verkar ha en fixering vid rengöring av inomhuspooler – det har inte jag – vill jag säga att det är lätt att vara socialdemokrat. Mitt fokus är jobben, och då tror jag att det leder till en återvändsgränd att fokusera på rengöring av inomhuspooler. Jag tror att det är en mycket begränsad del av RUT-avdraget som hittills har använts till detta, och jag tror att den användningen kommer att fortsätta vara begränsad. Erik Andersson beskrev det som att tusentals familjer ska få ihop vardagen med hjälp av RUT-avdrag, och jag tror inte att de kommer att påverkas av en förändring som gäller inomhuspooler. Det är alltså inget fokus för mig.

Anf. 113 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag vill säga till arbetsmarknadsministern att rätt ska vara rätt. Jag hörde ökade klyftor på tv:n och skrev ned det. Men om jag har hört fel beklagar jag det.

Det är bra. Det handlar om viktiga jobb för att man ska komma in på arbetsmarknaden. Jag vill understryka att RUT-avdraget innebär lägre trösklar in på arbetsmarknaden. De blir en sorts instegsjobb som är oerhört viktiga pusselbitar. Jag är glad över överenskommelsen som gjordes den 23 oktober. Men jag tror också att långsiktighet behövs. Det är den som jag, Erik och Ulrika är ute efter i våra inlägg. Vi ser dem som vardagsjobb.

Det är som sagt också en jämställdhetsreform. Jag vill understryka att jag tror att den kommer att ge mycket bättre effekter än en pappamånad, som man inte har kunnat se de effekterna av.

RUT-avdrag är en pusselbit i vardagen för familjer, inte bara här och nu utan även framöver. Jag tänker mig att vi kommer att få se mycket mer av den sektorn växa fram. Det är en arbetsskapande åtgärd.

När det gäller valideringen, som arbetsmarknadsministern tog upp i sitt svar, tycker jag att det är bra att man jobbar med frågan och inser att den har legat långt efter. Upphandling gör att de tjänsterna kan bli väldigt precisa och kan leda till snabbare handläggning med bibehållen kvalitet.

Det är också bra att det ges ersättningar till kommunerna. Det tar lite lång tid. Det är gamla lösningar. Jag har förstått att man faxar in papper i dag. Det känns lite gammalmodigt och leder till en tröghet i systemet som blir tungt i ett sådant läge som vi befinner oss i. Det talas om en nio månader lång procedur för att få in papperen till Migrationsverket.

Sist men inte minst sa Ylva Johansson, som jag uppfattade det i alla fall, att det är pragmatik när det gäller vardagsjobb och att man lyfter på alla stenar. Det tackar jag för.

Anf. 114 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag återkommer till att jag anser att Moderaterna slåss lite mot väderkvarnar. Regeringen behåller RUT-avdraget. Vi har också, tillsammans med fyra borgerliga partier, föreslagit en utökning av RUT-avdraget. Att därmed måla upp att regeringen skulle vara stor motståndare till detta tycker jag är att slåss mot väderkvarnar.

Jag vill också säga att vi har mycket stora utmaningar att lösa på arbetsmarknaden. Många av dem löses inte med RUT-avdrag. En av de största utmaningarna är att vi i dag har rekordmånga lediga jobb som inte tillsätts, och vi har en dåligt fungerande arbetsmarknad. För att den ska

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

fungera bättre krävs stora investeringar i utbildning. Det krävs en radikal reformering av arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitik, och det krävs kraftiga satsningar på bostadsbyggande. På så sätt kan människor utbilda sig till och flytta till de lediga jobben.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2015/16:112 om åtgärder mot den digitala konjunkturedgången

Anf. 115 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Anette Åkesson har ställt fyra frågor till mig i sin interpellation. För det första frågar hon vilka åtgärder jag vidtar för att säkerställa att Sverige i framtiden återtar sin position som ledande i digitaliseringen. För det andra undrar Anette Åkesson hur jag avser att förbättra förutsättningarna för innovationsprojekt att finansiera sina verksamheter, till exempel via riskkapital. För det tredje frågar hon om jag överväger att inrätta en digitaliseringsmyndighet som tar ett övervägande ansvar för utvecklingen. För det fjärde frågar Anette Åkesson vad jag anser att vi kan lära av länder som Schweiz, Irland och Estland gällande digitaliseringen.

Låt mig börja med att bekräfta att digitaliseringen är den enskilt största förändringsfaktorn i vår tid. Den påverkar alla delar av samhället. Sverige är och har under många år varit en världsledande it-nation. Vi har digital infrastruktur och digital kompetens som få andra länder kan matcha. Sverige har en av världens mest utvecklade it-industrier och en av de mest spännande start-up-scenerna i världen. Vi har väl utbyggd infrastruktur och hög it-mognad hos befolkningen. Exempelvis hamnar Sverige på tredje plats i World Economic Forums Networked Readiness Index. I EU-kommissionens Digital Economy and Society Index rankas Sverige som nummer två av EU:s 28 medlemsstater.

Sammantaget har Sverige mycket goda förutsättningar för samhällets digitalisering, och vi har kommit långt på vägen. För att vi framöver ska kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter för att utveckla samhället behöver politiken på digitaliseringsområdet fortsätta att utvecklas. Regeringen gav i februari Digitaliseringskommissionen i uppdrag att bland annat identifiera strategiska områden som bör beaktas i utvecklingen av politiken på området. Arbetet kommer att redovisas i början av december i år.

Inom ramen för det nationella Innovationsrådet som leds av statsministern har behovet av ett samverkansprogram inom digitalisering identifierats. Min och regeringens målbild är att Sverige ska fortsätta vara en ledande it-nation – för jobben, konkurrenskraften, klimatet och ett hållbart samhälle.

Ett viktigt fokusområde är digitaliseringen av offentlig sektor. Tillsammans ska vi jobba smartare för att skapa en samverkande och innovativ offentlig förvaltning. Då måste vi prioritera den digitala förnyelsen och tänka digitalt först. Därför har regeringen beslutat om en särskild satsning på e-förvaltning under 2015–2018 – ett program för digital förnyelse av det offentliga Sverige.

Regeringens bedömning är att komplexa frågor som rör hela samhället behöver hanteras av organisationer i samverkan, inte av en enskild myndighet. Därför bygger genomförandet av programmet på nära samverkan mellan många olika aktörer inom samhället. Regeringen avser bland annat att utse ett antal myndigheter med särskilt samordningsansvar för digital förnyelse. Prioriterade områden är miljöinformation, livsmedelskedjan, samhällsbyggnad och att förenkla för företag.

En viktig del i arbetet är den avsiktsförklaring för digital förnyelse av det offentliga Sverige som regeringen nyligen undertecknat med SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. Syftet är att samverka för att skapa en offentlig e-förvaltning som möter upp mot medborgares, organisationers och företags förväntningar i ett alltmer digitaliserat samhälle.

Regeringen har även inrättat ett råd för digitaliseringen av det offentliga Sverige. Rådet kommer att fungera som ett forum för samordning på flera nivåer, mellan myndigheter, mellan kommuner och landsting och inom Regeringskansliet.

Ett annat viktigt fokusområde är att göra det enklare för företag, allt från start-up-företag till etablerade bolag. Ett sätt är att möjliggöra vidareutnyttjande av data och att jobba tillsammans med offentlig sektor i öppen innovation. Den offentliga sektorn sitter på en stor mängd information som kan bli affärsmöjligheter för innovatörer och entreprenörer, om vi möjliggör för dessa att lösa både dagens och morgondagens samhällsutmaningar samt möjliggöra för växande företag.

Regeringen följer kontinuerligt digitaliseringen av andra länder. Exempelvis gör jag under hösten besök i Estland, Finland, USA och Indien för att dra lärdom av deras arbete. Bland annat gör vi en fördjupad studie av Estlands arbete med projektet X-road.

Anf. 116 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Till en början vill jag tacka it-ministern för svaret. Å ena sidan innehåller det flera punkter som gläder mig, till exempel att regeringen verkar att se digitaliseringens betydelse, att man har en rad olika förslag och att man inser att Sverige kan lära sig av andra länder. Å andra sidan oroas jag lite över självbilden. Sverige har legat på topp, och mycket är fortfarande bra. Men förstär inte regeringen att vi har börjat halka efter på it-området och att det krävs krafttag för att komma på banan igen? Risken är stor att inte tillräckligt kraftfulla åtgärder vidtas. Förutsättningarna är än så länge goda.

Jag instämmer i att samverkan är viktigt. Dock kan det inte i alla lägen vara lösningen att starta ett nytt råd eller forum. Dessutom verkar det enbart gälla samverkan inom offentlig sektor. Det brukar ju heta att delat ansvar är inget ansvar, och därför kan väl knappast lösningen för att få ett helhetsgrepp vara att man utser – jag citerar – ”ett antal myndigheter med särskilt förnyelseansvar för digital förnyelse”.

Det finns inget egenvärde i att skapa nya myndigheter, och det är egentligen politiskt ointressant hur det hela organiseras, men det finns behov av att något eller någon får ansvaret och tar tag i de uppgifter som är nödvändiga att koordinera centralt. Detta gäller inte minst därför att vi har en långtgående självstyrelse i Sverige där många av uppgifterna som utförs hanteras av kommuner och landsting. Därutöver behövs det mer samarbete även mellan offentliga och privata aktörer.

Min fråga om hur förutsättningarna för finansiering av innovationsprojekt kan förbättras besvarades inte. Riskkapital är nödvändigt för finansieringen. Offentliga medel kan inte vara det enda alternativet, särskilt med tanke på de välfärdsutmaningar som vi står inför. Många av de svenska företagen köps upp av utländska aktörer. Det är inte fel, men för att Sverige ska kunna vara långsiktigt konkurrenskraftigt borde det vara i allas intresse att privata investeringar lockas till kreativa projekt.

Hur ämnar regeringen gå till väga för att förbättra förutsättningarna för ökat privat kapital till innovativa företag?

Sedan undrar jag om statsrådet verkligen menar att diverse råd och forum ska lösa sådana övergripande utmaningar som framtagandet av nödvändiga standardiseringar och att vi på ett bättre sätt tar hand om innovationer och olika framgångsrika projekt som har testats i mindre skala. Långsiktighet efterlyses liksom något eller någon som är en samlande kraft, som bevakar digitaliseringen och som främjar utvecklingen även i Sverige.

Statsrådet tar upp möjligheten för företag att nyttja den stora mängd information som offentlig sektor sitter på, så kallade big data. En hel del har visserligen öppnats upp för innovationer i en del kommuner och kommunala bolag, men anser Mehmet Kaplan även att vi ska lyfta de begränsningar vi har i Sverige för hur vi samlar in och använder data? Nya produkter kan skapas med hjälp av stora mängder anonymiserade data. Vi är ju inte så många i Sverige så en tillgång till helheten är efterfrågad. Men i dag är det väldigt begränsat vem som får tillgång till data. Förstår jag rätt att statsrådet vill ändra lagstiftningen här?

Anf. 117 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Anette Åkesson, för uppföljningsfrågorna!

Det stämmer att Sverige inte har någon digitaliseringsmyndighet eller för den delen någon it-myndighet. Jag håller med Anette Åkesson om att det inte finns något egenvärde i att utse nya myndigheter. Jag håller också med om att det är viktigt att det finns en samordning på området.

När det gäller finansiering vill vi från regeringen på olika sätt förbättra finansieringsförutsättningarna för innovativa och tillväxtorienterade företag i utvecklingsskeden. Detta gäller inte bara digitaliseringen och it-branschen, utan det gäller på många andra områden.

Just nu pågår det ett reformarbete med syfte att stärka utbudet av utvecklingskapital för små och medelstora företag. I februari i år tillsatte regeringen en särskild utredare, den så kallade Finansieringsutredningen. Slutbetänkandet, som överlämnades i juni, innehåller förslag till strukturförändringar och insatser för stärkt förmåga att möta företags behov av riskvilligt kapital.

Flera av förslagen utgår från en ambition att i ökad utsträckning söka samverka mellan offentligt och privat kapital. Vi bidrar till uppväxling och ökade volymer av riskvilligt utvecklingskapital.

Genom vinstdelning kan investeringarna i högre grad styras mot tidigare utvecklingsskeden där det finns marknadskompleterande behov. Bland annat med den tidigare nämnda utredningen av statens finansieringsinsatser som grund kommer regeringen att återkomma till riksdagen med förslag till hur tillgång på riskvilligt kapital kan förbättras samt hur staten kan arbeta smartare och mer effektivt.

Redan i budgetpropositionen för 2016 aviserades reformer och insatser inom detta område. Där föreslås inrättandet av ett nytt nationellt fond-i-fond-bolag med uppgift att investera i privata fonder som är inriktade på riskkapitalinvesteringar i företag under de tidiga utvecklingsfaserna. I detta ska inordnas redan existerande bolag Inlandsinnovation och Fouriertransform.

I budgetpropositionen för 2016 aviserade regeringen även att i enlighet med utredarens förslag se över möjligheterna att inrätta ett lånegarantiinstrument med inriktning att stödja utlåning till företag som är i behov av finansiering för utveckling och expansion.

Finansieringsutredningen framhåller också behovet av att stärka insatserna under de allra tidigaste utvecklingsskedena och lämna förslag om ytterligare medel, exempelvis innovationslån och verifieringsinsatser.

I linje med detta innehåller budgetpropositionen för 2016 också förslag om förstärkning till Almi för tillväxt och innovationsfinansiering om 100 miljoner kronor över tre år från och med nästa år.

Dessa olika ingångar handlar framför allt om att se till att skapa en bra grogrund för att man ska kunna växa vidare i det företagsklimat som enligt många internationella bedömare är bland de bästa i världen. Det beror inte på den här regeringen och inte på den förra regeringen, utan det beror på en lång rad regeringar som har satsat på rätt sätt och skapat goda förutsättningar. Där ingår den förra regeringen och vår regering som är en linje av regressiva satsningar som kan skapa den potential som finns hos dessa företag att kunna växa.

När det kommer till frågan som handlade om hur vi ska se till att myndigheten kan hantera dessa frågor tror inte jag – lika lite som Anette Åkesson – att en myndighet sitter på alla svar. Det är bättre att låta de expertmyndigheter som finns inom området, bland annat Post- och telestyrelsen, jobba med det som de är duktiga på. Sedan ska vi genom budgetarbete och här i riksdagen presenterade förslag se till att få en bra utveckling.

Anf. 118 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Det är positivt att regeringen vill jobba med dessa frågor. Jag ser verkligen fram emot det förslag som man kommer att lägga fram om detta med riskvilligt kapital.

Däremot är jag fortfarande frågande till hur man anser att ett ansvar som är delat på många olika institutioner ska fungera. Det blir inte något helhetsansvar om det fördelas – delat ansvar är inget ansvar.

Trenderna med digitalisering, urbanisering och globalisering borde egentligen passa oss som relativt litet land. Vi borde kunna vara snabbfotade och hänga med, kanske till och med leda utvecklingen. Tyvärr verkar så inte vara fallet, och det finns en risk för att vi hamnar i en position där vi hela tiden i efterhand försöker anpassa oss efter utvecklingen. USA går före, liksom flera andra länder. Det gläder mig speciellt att Mehmet Kaplan kommer att besöka Estland.

Vi befinner oss i den största samhällsförändringen sedan industrialiseringen. Delningsekonomin och fler egenföretagare som kanske till och med bedriver globala verksamheter är bara några områden som ställer nya krav på skattesystem och lagstiftning och som troligen kommer att medföra ytterligare samordning på fler områden mellan stater.

Politiken har ett ansvar. Arbetsmarknaden står också inför helt nya utmaningar. Mängder med jobb kommer att försvinna, men även skapas. Det har alltid varit angeläget att skapa goda förutsättningar för företag och företagande men det får nu en helt ny dimension. Det kommer inte räcka att ”bara” garantera smidig handläggning och minskad byråkrati. Det kommer att krävas nytänk på många områden. Och både äldre och yngre arbetskraft måste rustas så att de bibehåller respektive får efterfrågad kompetens.

Digitaliseringen påverkar allt. Den är inte en uppgift för en it-avdelning utan den är ett sätt att effektivisera befintliga processer. Därför berör den alla verksamheter, både i privat näringsliv och i offentlig sektor. De som har kontroll över sina processer kommer enklare och snabbare att kunna optimera dem genom att utveckla digitala verktyg.

Konkurrensen blir mördande på ett helt nytt sätt eftersom gränser inte existerar i en digital värld. Digitaliseringen påverkar redan hur vi kommunicerar med varandra och vad vi gör på vår fritid. Vi går mot ett samhälle där allt fler produkter och tjänster inte har någon marginalkostnad, och vi vet ännu inte vilka konsekvenser det får.

Sverige behöver ligga mer i framkant. Även inom offentlig sektor är det viktigt att ta del av innovationer. Att ställa effektiviseringskrav på myndigheter är något som redan görs. Det är ett sätt. Men för att få del av kreativa lösningar måste näringslivet i högre grad involveras i välfärdsverksamheter. Hur anser it-ministern att vi på ett bra sätt kan involvera entreprenörer i myndigheters, kommuners och landstings verksamheter? Med det menar jag ett sätt som både företagen och det offentliga tjänar på.

Vi behöver även bli bättre på att systematiskt främja kreativa krafter och ta vara på innovationer i hela samhället. Hur anser statsrådet att vi konkret kan arbeta för att dra nytta av digitaliseringens alla möjligheter?

Anf. 119 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Anette Åkesson för att hon ger oss tillfälle att lyfta fram denna oerhört viktiga fråga. På vissa andra politiska områden finns det ideologiska skygglappar. Här har vi inte den typen av frågor, utan här försöker vi, oavsett om vi sitter i opposition eller regering, att både sporra varandra och hitta nya vägar framåt. Området lämpar sig särdeles illa för ideologisk kamp. Här är det viktigt att se till att aktörerna – definitivt inte främst staten, utan många andra, framför allt privata men också kommunala och regionala, såsom landsting – har bra förutsättningar.

Hur tänker sig då regeringen att de här goda förutsättningarna ska kunna skapas? Jag som it-minister har det övergripande ansvaret och har lagt ut kursen. Jag vill se en nationell kraftsamling där staten, kommuner och it-industrin arbetar tillsammans för ett smartare Sverige. Härigenom tas det första steget mot ett tydligt mål: Vi ska återta vår position som ett av de ledande länderna i världen inom digital förvaltning. Det här kommer att ge bättre förutsättningar för alla de små och medelstora företag som vill se statlig och offentlig förvaltning öppnas – med öppna data, goda förutsättningar för företagande och en arbetsrätt som främjar småföretagandet.

Genom rådet för digitalisering av det offentliga Sverige, som nu finns, samlar regeringen nödvändig kompetens för att genomföra vår satsning på det vi kallar ”digitalt först”. Satsningen ska möjliggöra att vi lyckas med våra övergripande mål för jobb, klimat och utbildning. Här ingår representer från viktiga sakpolitiska områden som skola, vård och omsorg samt

kompetens från de tyngsta it-myndigheterna. Detta sker för att alla ska ha samma "mindset" om att det som vi från det offentliga Sverige gör ska kunna vara så pass öppet att de andra aktörerna, såsom innovativa företag och entreprenörer, får tillgång till olika typer av ingångar som kan göra att de kan starta och växa.

När man tittar på vår digitala agenda och de mål vi satt upp kan man konstatera att politiken på digitaliseringsområdet är i stort behov av att utvecklas. Vi slår också fast detta i det tyngsta dokument som regeringen lämnar ifrån sig varje år, nämligen budgetpropositionen, i det här fallet för 2016. Digitaliseringskommissionen, som tidigare i år fick regeringens uppdrag att "genomföra en omvärldsanalys som belyser och lyfter fram vad som kan komma att påverka digitaliseringen i Sverige" samt "identifiera strategiska områden som bör beaktas i utvecklingen av den framtida digitaliseringspolitiken" finns med i grunden. Arbetet kommer att redovisas i december.

Inom ramen för det nationella Innovationsrådet har behovet av ett så kallat samverkansprogram för digitalisering identifierats. Det är också någonting som vi jobbar med. Att inte ha en enskild separat myndighet dedikerad för den här uppgiften betyder inte att det inte ska kunna finnas en samling i frågan med tydlig riktning och hastighet. Däremot behöver vi definitivt bli bättre på att berätta hur saker och ting ligger till.

Jag återkommer i nästa anförande för att bemöta en del av de frågor Anette Åkesson tagit upp på ett förtjänstfullt sätt angående vilka länder som ligger var.

Anf. 120 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Det är, måste jag erkänna, lite svårt att ha översikt över alla råd, forum, kommissioner och sådant, men det är positivt att det är en omvärldsanalys på gång. Jag hoppas att vi alla kan få del av den i december. Det ser vi fram emot.

Jag vill tacka Mehmet Kaplan för debatten. Vi är bara i början av en utveckling som vi ännu inte kan ana slutet på. Utvecklingen väntar inte på oss. Att sticka huvudet i sanden och tro att allting kommer att fortsätta vara som det alltid har varit är inte ett alternativ. Det är bra att regeringen jobbar med frågorna, men jag är rädd att det inte är tillräckligt.

Sverige har tappat fart, och det behövs rejäla krafter för att återta de topplaceringar vi har haft. Det behövs bättre allmänna förutsättningar för företagande, ytterligare sätt att främja privat finansiering av nya företag, mer fokus på att underlätta för innovation inom både privat och offentlig sektor, större beredskap för den snabba utveckling som sker och en öppenhet för att samarbeta mer med näringslivet på ett sätt som gynnar bägge parter.

Därutöver behöver vi vässa vår konkurrenskraft genom att kraftsamla. Huruvida det ska ske inom ramen för en myndighet eller inte är inte det avgörande. Men vi behöver tänka långsiktigt och samtidigt ta tag i de omedelbara utmaningar vi redan har identifierat, exempelvis det stora behovet av standardisering, som jag inte hört någonting om att man vill ta tag i, samt bättre bevakning av det som händer inom digitaliseringen globalt. Det sistnämnda kan vi nog till viss del hoppas på.

Det finns fortfarande en hel del öppna frågor, inte minst om statsrådet är beredd att ändra lagstiftningen vad gäller tillgången till data. Jag ser

fram emot att få möjlighet att lyfta de frågorna igen i framtiden. Som sagt vill jag tacka för debatten.

Anf. 121 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag vill passa på att tacka Anette Åkesson för en konstruktiv debatt och diskussion. Alla partier i riksdagen tjänar på att debatten hålls på en saklig nivå i denna fråga, och det tycker jag att Anette Åkesson har lyckats med.

När det gäller de länder som omnämns i Anette Åkessons interpellation skulle jag vilja ge några kommentarer. Vi behöver lära oss av andra länder, och andra länder lär sig av oss. Av den artikel som Anette Åkesson refererar till framgår att Sverige ligger näst högst av samtliga 50 länder, precis efter Singapore, i Digital Evolution Index, som Harvard Business Review tagit fram. Den andra aspekt som artikeln tar avstamp i är hur snabbt och i vilken riktning länderna utvecklats över tid. Sverige bibehåller i princip sin position, men stärker den inte. Vi ligger redan högt och har gjort det under ett antal år.

Vi måste komma ihåg att Sverige ligger högre i Digital Evolution Index än alla de tre länder Anette Åkesson nämner. Egentligen säger nog artikeln att de tre länder Anette Åkesson nämner inte är att betrakta som föredömen. Tvärtom utvecklas de långsamt och rankas lägre än Sverige i huvudindexet.

Det här innebär inte att vi skulle vara nöjda, tvärtom. Jag uppskattar och välkomnar Anette Åkessons ambitiösa ingång i ämnet. Jag kommer att göra allt jag kan för att svara upp mot de förfrågningar, hejarop och sporrar som Anette Åkesson bjudit upp till, men också för att se till att vi som land tar nästa steg i enlighet med fakta och i enlighet med den typ av evidensbaserad forskning som brukar ge bra resultat i väldigt mycket av arbetet inom andra sakområden. Därför tackar jag än en gång Anette Åkesson för interpellationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2015/16:126 om bredbandsskatt

Anf. 122 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Erik Andersson har frågat finansministern hur statsrådet tror att en beskattning av bredbandsutbyggnad eller nyttjande av befintliga internetuppkopplingar skulle påverka internetanvändandet och teknikutvecklingen i Sverige.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Tillgång till bredband är en förutsättning för den ökade it-användningen i samhället och för att Sverige fortsatt ska vara en framstående it-nation. Regeringen har därför inga intentioner att vidta åtgärder som kan verka hämmande på utbyggnaden.

Regeringen har heller inga planer på att införa en bredbandsskatt. Tvärtom ser regeringen att det finns behov av insatser för att öka tillgången till snabbt bredband i mer glest befolkade områden. Därför har regeringen

avsatt 3,25 miljarder kronor för bredbandsutbyggnad inom ramen för landsbygdsprogrammet till och med 2020. Utöver det finns även satsningar på bredbandsinfrastruktur i de nordliga delarna av landet inom ramen för regionalfondsprogrammen. Dessa satsningar uppgår till 1,2 miljarder kronor under samma period.

Regeringen har dessutom infört en satsning på regionala bredbandskoordinatorer som ska stödja och främja utbyggnaden och fungera som kontaktpunkter för bredbandsfrågor i respektive län för både privata och offentliga aktörer.

Anf. 123 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Frågan är väldigt berättigad med anledning av att en arbetsgrupp inom Miljöpartiet har arbetat fram några punkter, exempelvis en bredbandsskatt. Jag har försökt att ta reda på bakgrunden till detta.

En av frågorna var att många kulturarbetare är arbetslösa. Är detta ett sätt för Miljöpartiet att finansiera de arbetslösa kulturarbetarna? Precis som alla andra människor som har utbildat sig till något får de om det inte skulle finnas jobb inom den sektorn arbeta med annat tills de hittar sitt drömjobb, exempelvis.

Jag är dock orolig för den bredbandsskatt som diskuteras i arbetsgruppen. Vad jag förstår ska frågan till Miljöpartiets partistyrelse och sedan möjligtvis tas upp på någon kongress. Mot bakgrund av det glädjande svaret att regeringen inte har några planer på att införa en bredbandsskatt blir jag ändå orolig med tanke på att frågan fortfarande är levande inom ett av de två regeringspartierna.

Miljöpartiet får inte glömma att det är ett regeringsparti. Vad det säger och kommer fram till kan skapa en del oro ute i landet. Jag förstår att de som bygger fiber, om man säger så, och de som kanske ska koppla upp sig på fiber är oroliga om det skulle bli en skatt. Det kommer helt enkelt att hämma utvecklingen.

Jag ser med glädje att regeringen fortsatt alliansregeringens reformer med de 3,25 miljarderna. Man anser även att 90 procent av alla hushåll i riket ska ha tillgång till bredband med 100 megabit per sekund. Inom mitt parti, Moderaterna, vill vi att det ska följas upp 2017 för att se om man ska göra fler satsningar för att bredbandsuppkopplingen kan komma fler till godo i hela landet.

Ytterst är det en demokratifråga om man har tillgång till bredband. Det handlar om kontakter med myndigheter och mycket annat. I synnerhet om man är företagare ute på landsbygden är det väldigt viktigt. Statsrådet säger att regeringen inte ska införa en bredbandsskatt. Men statsrådet övertygar inte mig med tanke på att frågan fortfarande är levande i ett av de statsbärande partierna, Miljöpartiet.

Anf. 124 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Erik Andersson, både för frågan och för uppföljningsfunderingarna!

Det är viktigt att påpeka att det förslag som hänvisas till inte är Miljöpartiets utan är framtaget av en självständig arbetsgrupp som partiet tillsatt. Det är alltså inte partiets politik och inte heller regeringens politik.

Tillgång till bredband är en förutsättning för den ökade it-användningen i samhället. För att Sverige fortsatt ska vara en framstående it-nation är det en av grundförutsättningarna. Därför har regeringen inga intentioner – jag upprepar, inga intentioner – att införa åtgärder som kan verka hämmande på utbyggnaden. Regeringen ser tvärtom att det finns ett behov av insatser för att öka tillgången till snabbt bredband i mer glest befolkade områden. Det är därför vi satsar stort här.

Det är också mycket viktigt med en bredbandsuppkoppling i hela landet. Att ha bra uppkoppling är i dag en absolut nödvändighet för att människor ska kunna vara en del av samhället. Man sköter inte bara händelser i livet med it. När man får barn behöver man vid sjukdom anmäla till myndigheter, skola och annat. Man behöver också it för att kunna starta företag på ett smidigt sätt, arbeta, ha kontakter med myndigheter och umgås med vänner.

Regeringen satsar 3,25 miljarder kronor i landsbygdsprogrammet för att fler på landsbygden ska få möjlighet till bra uppkoppling. En sak är viktig för Erik Andersson och andra som lyssnar på debatten att veta. Det är att beloppet är dubbelt så mycket som under förra programperioden.

Anf. 125 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Statsrådet menar att arbetsgruppen inte står för Miljöpartiets politik. Men det har uppfattats som att det skulle vara Miljöpartiets politik. Gruppen har väl inte bara plockats ute på stan och sedan presenterat ett förslag till partistyrelsen?

Någon koppling till Miljöpartiet har arbetsgruppen. Om det ska bli Miljöpartiets politik eller inte avgörs av vilka beslut som fattas på Miljöpartiets kongress. Jag kan inte tänka mig att det är moderater eller personer från något annat parti som sitter med i arbetsgruppen, utan det är säkert medlemmar i Miljöpartiet som tittat på en ny kulturpolitik för Miljöpartiet, eftersom det möjligtvis fanns en avsaknad av en sådan.

Jag förstår å andra sidan att statsrådet inte vill förknippas med arbetsgruppen. Den har även föreslagit att man ska förbjuda reklam i kollektivtrafiken och ersätta den med exempelvis poesi. Det kan vara trevligt. Men vi kan undra vad de pengar som reklamintäkterna ger ska tas ifrån. I exempelvis Stockholm, där jag är verksam, behöver vi inte mindre kollektivtrafik utan mer.

Om jag har förstått det rätt är det Tjia Torpe som har lett arbetsgruppen. Jag är givetvis orolig eftersom Miljöpartiet är ett av regeringspartierna. I de olika förhandlingar som sker mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna kan det komma fram lite vad som helst. Det gäller i synnerhet eftersom regeringen har brutit ett och annat vallöfte.

Det är kanske lite svårare för mig att säga något eftersom jag mest har varit fokuserad på Socialdemokraterna under en tid här i kammaren. Förbifart Stockholm är väl inte något som ni riktigt står upp för. Men den kommer ändå förhoppningsvis att byggas.

Oavsett om statsrådet menar att arbetsgruppen är en fri arbetsgrupp är den knuten till Miljöpartiet. Det oroar mig riktigt mycket.

Anf. 126 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag får ändå på ett visst sätt tacka Erik Andersson. Han fortsätter ihärdigt att hävda en viss sak trots jag är väldigt tydlig här. Det

är jag dessutom i kammaren där allt jag säger skrivs ned och går att läsa och dessutom titta på efteråt.

Jag är väldigt tydlig med detta. Jag var tydlig även förra veckan. På frågestunden tog kollegor till Erik Andersson upp frågan här i riksdagen. Jag har egentligen inget mer att säga i detta förutom att regeringen än en gång har visat hur vi ska jobba med digitaliseringen i framtiden.

Där är förslag från Erik Andersson och andra välkomna. Vi tar ofta upp dessa frågor innan vi åker till Bryssel för att jobba med digitaliseringsfrågorna. EU-nämnden är ett utmärkt forum för den typen av frågor, och så är också interpellationsdebatter. Jag tycker att Erik Andersson har fått de svar som han har efterfrågat.

Anf. 127 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag har i och för sig inte så mycket att tillägga. Jag försökte få fram ett svar. Jag har fått ett svar, men jag är fortfarande orolig. Jag kan också säga att vi i den moderata budgeten satsar precis lika mycket – 3,25 miljarder.

Jag har dock ett medskick till bostads-, it- och stadsutvecklingsministern: Om man är ett regeringsparti är det viktigt att man tar ansvar och att man inte kommer ut med desinformation som oroar många i Sverige. Det kan gälla arbetsgrupper eller annat. Det är viktigt att man tar ansvar och inte går ut med saker och ting som inte är bra för landet, helt enkelt.

Anf. 128 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack så mycket, Erik Andersson, för de goda råden!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2015/16:100 om avveckling av toppmodernt radarsystem

Anf. 129 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Mikael Oscarsson har frågat mig hur jag tänker hindra avvecklingen av ett system som Försvarsmakten med mycket stor sannolikhet kommer att behöva igen inom några år. Mikael Oscarsson har även frågat mig om jag tänker ta initiativ till att detta radarsystem överförs till förbandsreserven.

Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Det är av vikt att Försvarsmakten fokuserar på att bygga upp de krigsförband som ingår i krigsorganisationen i dag. Detta är en prioritering som vi enats om i en bred politisk överenskommelse – en överenskommelse som även Kristdemokraterna har ställt sig bakom.

Det är riksdagen och regeringen som beslutar om Försvarsmaktens övergripande utformning. Med detta som grund bestämmer Försvarsmakten den närmare utformningen av krigsförbanden för att kunna uppfylla statsmakternas krav på operativ militär förmåga. Försvarsmakten prioriterar inte vidmakthållande av artillerieldningsradar 740 (ArtE 740) då inget av dagens krigsförband har materielen i sin organisation.

Artillerieldledningsradar 740 utvecklades initialt till kustartilleribrigadernas sjömålsbekämpande enheter. Kustartilleriet lades ned år 2000 och ersattes med amfibiekåren. Amfibiekårens brigadstruktur avvecklades i försvarsbeslutet 2004. Artillerieldledningsradar 740 har därefter endast nyttjats vid förbandsförsök i FMV:s regi.

Den förmåga som artillerieldledningsradar 740 medger hanteras i dag av andra system i Försvarsmakten med högre prestanda varför behovet av systemet inte längre kvarstår.

Radarmaterielen kommer att förrådshållas, och vid behov kommer systemet att användas som reservdelar och utbytesenheter till Visbykorvetternas radar PS201. Fordonen kommer att fylla ett behov i telekrigsbataljonen då erforderliga systemfordon saknas i förbandet.

En anskaffning av nya fordon till telekrigsbataljonen hade kostat upp till 300 miljoner kronor och skulle som följd tränga ut andra materielbehov. Vid ett bibehållande av materielen tillkommer dessutom kostnader för förrådshållning, vilka beräknas uppgå till 5–10 miljoner kronor per år.

När det gäller behovet av sensorer efter försvarsbeslutsperioden kommer en utredning att tillsättas för att se över Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov. Materielutredningen redovisas under 2018.

Anf. 130 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Skälet till denna interpellation är en försvarsmaktsskrivelse som heter FM 2015-7003. Det framgår där att avvecklingen av det toppmoderna radarsystemet ArtE 740 ska fortsätta. Samtidigt sa vi i *Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid* att en kustrobotvariant för placering på Gotland bör tillföras. För att återskaffa kustroboten till Försvarsmakten, vilket beredningen föreslår, krävs det radarsystem som nu hotas med avveckling. Vi sa också i Försvarsberedningen – och nu läser jag innantill från s. 99 – att vid anskaffning av ny materiel bör inte den materiel som ersätts avvecklas förrän ny materiel är förbandssatt i syfte att undvika glapp i den operativa förmågan.

Vad är då detta radarsystem vi talar om? Det är en mycket kvalificerad radar och en ledningsresurs som är framtagen för att användas som sensor för att skapa nödvändiga mållägen för vapeninsats med exempelvis kustrobotsystem och artilleri i form av sjömål, till exempel Archer. Det är en radar som är helt nödvändig för att dessa vapen ska fungera – en mycket användbar sådan.

Då är frågan: Är detta system gammalt och föråldrat? Nej, det är fortfarande ett toppmodernt system, som togs fram samtidigt med befintliga radarsystem som i dag sitter på Visbykorvetterna. Det finns i dag inga rörliga radarsystem som är en nyare generation än just detta system.

Rimligtvis borde systemet i fredstid användas inom sjöinformationsbataljonen. Det skulle skapa redundans i fredstid vid tillfälliga bortfall i radarkedjan. I krig och konflikter skulle de fasta sensorerna givetvis betraktas som primärmål, varför den rörliga radarn skulle ha varit en utmärkt resurs när den fasta radarkedjan inte fungerar.

Som jag var inne på förut sa vi i Försvarsberedningen att det är önskvärt att vi får denna kustrobot på plats på Gotland. Om den ska finnas på plats för att bekämpa sjömål är den mer eller mindre oanvändbar utan en spaningssensor, det vill säga en radar, för att skapa mållägen. Radarn byggdes och anskaffades just för detta ändamål. Om något av ovanstående

system ska anskaffas kommer vi nu att behöva anskaffa ett antal nya radarsystem eftersom det befintliga enligt beslut ska avvecklas.

När vi nu befinner oss i riksdagen och sitter på skattepengar är det viktigt att tänka på att detta fortfarande är ett modernt system, som har kostat skattebetalarna över 600 miljoner i dåtidens penningvärde. Att avveckla ett fullt fungerande system är enligt mitt förmenande kapitalförstöring. Detta har inte varit uppe i Förvarsberedningen; det är ingenting som vi har fått information om. Det är något som Förvarsmakten har gjort på egen hand.

Nu har dock detta kommit till min kännedom, och därför känns det angeläget att föra fram frågan om radarsystemet i det tuffa och kritiska läge vi befinner oss i. Vi har en kris, och det blir allt tuffare i Östersjön. Då behöver vi ett radarsystem, och därför vill jag att detta ska diskuteras.

Anf. 131 Förvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag får tacka Mikael Oscarsson för synpunkterna. Jag kan bara säga att Förvarsberedningen leddes utifrån den borgerliga sidan under den förra regeringsperioden. Om det skulle ha informerats om detta i det sammanhanget kanske initiativet skulle ha tagits från annat håll än mitt.

Jag kan bara konstatera att detta system inte är förbandssatt. Det ingår inte i dagens organisation – bara så att vi har det klart för oss.

Vi har ett system inom Förvarsmakten där vi försöker hushålla så mycket som möjligt med resurserna och återanvända materiel som är uträgerad. Tanken med just denna del är att radarmaterielen ska förrådshållas och användas i reservdelar och utbytesenheter till Visbykorvetternas radar PS 201. Fordonen ska användas i Telekrigsbataljonen. Om man inte gör så får man köpa nya fordon som kostar ungefär 300 miljoner kronor. Det skulle naturligtvis tränga ut annat ur försvarsbudgeten, och vi skulle få plocka det ur det som vi nu har kommit överens om i försvarsinriktningsbeslutet. I så fall måste vi ta en diskussion om vad som ska bort.

Min uppfattning är att vi inte har råd att underhålla och utbilda på materiel som inte ingår i krigsorganisationen om det omfattar denna typ av belopp.

Jag vill också se lite historiskt på det här. Det här systemet leasades ju av Australien och Storbritannien för att användas i Afghanistan, och när man gjorde det modifierade man systemet till en mycket hög kostnad – ca 1 miljard kronor. Man förde alltså in annan materiel i systemet än den vi hade från början.

När leasingen upphörde behöll man sin materiel och satte den på ett system som heter UndE 23. Vi fick tillbaka fordonen med en mast på, i stort sett. UndE 23 är ett system som i dag används inom våra luftvärnsförband, och vi kan nog mycket tydligt konstatera att det är billigare att köpa ett nytt och modernare radarsystem. Det är Förvarsmaktens bedömning.

Man genomförde nyligen en sensorstudie, och där pekar man inte ut det här systemet för framtida bruk, utan man förespråkar rörliga sensorer och pekar på ett behov av modernare sensortechnologi. I förhållande till kostnader och nivå på teknologin är nog därför bedömningen att det bästa är att det här systemet inte används utan successivt rangeras ut och att vi investerar i ett nytt och effektivare system i den händelse att vi ska göra den typen av investeringar.

Jag vill också säga att det här är en fråga som Materielutredningen, som vi har varit överens om i försvarsinriktningsbeslutet, bör se över. Det bör ingå som en del där. Jag tycker att det är ett lämpligt forum att reda ut hur pengarna ska prioriteras, bland alla andra investeringar. Då bör även den här typen av investeringar ingå.

Anf. 132 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tycker ändå att det finns anledning att titta mer på det här med tanke på det tuffare omvärldsläget. Det har varit mycket så genom åren, både under borgerliga regeringar och socialdemokratiska regeringar, att man har lagt ned fungerande materiel, och Försvarsmakten har också gjort det.

Men nu är vi i ett läge där vi inte längre har råd och möjlighet till det utan måste behålla varje tänkbar förmåga. Enligt de uppgifter jag har finns det ett helt komplett system i 2D-utförande med antenn, operativsystem och kommunikationssystem som kan användas och är omedelbar brukbart. Det skulle också kunna utvecklas till 3D-system, och då skulle man behöva montera på antenn.

Rätt använt skulle det här avsevärt kunna öka förmågan, både i de nuvarande krigsförbanden om det används inom sjöinformationsbataljonen och som en extra rörlig sensor för robotbärande enheter såsom stridsflygplan och fartyg.

Försvarsmaktens ansträngda personalramar och ekonomi har gjort att systemet under den så kallade strategiska timeouten har prioriterats ned. Men med hänvisning till hotbilden och vårt nya närområdesfokus har behovet av rörliga sensorer, det vill säga exakt det som det här systemet har, återigen ökat markant.

Att genomföra försök i FMV:s regi under tio år och sedan avveckla ett system för över 600 miljoner är svårt att se som något annat än kapitalförstöring. Det sägs också i svaret att det finns andra förmågor, men då undrar jag: Vilka system då? De enda rörliga systemen med motsvarande kapacitet är radarsystemen på våra fem Visbykorvetter och en handfull radar-system inom luftvärnet.

Några system med bättre kapacitet än dessa två tillsammans med ArtE 740 existerar såvitt jag vet inte. Att påstå att behovet inte finns när vår numerär redan är under en kritisk nivå är svårt att förstå.

Det är också så att om man plockar ned denna materiel för att använda som reservdelslager så kan man inte använda den igen. Då blir det helt enkelt en nedmontering och något som inte kan användas.

Försvarsministern säger i sitt svar att vid ett bibehållande av materielen tillkommer dessutom kostnader för förrådshållning, vilket beräknas uppgå till 5–10 miljoner kronor årligen. Min fråga är: Hur kan det kosta 10 miljoner per år att hyra garage med avfuktningstrustning för fem fordon? Det verkar väldigt dyrt, och jag har svårt att se att det verkligen skulle vara så.

Om vi inget gör kommer det här att vara skrotat långt före den planering som fanns från början, och då måste vi återigen ta fram en kvalificerad rörlig spaningssensor om vi ska kunna ha den här tunga kustroboten. Det tycker jag blir en onödig kostnad.

Anf. 133 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Fyra system är i dag urmonterade och ligger på lastpall. Inget underhåll har skett på flera år. Vi har ett system som i dag är intakt men som inte ingår i något krigsförband eller i organisationen. Gör vi den typ av förändring som Oscarsson föreslår innebär det också att vi inte får det vi hade tänkt som reservdelar och utbytesenheter till Visbykorvetternas radar till stånd. De fordon som vi ska föra in i telekrigsbataljonen kommer inte heller till stånd. Däremot kommer vi att få en merkostnad på 300 miljoner i investeringsbehov, vilket får en effekt på försvarsbudgeten i övrigt.

Vi har alltså inte råd att utbilda på och underhålla materiel som inte är i krigsorganisationen. Oscarsson måste nog ändå ta till sig att detta är materiel som i sin fulla bredd inte är fullödigt utan kräver en hel del och också koppla ihop det med det materiel vi fick tillbaka från Australien och Storbritannien som i stort sett bara är fordon med mast på. Det återstår alltså en hel del arbete för att det här ska kunna fungera.

Jag har respekt för det Försvarsmakten säger i sin sensorstudie, där man inte pekar ut det här systemet som ett alternativ för framtida bruk och att man hellre ser att vi köper ett billigare och modernare system. Det kanske ändå är klokt att försöka satsa de fåtaliga pengarna på något som är det mest moderna till en billig summa.

Det vi har inom Försvarsmakten är UndE 23, som Försvarsmakten har anskaffat och som är modifierat så att det kan kopplas in i sensorkedjan och skicka mätdata på både luftmål och ytmål. Det här är någonting som också är kopplat till luftvärnsförbanden som vi har i dag.

Jag kan tycka att Oscarssons ambition möjligen är att betrakta som vällovlig i sammanhanget, men dessa faktamässiga realiteter är någonting som vi också måste ta ställning till och hantera. Allt hänger ihop i en helhet, och jag inser att vi måste ha fungerande system i framtiden. Då tycker jag också att det är rimligt att man i Materielutredningen tittar över och tar hänsyn till att UndE 23, som också är ett system som kan användas i sammanhanget, redan finns inköpt.

Anf. 134 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Grunden för den här interpellationen är för det första att vi har ett tuffare omvärldsläge och att vi behöver kraftsamla allt vi kan. För det andra har vi sagt att vi i framtiden vill ha tung kustrobot. Då har det kommit till min kännedom att det finns ett system som vi har satsat 600 miljoner på och som enligt mina uppgifter fortfarande skulle kunna användas. Vi kan kolla upp efteråt exakt hur det ligger till med det.

Är det så att vi i framtiden då får tung kustrobot, vilket vi behöver för att kunna försvara Sverige, behöver vi det här, för det här är radarsystem som kan användas både på land och på ytan.

Det hänger ihop. En tung kustrobot består av kanoner, men det behövs något som man kan skjuta på. I gynnsamma väderförhållanden kan radarsystemet användas för 100 kilometers räckvidd. Det är inget dåligt system, utan det används också i andra delar världen. Jag tycker att det kan finnas anledning att titta en extra gång om det finns något sätt att använda systemet på ett bättre sätt än att bara använda reservdelar, det vill säga slakta och göra det obrukbart.

Vi behöver bygga in redundans i systemet. Det här kan vara en pusselbit till detta. Det finns anledning att än en gång se på om det finns något

bättre sätt att använda systemet än att skrota det med tanke på nedlagda pengar och att det behövs redundans. Radar kommer att behövas om vi ska kunna använda tung kustrobot framöver, även om vi ska använda Archer för sjömål. Låt oss titta på detta en gång till.

Anf. 135 Förvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag konstaterar att systemet inte finns i krigsförbanden. Om vi inte gör avvecklingen nu påverkar det direkt kostnadsbilden i Försvarmakten med stora belopp. Det är fordon som inte går till telekrigsbataljonen som planerat, och vi får inte heller reservdelarna och utbytesenheterna till Visbykorvetterna.

Det var avsevärda summor som Australien och Storbritannien var tvungna att sätta in för att modifiera systemet så att det skulle bli modernt. Jag har en uppgift om att 1 miljard kronor har lagts in. Det vi fick tillbaka var fordon. Materielen användes i annat sammanhang på UndE 23 – ett system som de använder och som vi också har inom luftvärnet. De behöll alltså sina sensor- och ledningssystem.

Det här är fakta, som jag tycker att jag ändå ska delge. Vad är bästa användningen av pengarna? Jag tycker att det är bättre att satsa på att köpa något modernare och billigare så att vi får ut mer för pengarna än att gå in med stora belopp i det här sammanhanget.

Glöm inte att ett system är intakt och fyra är urmonterade på lastpall. Inget underhåll har skett på flera år. Det är utgångspunkten.

Det kan vara så att de uppgifter som Oscarsson har tagit del av inte i alla delar har bottnat i precis exakt hur det ser ut och historien bakom nuläget. Ofta när man får denna typ av uppgifter får man inte veta hela bredden. Det kan vi återkomma till annat sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2015/16:103 om ekonomiska konsekvenser av personalvakanser

Anf. 136 Förvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Stig Henriksson har frågat mig vilka budgetkonsekvenserna för Försvarmakten skulle bli om samtliga vakanser var fyllda.

Försvaret går från ett insatsförsvaret till ett försvar som tydligare inriktas mot den nationella försvarsdimensionen. Den enskilt viktigaste målsättningen i den kommande försvarsinriktningsperioden 2016 till och med 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och den samlade operativa förmågan i totalförsvaret.

Regeringen har konstaterat att det finns utmaningar i personalförsörjningssystemet som leder till ett fortsatt reformbehov. Försvarmaktens underlag till regeringens proposition *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020* indikerar att det finns betydande utmaningar och osäkerheter avseende möjligheterna att fullt ut bemanna krigsförbanden med anställd personal även efter försvarsinriktningsperioden.

Regeringen lägger vikt vid att fortsatta ansträngningar görs för att såväl rekrytera som behålla personal av samtliga personalkategorier. Även om

fortsatta satsningar genomförs för att såväl rekrytera som behålla kvinnor och män i samtliga personalkategorier bedömer dock regeringen att beroendet av icke anställd krigsplacerad totalförsvarspliktig personal i vissa av krigsförbanden kommer att kvarstå.

Regeringen beslutade den 1 oktober 2015 om att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret som även i fortsättningen huvudsakligen baseras på frivillighet, men där en ökad användning av totalförsvarsplikten kompletterar frivilligheten när krigsorganisationens behov inte kan tryggas enbart genom frivillig rekrytering. Vidare ska också utredningen bland annat föreslå hur en utökad personalvolym i krigsorganisationen kan uppnås, om ett sådant behov skulle uppkomma med hänsyn till Sveriges försvarsberedskap. Utredningen ska beskriva såväl de samhällsekonomiska konsekvenserna som konsekvenserna för Försvarsmakten och övriga berörda myndigheter. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 september 2016.

Anf. 137 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Tack för svaret, försvarsministern! Men vilket svar är det? Nu försöker jag inte ens vara rolig. Det är för sent på dagen för det.

Jag har frågat efter budgetkonsekvenserna av att 6 000 av yrkesarméns 28 000 tjänster var vakanta vid föregående årsskifte. Dessutom har jag frågat om de 7 000 tjänster som vid det tillfället bemannades med värnpliktiga under utfasning påverkar den tänkta kostnadsbilden.

Om jag får lov att vara ofin och citera mig själv avslutas interpellationen med denna beskrivning. Jag påpekar att det kanske inte är alltför dramatiska konsekvenser budgetmässigt ”då merparten av vakanserna är för tidvis tjänstgörande, men självklart ändå av intresse att ha reda på”.

Självklart skiljer sig kostnaden åt beroende på om det är fråga om tidvis eller kontinuerligt tjänstgörande, hur mycket de kallas in att tjänstgöra och exakt vilka befattningar av de kontinuerligt tjänstgörande som är vakanta. Det borde inte vara en oöverstiglig uppgift att ange en ungefärlig snittkostnad för respektive kategori.

Av detta följde frågan, som försvarsministern inledde sitt svar med men inte återkom till: ”Vilka skulle budgetkonsekvenserna för Försvarsmakten bli om samtliga vakanser var fyllda?” Men om detta hörde jag faktiskt inte ett ord i svaret.

Anf. 138 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Försvarsmaktens budget, antagen av riksdagen, bygger exakt på den planering som finns för K-soldater och T-soldater. Om alla tjänster skulle fyllas finns täckning inom ramen för det som riksdagen har beslutat. Budgeten bygger inte på något annat än den planerade personalvolymen med utgångspunkt i ett riksdagsbeslut.

Sedan var det en fråga om hur situationen ska fördjupas i ett långsiktigt perspektiv för att lösa problemen inom Försvarsmakten, det vill säga balansen i att rekrytera tidvis anställda soldater och behålla K-soldater. Förändringar i systemet för att få en bättre uppfyllnadsgrad kommer att belysas i den utredning som Annika Nordgren Christensen ska genomföra. Då ska vi prova om de norska och danska modellerna i någon mening kan bidra till att förbättra situationen, det vill säga en kombination av personal

med en professionell bas och personal som har en modern värnplikt som bas – ett parallellsystem.

Det skulle vara ett sätt att stabilisera situationen och i förlängningen åstadkomma krigsförband som fullt ut kan efterfrågas och fungera, vilket inte kan ske i dag. Utredningen ska också analysera de samhällsekonomiska konsekvenserna och konsekvenserna för Försvarsmakten. Det handlar då om ekonomin i sammanhanget.

Vi anser att 2009 års beslut att avveckla värnplikten är olyckligt. Nu måste vi hitta en ny balans mellan frivillighet och plikt. Det är vad det hela går ut på.

Det som sker på kort sikt och finansieras inom ramen för försvarsbudgeten och det anslag som vi har för övningsverksamhet är att vi aktiverar plikten och kommer att genomföra de första repetitionsövningarna. Det kommer att ske i Skövde och Boden. Vi har kallat in personal till 193:e jägarbataljonen – 100 värnpliktiga vecka 50 och 51. Vi har till P 4 kallat in 150 värnpliktiga i fjorton dagar vecka 48 och 49. Till andra amfibiebataljonen kommer 100 värnpliktiga, till F 21 kommer 16, till Ledningsregementet kommer 18 och till Trängregementet kommer 30. Det är alltså 524 vi har kallat in hittills. Vi har också ett antal som har ansökt om uppskov.

Det vi försöker göra nu är att inom den ekonomiska ram som är satt från riksdagens sida genomföra de förändringar som är nödvändiga för att dels höja den militära förmågan i krigsförbanden, dels söka möjligheten att få en bättre stabilitet. Där är den här utredningen, som kommer att ge tydliga svar på alla frågor när det gäller ekonomin, också en del.

Anf. 139 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Det är naturligtvis jättebra att det finns täckning inom ramen – om man hade lyckats rekrytera enligt planen. Men det borde rimligen generera ett ganska stort överskott att man inte har lyckats med det. Om det inte gör det kan man ju fundera på hur det skulle gå om rekryteringen var fullödlig enligt planen.

Jag tycker att åtgärderna som försvarsministern nämner är bra åtgärder. Det är en bra ansats i utredningen. Även om vi skulle vilja se en något bredare ansats är det gott så.

Även i övrigt är det bra och klokt, det ministern berättar i interpellationssvaret om målsättningen med försvarsbeslutet från försommaren: att det finns utmaningar i personalförsörjningssystemet – kanske något av ett understatement – och att det gäller att rekrytera men kanske framför allt att behålla personal.

Utredningen ska titta på de danska och norska modellerna och på en mix av yrkesarmé och värnplikt. Vi hoppas att den ska kunna breddas en smula.

Vi är väl överens om att 2009 års beslut att lägga värnplikten vilande var olyckligt. Inom parentes kan jag återge Vänsterpartiets syn på värnplikt i partimotionen: ”Införandet av könsneutral allmän och lika värnplikt är Vänsterpartiets enskilt viktigaste försvarspolitiska fråga. Vi vill att alla män och kvinnor i Sverige ska mönstra och att alla som är lämpliga ska genomföra en kortare militär grundutbildning. En framtida plikttag ska ge möjlighet till såväl militär som civil tjänstgöring. För dem som sedan önskar ska det finnas en frivillig möjlighet att fortsätta sin militärtjänstgöring och specialisera sig inom Försvarsmaktens olika delar.”

Allt detta är gott och väl, men min interpellationsfråga var trots allt en annan. Vilka skulle budgetkonsekvenserna bli för Försvarsmakten om samtliga vakanser var fyllda?

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

Anf. 140 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det vi nu planerar för och utvecklar – vilket vi tycks vara överens om även om Henriksson beskriver att han har lite vidare ambitioner när det gäller personalförsörjningen – är en förändring av hela personalförsörjningssystemet som gör att vi återigen får in plikten i sammanhanget.

När vi har gjort hela den här utredningen ska vi nog också kunna belysa alla de aspekter som Henriksson ger på just budgetkonsekvenser av olika slag när det gäller hur en pliktorganisation kommer att dra pengar, hur mycket den kommer att kosta i praktiken, vad det kommer att kosta med ett fortsatt professionellt försvar och hur den balansen ser ut. Jag tror att det är bästa sättet att få frågan belyst i grunden.

Det är klart att man kan stå här och ha olika uppfattningar om snitt och om det ena och det andra, men vår syn är att nu ska vi göra det här ordentligt och gå till botten med all ekonomi i sammanhanget. Utifrån det ska vi också hitta en bra plattform för hur vi agerar vidare.

Försvarsmakten är en stor organisation och en trögrörlig organisation att förändra. Man måste göra det på ett systematiskt och genomtänkt sätt så att man inte skapar en orolig situation där det blir stora skavanker.

Det är det vi upplever nu. Vi har bland annat ett personalförsörjningssystem som inte från grunden var fullt ut och helt genomtänkt. Det var en lång rad faktorer där det brast. Det gällde kopplingen till allmänna avtal och regelverk, det gällde ekonomiska bedömningar, det gällde rekryteringsmässiga förutsättningar och det gällde förmågan att behålla personal.

När personal hoppar av innebär det naturligtvis en fördyring för Försvarsmakten. Om man slutar efter fyra år och det var tänkt att man skulle vara där i sex till åtta år, då har Försvarsmakten med omedelbar verkan en extra kostnad som den måste ta ställning till. Nyrekrytering och ny utbildning måste ske.

Detta ska, om man resonerar som Henriksson, sättas i paritet med hur det slår gentemot den personal som är krigsplacerad men inte krigsförbandsövad. Det vi gör nu är att höja kostnaden för den icke krigsförbandsövade men krigsplacerade värnpliktspersonalen. Den höjer vi genom att vi nu aktiverar krigsförbandsövningarna. Vi ökar alltså den kostnaden.

Det finns många parametrar i de här beräkningsmodellerna. Men det krav som vi har från regeringens sida på Försvarsmakten är att den på ett kostnadseffektivt sätt håller sig inom de ekonomiska ramar som här har fastställts.

Vår utredning är en del i att gå till botten med ekonomin, bland annat med det som Henriksson efterfrågar. Då kan vi också från ekonomisk synpunkt belysa fördelar och nackdelar med olika typer av system. Då har vi ett mer fullödigt och grundligt material att ta ställning till.

Utredningen har nu fått ett år på sig, så vi ska inte behöva vänta så fruktansvärt länge på alla svar. Från regeringens sida är vi också angelägna om att snabbt kunna effektuera de här intentionerna.

Anf. 141 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Jag håller helt med om att det stora problemet inte är att Försvarsmakten rekryterar för dåligt utan att avhoppet i genomsnitt är lite för tidiga.

Men det är egentligen ett svårare problem att lösa. Annars kunde man tänka sig att några fler braskande reklamkampanjer skulle kunna strama upp rekryteringen. Men om man rekryterar i ganska normal omfattning och sedan får avhopp, då är det ett svårare problem.

Jag tycker att utredningen har en bra ambition. Jag skulle gärna bredda den lite, men det är bra att den går ganska rappt.

Att aktivera krigsförbandsövningar är jättebra. Man ska dock ha klart för sig att när man börjar öva blir det kostnader som man inte behöver ta så länge man övar i betydligt mindre omfattning.

Jag brukar tänka så här: Jag tillträdde som kommunstyrelseordförande den 1 januari 1999. Då beskrevs det att vi hade ett stort och akut problem med en ekonomi i haveri och ett kommande jättestort problem med att rekrytera personal. Jag försökte trösta mig själv och andra med att säga att det egentligen bara var ett problem. ”Har vi inga pengar behöver vi inte bekymra oss om att vi inte kan rekrytera personal, för vi skulle ändå inte ha råd att anställa dem. Får vi å andra sidan inte tag i personal kommer vi åtminstone att klara budgeten.”

Jag är lite orolig för att Försvarsmaktens sätt att klara budgeten kan ha att göra med att det är så mycket vakanser. Det är en besparing, och det blir också betydligt mindre övat. Jag hoppas att det inte är på det sättet.

Anf. 142 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Övningsverksamheten ökar nu rätt rejält. Vi har ju anslagit betydligt större medel till just den verksamheten. I inriktningspropositionen har vi lagt 1 miljard extra på just den delen. Det innebär att alla förband ska övas fram till 2020.

Nu har vi dessutom aktiverat krigsförbandsövningsinstrumentet, den delen av pliktlagstiftningen.

Ambitionen när det gäller övningsverksamheten är betydligt högre nu än tidigare. Om det är något som vi följer så är det just den delen inom Försvarsmakten. Jag planerar att själv åka upp till Arvidsjaur och vara med på den första krigsförbandsövningen som nu genomförs. Det ska bli mycket intressant att se hur den faller ut.

Jag brukar regelmässigt besöka olika typer av övningar inom Försvarsmakten och även den verksamhet på övningssidan som sker inom ramen för hemvärnet. Varje övning måste sättas in i ett större perspektiv. Det handlar inte enbart om vad de enskilda övande soldaterna utför, utan det handlar också om vad det i ett större perspektiv ger för säkerhetspolitiska signaler. Då blir varje övning väldigt viktig.

Jag betraktar krigsförbandsövningarna och den ökade ambition vi i dag har i övningsverksamheten också som en del i ett säkerhetspolitiskt signalverk. Det ska sedan läggas ihop med alla de övningar som sker i större och mindre format i våra grannländer och även med de övningar vi genomför tillsammans med våra grannländer, inom ramen för Natos partnerskap och andra enheter som vi deltar i.

Vi har alltså en gemensam ambition, att övningsverksamheten är viktig för att öka den militära förmågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2015/16:76 om e-sportens möjligheter till likvärdiga utbildningar

Anf. 143 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Rickard Nordin har frågat mig vad jag kommer att göra för att ge e-sporten samma förutsättningar som andra sporter att kunna starta utbildningar på gymnasienivå.

Jag vill inledningsvis uppehålla mig något kring vad e-sport egentligen är. E-sport är en förkortning av elektronisk sport och ett samlingsnamn för organiserade tävlingar som utförs på datorer. De tävlande spelar olika sorters dator- och tv-spel mot varandra. Många av spelen är lagspel. Tävlingar sker på lokal, regional, nationell och internationell nivå. För de skickliga spelarna finns möjlighet till mycket höga prispengar, bland annat på grund av sponsorer från spelbranschen.

För mig är det viktigt att alla elever ska kunna utvecklas och få stimulans i gymnasieskolan. Gymnasieskolan ska finnas till för alla elever. För elever som är duktiga i idrott finns i dag möjligheten att kombinera en gymnasieutbildning med idrottsträning som syftar till att utveckla en internationell elit. Det är Statens skolverk som beslutar om var elitidrottsutbildningar får anordnas efter förslag från Svenska Riksidrottsförbundet eller godkännande av ett specialidrottsförbund. Jag är övertygad om att detta ansökningsförfarande gynnar utbildningarnas kvalitet.

Riksidrottsförbundet är svensk idrotts samlande organisation som ska stödja, leda och företräda idrotten. Enligt förbundets stadgar är idrott fysisk aktivitet som vi utför för att kunna ha roligt, må bra och prestera mer. På förbundets webbplats kan man läsa om idrottens samhällsnytta och hur regelbunden motion främjar hälsan. Riksidrottsförbundet har 71 självständiga medlemsförbund. E-sport är inte anslutet till ett förbund som i sin tur ingår i Riksidrottsförbundet. Skolverkets bedömning är därför att e-sport i dagsläget inte är att betrakta som en idrott, varför elitidrottsutbildningar i gymnasieskolan inte kan ha inriktning mot just e-sport.

Det betyder dock inte att datorspel inte hör hemma i skolan. Tvärtom ser jag en stor potential i att använda datorspel för att utveckla kunskaper, förmågor och värden hos elever, och jag ser det även som ett pedagogiskt verktyg för lärare. Det finns också stora förväntningar på att skolan ska ge eleverna en god digital kompetens. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag att föreslå nationella it-strategier för skolväsendet.

När det gäller gymnasieskolan och vuxenutbildningen ska Skolverkets förslag bland annat innehålla möjlighet att med hjälp av it stimulera elevernas nyfikenhet, kreativitet och andra entreprenöriella kompetenser som efterfrågas i arbetslivet och som underlättar fortsatta studier.

Regeringen har också gett en särskild utredare i uppdrag att vid behov föreslå hur gymnasieskolans nationella program fortlöpande ska kunna anpassas till förändringar på arbetsmarknaden och i samhället (dir. 2015:31). Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2016. Jag vill avvakta och se

vad utredningen kommer fram till innan jag verkar för att regeringen ska föreslå några större förändringar på gymnasieskolans område, men jag är övertygad om att digitala kunskaper och kompetenser kommer att ha en viktig roll i framtidens gymnasieskola.

Anf. 144 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Tyvärr visar svaret vilken oförståelse ministern har för vad e-sport är och vilka möjligheter som finns. På detaljnivå kan man säga att e-sport handlar om långt mycket mer än enbart spel på datorer. Att jämföra dataspelande i lärandet och it-strategier i skolan med e-sport är lite grann som att jämföra geografi i skolan med orienteringsgymnasier. Det är helt olika saker vi talar om.

Det är oroväckande att regeringen gör sina bedömningar utifrån vad Skolverket tycker när det gäller vad en fristående organisation har för regler och riktlinjer för vilka som får vara medlemmar i den. Det är en organisation som vi inte kan kräva politiskt ansvar av. Det är en organisation som helt kan sätta upp sina egna regler. Förutom att det politiska inflytandet saknas har man dessutom ett egenintresse av att hålla andra och nya medlemmar utanför eftersom man fördelar statsbidrag till de medlemmar man har, och att då ta in fler medlemmar är såklart inte intressant. Hur demokratiskt tycker ministern egentligen att det systemet är?

Eftersom ministern bygger sina svar på den organisationen antar jag att ministern är beredd att ta ansvar för de regler som finns. Eller är ministern beredd att ändra på reglerna?

Låt mig ge ett exempel. För att vara ett medlemsförbund behöver du exempelvis ha en struktur som består av en lokal, en regional och en nationell organisation. E-sporten fungerar inte så. Som spelare kan du ha både lagkamrater och motståndare i Stockholm, Sydney, Singapore och Seoul samtidigt. Du behöver inte agera på din lokala arena. Du är betydligt större än så.

Att byråkratisera något för byråkratiserandets skull, något som faktiskt fungerar, känns helt fel och helt förlegat, speciellt som e-sporten hjälper människor att överbrygga gränser, vilket vi definitivt behöver i dessa tider.

Precis som ministern säger handlar idrott om fysisk aktivitet. Det skriver jag under på. Det är inte det frågan gäller. Här handlar det om likvärdiga utbildningar för olika typer av sporter, bland annat e-sporten.

Ministern hänvisar till fysisk aktivitet. Ställer ministern då upp på att de kriterierna också ska gälla för den som vill starta ett dartsportgymnasium, som i dag är en del av Riksidrottsförbundet? Det är en sport som snarast handlar om koncentration och som kräver en god grundfysik för att kunna utövas.

Precis samma sak gäller för e-sport. I e-sport ska du fatta ungefär 500 beslut per minut och agera på kanske hälften av dem. För att klara av det krävs att du är alert både fysiskt och mentalt. Detsamma kan man hävda om sporter som boule och varpa, som också finns. I bilsport använder du till stor del simulatorer för att testa bilar och banor, kanske mycket mer än vad du faktiskt kör vid de stora tävlingarna. Vad är då skillnaden, anser ministern, mellan e-sport och annan sport som utövas på det sättet?

Det skulle vara intressant att höra vad ministern tycker om de motsägelser som jag velat lyfta fram och om ministern är intresserad av att göra

något åt det för att e-sport ska få möjlighet att bli en gymnasieutbildning på lika villkor.

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

Anf. 145 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Tack, än en gång, Rickard Nordin! Det är viktigt att poängtera att digitaliseringen av skolan i olika former välkomnas av regeringen. Det kan få skilda uttryck, bland annat genom att ha en nationell strategi för hur vi ska använda pedagogiska verktyg som gör skolan mer it-anpassad. Men det kan också handla om enskilda gymnasier och program som på ett eller annat sätt har ett digitalt uttryck, exempelvis e-sport.

Jag är positiv till själva fenomenet och formen och uppmuntrar gärna den sortens verksamheter, men jag vill ändå hålla mig till gällande regelverk och de kvalitetskrav som vi har. Det finns faktiskt ett regelverk för hur olika idrottsgymnasier och program ska komma till.

Det är ett rättssäkert system. Det är också ett system som ska främja kvaliteten. Vi kan inom det regelverket arbeta med den här frågan.

Jag litar på den bedömning som Riksidrottsförbundet och Skolverket gör. Jag tycker dock inte att det känns riktigt bra när det kommer anklagelser om att Riksidrottsförbundet har dolda intentioner eller mörka intressen. Det är lite starkt att hävda sådana saker och anklaga organisationer utan att ha belägg för det. Jag litar på att de gör ett korrekt och rättssäkert jobb, och jag vill följa det regelverk som finns, helt enkelt.

Återigen: Jag är positiv till själva fenomenet och vill verkligen uppmuntra digitala uttryck inom skolan på alla sätt och vis.

Anf. 146 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Jag förstår att statsrådet vill hålla sig till regelverket. Men när regelverket inte är anpassat efter verkligheten och inte fungerar i dagens samhälle med den folkrörelse som e-sporten faktiskt är – inte en ”företeelse” – är det kanske dags att ändra på regelverket.

Statsrådet säger också att det är rättssäkert. Problemet är att om jag inte håller med om ett beslut som Riksidrottsförbundet fattar, hur kan jag få det överprövat? Vem vänder jag mig till för att utkräva ansvar? Vilken domstol vänder jag mig till? Vilken politiker vänder jag mig till, som jag kan rösta bort i nästa val? Det skulle vara intressant att höra.

Jag säger inte att Riksidrottsförbundet gör en felaktig bedömning utifrån sina stadgar och grunder, men kanske borde politiken göra sina egna bedömningar av vad som är lämpligt att ha som gymnasieutbildning och inte.

I statsrådets svar talas det också om att utveckla en internationell elit. Då får jag meddela statsrådet att vi för bara några dagar sedan fick en världsmästare i Hearthstone. Vi har elitlag i League of Legends, Counterstrike, Starcraft med mera. Många av de internationella världsstjärnorna är svenskar, men ändå finns inte möjligheten! Jag lovar dessutom att de tjänar betydligt mer än 99 procent av dem som någonsin har gått på ett idrottsgymnasium i Sverige. Man kan fundera på vad som är rimligt att ha som gymnasieutbildning och inte.

Finalerna i de här evenen fyller hela arenor. De har betydligt fler tittare på tv än vad exempelvis innebandy-VM hade, som gick här i Sverige för inte så länge sedan. Då kan vi jämföra vad vi ger för stöd till den sporten utbildningsmässigt och vad vi ger till e-sporten.

Det ska sägas att det finns e-sportsgymnasier i dag. De finns som utökad kurs. Men de har inte samma möjlighet att bedriva en bra och kvalitetssäkrad utbildning, för man får inte lika mycket tid och stöd som andra sporter får i de gymnasieutbildningar som finns. Det tycker jag är väldigt tråkigt.

Jag återkommer till min fråga. Kommer ministern att vara beredd att, när en utredning kommer, också pröva om e-sporten kommer att få samma möjligheter som andra sporter att faktiskt starta utbildningar? Jag är också mycket nyfiken på att få höra om jag på något sätt kan låta överpröva det beslut som Riksidrottsförbundet fattar utifrån sina regler om jag känner att det inte stämmer, och vem ska jag ställa till svars för att få en rättssäker prövning?

Anf. 147 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Tack än en gång, Rickard Nordin! Jag ska börja med att göra dig glad. När vi blickar in i framtiden ska jag säga att jag är villig att se över hur det här systemet fungerar och är lyhörd inför nya utvecklingar. Jag tycker att vi ska ha ett utbildningssystem som speglar både det föränderliga arbetslivet och det civila samhället och även idrotten och sporten, hur den än manifesterar sig.

Det jag hänvisar till är dock det regelverk vi har här och nu. Jag tycker att vi ska följa det. Jag tycker inte att vi ska avvika från gällande rätt. När det gäller frågan om överklaganden ska vi följa den förvaltningsrätt som gäller och det regelverk som gäller för Skolverket.

Jag förstår att det finns ett uppdämt behov här. Det jag kan säga här i talarstolen är att jag tar med mig frågan till departementet och kikar på det hela och för gärna en vidare dialog med Rickard Nordin om detta. Han pekar på något väldigt intressant som jag tror att vi har anledning att titta vidare på.

Anf. 148 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för den öppningen! Jag kommer definitivt att följa frågan och ser fram emot de överläggningar som jag väntas bli inbjuden till.

Självklart ska vi följa de regelverk som finns. Det är därför vi har regelverk. Men när de regelverken inte fungerar är det kanske dags att se över dem och förändra dem, så att de speglar den verklighet vi lever i.

Det låter väldigt bra att regeringen är beredd att se över det hela. Jag kommer att vara den förste i kö för att trycka på så att också e-sporten kan få de gymnasieutbildningar som man har rätt till, enligt min åsikt.

Det finns otroligt mycket engagemang här. Detta är människor som många gånger inte engagerar sig på andra ställen, men här engagerar de sig. De är tränare och ledare. Vi har en otrolig potential när det gäller att skapa förebilder på det nät som finns. Där har vi många gånger problem med att nå ut. Men här kan vi få in vuxna som är med på ett helt annat sätt, och vi kan få ut mycket bra av detta. Detta handlar ju inte bara om människor som sitter där hemma och spelar, utan det finns ett otroligt socialt engagemang. Många har mycket av sin bekantskapskrets i den här folkrörelsen, och då måste vi ta vara på det. Politiken får inte vara stelbent och tråkig och bara spela efter de gamla spelreglerna, utan vi måste anpassa oss till verkligheten.

Jag ser fram att regeringen kommer att göra detta genom den öppning som gymnasieministern ger här. Det är jag mycket glad för.

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

Anf. 149 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Tack, Rickard! Jag vet inte om det var ett uttryck för din Göteborgshumor att du talade om att följa spelreglerna. Det var i alla fall väldigt roligt.

Jag vill än en gång tacka dig för interpellationen. Du belyser en viktig fråga. Den är viktig även för mig. Jag kände till det här fenomenet sedan tidigare, men jag ska villigt erkänna att det absolut inte var på det djupare vis som jag nu har fått förståelse för frågan efter din interpellation. Du har definitivt väckt en viktig frågeställning.

Det jag refererar till är den nuvarande lagstiftningen och regelverken. Jag respekterar självfallet vad Skolverket och Riksidrottsförbundet säger, men jag tycker att det är viktigt att vi i skolan speglar den utveckling som finns på olika håll. Jag är villig att föra en vidare dialog med dig om detta för att vi ska se vad som kan eller inte kan göras, i alla fall så att vi tar tag i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2015/16:108 om situationen för elever inom gymnasieskolans yrkesprogram

Anf. 150 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Michael Svensson har frågat mig vilka reformer jag avser att ta initiativ till för att fler elever på yrkesprogrammen inom gymnasieskolan ska nå ett godkänt slutbetyg.

Jag vill inleda med att säga att Michael Svenssons intresse för att fler ska ta examen från gymnasieskolans yrkesprogram gläder mig. Att fler ska välja yrkesprogram och att fler unga ska fullfölja en gymnasieutbildning är prioriterat i regeringens politik för gymnasieskolan.

Allting börjar med en bra lärare, och lärarna är centrala för att fler ska klara gymnasieskolan. Regeringen genomför nu flera åtgärder för att stärka lärarnas kompetens och göra läraryrket mer attraktivt. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) föreslår regeringen att satsningarna Lärarlyftet II och Matematiklyftet förlängs. Regeringen föreslår dessutom att satsningen på behörighetsgivande utbildning för obehöriga yrkeslärare förstärks, eftersom en stor andel av de lärare som undervisar på gymnasieskolans yrkesprogram inte är behöriga. Regeringen avser även att återkomma i frågan om huruvida yrkeslärare på sikt bör omfattas fullt ut av kravet på lärarlegitimation.

Regeringen genomför även satsningar på att höja kvaliteten i yrkesprogrammen. Bland annat föreslås i budgetpropositionen för 2016 satsningar för att höja kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet, och uppdraget till Skolverket att genomföra handledarutbildning bör förlängas.

Elevernas rätt till särskilt stöd uttrycks tydligt i skollagen (2010:800). Statens skolinspektion har emellertid i sin tillsyn konstaterat att huvudmännen har många brister när det gäller bedömningsområdet särskilt stöd. Jag menar att det är allvarligt att elever inte får det stöd som de har rätt till.

En tidig åtgärd som regeringen vidtog när den tillträdde var att tillsätta en gymnasieutredning. Utredningen ska bland annat se över bestämmelserna om stödåtgärder i gymnasieskolan och överväga möjligheter till särskilda anpassningar av utbildningen i gymnasieskolan. Utredningen ska också föreslå åtgärder som stärker ungdomars förutsättningar och motivation att fullfölja en gymnasieutbildning (dir. 2015:31). Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2016.

Regeringen gör också andra insatser för att fler ska kunna fullfölja en gymnasieutbildning. Bland annat föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2016 att elevhälsan ska förstärkas och utvecklas. Skolinspektionen har i sin kvalitetsgranskning av insatser för att förebygga avbrott från yrkesprogrammen uppmärksammat betydelsen av en väl fungerande elevhälsa. I regeringens satsning ingår bland annat personalförstärkningar inom elevhälsan, och satsningen ska samordnas med regeringens insatser för att stärka tillgången till lärare med specialpedagogisk kompetens.

Avslutningsvis vill jag nämna att regeringen har gett Skolverket i uppdrag att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor. Insatserna ska bestå av olika kompetensutvecklings- och stödinsatser. Insatserna ska bland annat syfta till att stödja lärare och annan personal i arbetet med att ge elever i behov av särskilt stöd det stöd de behöver.

Sammantaget konstaterar jag att regeringen gör en lång rad insatser för att förbättra genomströmningen i gymnasieskolan.

Anf. 151 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Vi har alla ett intresse av att lyfta yrkesutbildningarna i Sverige. Jag tror att vi kan hitta flera beröringspunkter där vi kan komma fram till goda resultat. Ska vi vara riktigt ärliga kan vi säga att yrkesutbildningarna har behandlats ganska styvmoderligt under väldigt många år nästan oavsett – jag får nog vara villig att erkänna det – vem som har suttit vid regeringsmakten.

Vi kan gå tillbaka lite grann. Man kan säga att de stora avhoppet i gymnasieskolan började när den tvååriga yrkesskolan i början av 90-talet blev treårig. Sedan märkte vi en viss trend 2008, då söktrycket minskade. Eftersom jag gillar ärlighet i politiken kan jag säga att det verkar som att den trenden har förstärkts av den nya gymnasieskolan. Det är klart att vi måste göra någonting åt det, för det är mycket allvarligt. Nu finns visserligen samma bild och trend i flera länder, men det är en klen tröst för de svenska elever som kanske väljer fel.

En del av detta tror jag tyvärr beror på en politisk agenda och i vissa fall på ganska många missförstånd. Efter införandet av Gy 2011 var det faktiskt ledamöter i denna kammare som på fullt allvar hävdade att yrkesprogrammen var en återvändsgränd. Jag har hört flera SYV, inte minst på gymnasier med mycket praktisk utbildning, som verkligen har trott att yrkesprogrammen inte kan leda vidare och att det inte finns någon möjlighet att läsa in grundläggande högskolebehörighet.

Här kommer vi, kan man säga, till en kärnfråga. Socialdemokraterna har, tycker jag, under ganska många år kanske nedvärderat det vanliga arbetet, som just utförs av arbetare och hantverkare som inte har någon akademisk examen. Det är kanske en liten skillnad i hur vi ser på olika yrken och yrkesprogram. Jag menar, men det ska jag be att få återkomma till, att vi inte ska ha ett A-lag och ett B-lag i gymnasieskolan.

Ska alla bli akademiker? Nej, jag tror inte att alla ska bli akademiker. Alla vill inte det. En del saknar kanske möjligheter eller intresse av att läsa vidare. Däremot är det jätteviktigt, tycker jag, att alla vägar hålls öppna och att det finns stora möjligheter att komplettera och att senare i livet byta bana och läsa kurser som man inte hann med eller ville läsa tidigare.

Detta tror jag blir än viktigare i framtiden. I dag är vår kunskap ganska liten om alla de nya yrken som kommer att finnas om 20 år. Likaså kommer många av dagens yrken inte att finnas om 20 år.

Inom vissa sektorer kan man faktiskt, även om jag blev starkt ifrågasatt på en Sacokonferens när jag hävdade detta, tala om en viss överutbildning. Det finns många företag och industrier i dag som inte alltid behöver en civilingenjör utan kan nöja sig med en högskoleingenjör eller en gymnasieingenjör.

Men då kommer vi naturligtvis åter till frågan: Hur ska vi få fler att gå yrkesprogrammen? Jag har flera funderingar. Jag tror bland annat att studie- och yrkesvägledarna kommer in här. De har en jätteviktig roll att spela – detta återkommer vi till i en annan interpellationsdebatt. Det handlar om bättre information och en allmän attitydförändring i fråga om yrkesprogrammen. Jag återkommer strax till mer om detta.

Anf. 152 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Tack, än en gång, Michael Svensson! Jag är glad över att vi delar samma entusiasm inför yrkesprogrammen och yrkesutbildningar. Jag är glad över att Moderaterna på sätt och vis har bytt fot i frågan och väljer att lägga fokus på de här viktiga programmen. Vi vet att de är betydelsefulla för att elever enkelt ska få jobb men också för att arbetsmarknaden ska få en bra kompetensförsörjning.

Jag beklagar dock att vi under de senaste åtta åren har sett hur den tidigare regeringen på många sätt har stigmatiserat yrkesprogrammen. I många fall har det låtit som att programmen är ett säralternativ för vissa i stället för ett huvudalternativ för alla.

Vi vet att arbetsmarknaden skriker efter kompetens från de här programmen. Jag träffar regelbundet företrädare för industrin som säger: Utbilda fler så att vi kan anställa dem! På samma sätt är det när det gäller välfärden. På samma sätt är det när det gäller handeln och flera andra. Yrkesprogrammen är på många sätt viktiga matchningsmedel på arbetsmarknaden.

Jag är i alla fall glad för att vi nu kan finna varandra i de här frågorna. Jag hoppas att vi framför allt kan prata upp statusen för yrkesprogrammen och börja tala om varför de är viktiga för framtidens Sverige. Svensk yrkesskicklighet är kanske grunden till att vi är så framgångsrika vad gäller vår export. Vi kan sälja varor och tjänster över hela världen och vara världsberömda för det. Vi har väldigt skarpa hjärnor – de är the best and

the brightest. Vi har också väldigt yrkesskickliga människor som kan producera varorna och tjänsterna, vilket är bra för hela vårt land, för hela vår ekonomi och därmed också för vår välfärd.

Tack, än en gång, Michael Svensson!

Anf. 153 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Nu diskuterar vi visserligen gymnasieskolan, men allting börjar naturligtvis betydligt tidigare.

Det är dessutom så att jag råkar sitta i Gymnasieutredningens referensgrupp. Där är vi naturligtvis begränsade, för där får vi inte prata om grundskolan och hur högstadiet ska kunna "leverera" fler duktiga elever och nå målet att alla ska vara behöriga till de nationella programmen i gymnasiet. Där har vi naturligtvis problem. Men dem kan vi lösa i ett annat forum.

Jag tror att vi måste öka samarbetet mellan gymnasieskolans program – exempelvis handels- och ekonomiprogrammen och kanske teknik- och industriteknikprogrammen – alltså mellan de högskoleförberedande programmen och de rena yrkesprogrammen, också detta i syfte att minska skillnaden mellan yrkesprogrammen och de högskoleförberedande programmen.

Jag är faktiskt också inne på att vi kanske ska höja kraven vid intagningen av dem som vill gå yrkesprogrammen, så att man har samma krav som man i dag har vid intagningen till de högskoleförberedande programmen. Däremot tror jag inte på att sänka några krav alls.

Såvitt jag har förstått i dag är det ungefär 800 elever som skulle kunna drabbas av en sådan förändring. Jag hoppas naturligtvis att man kan lösa det. Det är i alla fall betydligt färre elever än jag tidigare trodde.

Jag tror att detta också är ett sätt att lyfta intresset för yrkesprogrammen och se till att alla förstår att vi inte har några A- och B-lag i gymnasieskolan.

Jag tror också att arbetsmarknadens parter måste in på ett mycket mer aktivt sätt i gymnasieskolan. Det kan handla om alltifrån yrkescollege till av branschen certifierade program och skolor. Här har också studie- och yrkesvägledarna en mycket viktig roll att spela. Vi kommer tillbaka till det sedan. Sedan kan vi fundera på om detta med behörighet kommer att hjälpa till.

Jag har möjlighet att så att säga spela in en del i Gymnasieutredningen, men jag tycker också att det är viktigt att känna statsrådet på pulsen. Tror statsrådet verkligen på fullaste allvar att obligatorisk högskolebehörighet för alla ska hjälpa bland annat de 15 procent av eleverna som står längst från en hägrande examen? I stället måste man kanske gå via motivation och underlätta och schemalägga på ett helt annat sätt. Återigen handlar det även om duktiga studie- och yrkesvägledare, även om vi inte ska belasta den yrkesgruppen alltför mycket.

Anf. 154 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Jag tackar Michael Svensson för detta. Jag kan i princip skriva under på allt som han sa här. Jag känner att den konfliktlinje som eventuellt finns kanske handlar om just högskolebehörigheten.

Jag har i tidigare sammanhang uttryckt att det är viktigt att enskilda elever, och i detta fall elever som väljer yrkesprogram, ska vara anställbara livet igenom. Då måste de kunna omkvalificera sig i en värld där omställningstakten kommer att vara allt högre. Ekonomin kommer att förändras på så vis att man räknar med att min generation kommer att vara tvungen att byta jobb minst tio gånger under sin livstid. Då är det inte enbart inom en och samma sektor utan mellan olika sektorer och olika branscher. Det innebär att jobb kommer att komma och att jobb kommer att försvinna. Då måste man kunna omkvalificera sig för att kunna ta de nya jobb som kommer. Det är så en modern ekonomi fungerar, och det är därför som vi behöver möjliggöra även för yrkes elever att ta steget in i andra utbildningar när de väl behöver det.

Men jag vill inte vara absolutistisk. Jag vill gärna ha valfrihet. Jag menar att man kan vända på dagens norm och resonemang, där man måste välja till högskolebehörigheten, så att man som enskild elev i stället ska välja bort dessa ämnen om man verkligen inte vill läsa dem. Det är det ena.

Jag ska också besvara frågan om det obligatoriska gymnasiet. Det är en fråga som jag egentligen tror har mindre konfliktkaraktär. Jag är väl medveten om att mitt parti gick till val på detta. Vi tror på att alla ska ta sig igenom gymnasiet eftersom det är så viktigt för etableringen på arbetsmarknaden. Men jag inser också hur det parlamentariska läget ser ut, och det finns andra saker som vi måste börja jobba med i stället för att alla ska klara av sin skolgång. Det handlar bland annat om att fler ska få en bättre undervisning i högstadiet, att vi behöver fler lärare och att de ska få bättre förutsättningar. Det är detta som lägger en bra grund för att alla skolor ska vara bra skolor och för att alla elever ska klara av sin skolgång.

Anf. 155 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Det kan nog vara än mer stigmatiserande att välja bort något än att välja till något. Men det är möjligt att vi får fundera mer på det.

Jag tror att man också måste fundera på antalet poäng i gymnasiet i dag – 2 500 poäng. Det finns trots allt en hel del luft i systemet. Men det handlar naturligtvis också om pengar och resurser ute i kommunerna. Jag tror att det mycket väl skulle kunna fungera om flertalet elever läste mer än 2 500 poäng.

Låt oss säga att en elev ska läsa in högskolebehörigheten inom sina 2 500 poäng. Då innebär det att ett antal poäng måste tas från yrkesämnen. Men det är många branscher som skriker och säger att man absolut inte får göra det, eftersom de hantverkare som då kommer ut blir odugliga och otillräckliga.

Jag har en helt annan och radikal idé – även moderater kan vara radikala – om att man kanske ska organisera yrkesprogrammet på ett helt annat sätt. Men det kan få bli en cliffhanger till nästa samtal.

Anf. 156 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Jag tackar Michael Svensson för en bra debatt. Jag tycker, som sagt, att vi håller med varandra om det mesta avseende yrkesprogrammen, vilket är bra. Vi behöver reformer för den svenska skolan som är stabila och långsiktiga och som håller över tid, där både elever och lärare vet vilka villkor som gäller. Många lärare har själva signalerat att de be-

höver arbetsro, men med det inte sagt att vi inte ska reformera där det behövs. Jag tror att vi under denna debatt har lyckats peka på en hel del saker som behöver åtgärdas.

Jag ser fram emot att få fortsätta detta samtal i andra sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2015/16:109 om antalet inställda lektioner på gymnasiet

Anf. 157 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Michael Svensson har frågat mig vad jag avser att ta för initiativ för att minska antalet inställda lektioner inom gymnasieskolan.

En inställd lektion är naturligtvis ett problem vad det än beror på, och särskilt för de elever som har stort behov av stöd i sina studier. Många inställda lektioner kan till och med påverka elevernas förmåga att slutföra sin gymnasieutbildning. Regeringens utgångspunkt är att eleverna ska ha en behörig lärare som leder varje lektion.

Elever i gymnasieskolan har en lagstadgad rätt till en viss garanterad undervisningstid för ett helt nationellt program. Elever på de högskoleförberedande programmen har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar, och elever på yrkesprogram har rätt till minst 2 430 undervisningstimmar. Det är inte i detalj reglerat hur dessa timmar ska fördelas. Det är huvudmannen för en gymnasieutbildning som ansvarar för att undervisningen schemaläggs så att alla elever har möjlighet att få den garanterade undervisningstiden. I Statens skolinspektions uppdrag ingår bland annat att ha tillsyn över att huvudmännen fullgör sina skyldigheter.

Regeringen tillsatte den 19 mars 2015 en utredning (dir. 2015:31) som bland annat ska analysera och föreslå åtgärder för att alla ungdomar ska fullfölja en gymnasieutbildning. Utredningen ska också se över bestämmelser om stödåtgärder i gymnasieskolan, vilket kan bidra till att fler elever slutför sina studier. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2016.

Regeringen har även beslutat om ett antal satsningar för att förbättra läraryrkets status och för att fler personer ska välja att stanna kvar i yrket. Bland annat har satsningar på kompetensutveckling som syftar till fler legitimerade lärare samt satsningar på bättre lärarlöner och karriärtjänster för lärare genomförts. Förhoppningen är att tillgången på behöriga lärare ska bli större och bättre kunna möta behovet hos skolorna både när det gäller ordinarie lärare och lärarvikarier. Behöriga lärare har också bättre pedagogisk kompetens för att planera undervisningen.

Anf. 158 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Detta är naturligtvis inte i första hand ett statligt ansvar. Dock har Sveriges riksdag det yttersta ansvaret för lagstiftningen och regeringen, som styr och ska se till att saker och ting efterlevs.

Gymnasiet brottas med flera problem i dag, vilket vi har talat om tidigare. Till detta ska vi nu lägga väldigt många inställda lektioner. Jag har

själv två barn som går i tvåan och trean i gymnasiet, så jag är ganska medveten om vilken luft som finns i systemet. Det gäller inte bara i Falkenberg. Det finns inga vikarier att tillgå, och då ställs lektionerna in.

Även om det är föremål för en helt annan debatt tror jag också att dagens poängsatta kursgymnasium bidrar till en hel del luft i systemet. Lägger vi då till att många lektioner ställs in för att det inte finns någon vikarie att tillgå när läraren kanske är sjuk eller ska på någonting annat som bedöms som viktigt blir det stora problem. Naturligtvis resulterar detta i att de studiesvaga och omotiverade eleverna får ännu svårare att klara sin gymnasiegång.

Tyvärr är det nog så att många kommuner helt enkelt snålar in på budgetmedlen till skolan och inte minst till gymnasieskolan. Som jag sa: Även om vi har en kommunaliserad skola ligger trots allt det yttersta ansvaret på statsmakten att tillse att alla elever får en god utbildning. Vi ställer upp målen och beslutar om läroplanerna.

Anf. 159 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Interpellationen lyfter fram ett viktigt problem. Det är alldeles för många lektioner som ställs in, och vi vet att det kommer att återspeglas i elevers kunskaper i framtiden. Det är alltså ett stort bekymmer. Vi vet också att problemet grundar sig i en lärarbrist. Den har dessvärre funnits under många år och väntas bli ännu allvarligare framöver. Man räknar med att det kommer att saknas 65 000 lärare år 2020, vilket är en väldigt hög siffra. Samtidigt är lärarutbildningen faktiskt den största utbildningen vid högskolan.

Det regeringen nu gör för att möta problematiken är att först och främst satsa på att göra läraryrket mer attraktivt. Fler måste söka sig till lärarutbildningen. Vi gör detta bland annat genom att höja lärarlönerna. Vi dimensionerar också upp lärarutbildningen, det vill säga skapar fler platser så att vi helt enkelt kan utbilda fler lärare. Vi erbjuder dessutom fler en kompletterande pedagogisk utbildning, det vill säga ger fler yrkeskategorier en möjlighet att omskola sig och bli lärare. Det kan egentligen vara två vinster i en om vi lyckas få fler att bli lärare. Att deras förkunskaper och erfarenheter kombinerar kan faktiskt förstärka kompetensbasen i skolan.

Detta är alltså ett allvarligt problem, och jag ser gärna att vi förenar oss över blockgränserna för att adressera problematiken. Men jag vill ändå hävda att regeringen har påbörjat ett viktigt reformarbete för att komma till rätta med problemet.

Anf. 160 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Vi har ett gemensamt ansvar för den svenska skolan. Det delas mellan kommun och stat. OECD har visat, inte minst i våras, att ansvarsutkrävandet är svårt eftersom det är svårt att veta vem ansvaret ligger på. Ingen vet egentligen vem som har det yttersta ansvaret för eleverna i den svenska skolan. Är det ministern, kommunalrådet, rektorn eller läraren? Vem kan det vara? Jag tror att vi måste ha en tydligare rollfördelning, ett större nationellt ansvarstagande för den svenska skolan och en tydligare ansvarsfördelning.

En del av det problem jag tar upp och där statsrådet delar min analys grundar sig naturligtvis i att det saknas lärare. Det är A och O att vi får fler

lärare, och här tror jag att det finns jättemycket att göra. Fler måste naturligtvis söka sig till lärarutbildningarna, och de måste göras populärare. Jag tror att det saknas mycket i många lärarutbildningar runt om i Sverige i dag. Jag tror också, även om det inte påverkar just problemet med inställda lektioner, att staten borde genomföra en stor fortbildningssatsning inom ledarskap för lärarna. Jag tror att det skulle underlätta en hel del vad gäller detta.

Kanske måste vi också se över timplanen. Även om jag tror på frihet kan vi kanske inte tillåta vilken frihet som helst, eftersom alla kommuner och skolor helt enkelt inte sköter sig som vi tänkte när vi riggade den svenska skolan.

Anf. 161 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Jag delar Michael Svenssons uppfattning att vi måste göra allt vi kan för att öka likvärdigheten i den svenska skolan. Inget annat accepteras än att alla skolor är bra skolor och att alla elever får en bra undervisning.

Precis som Michael Svensson pekar på tror jag att en del av problematiken är att styrkedjan i den svenska skolan inte fungerar som den ska. Det är därför regeringen har givit Skolkommissionen i uppgift att jobba med frågan. Skolkommissionen består ju av några av de främsta skolexperterna i både Sverige och världen, samt andra representanter, och man jobbar för att vi ska komma till rätta med frågan.

Det finns dock en annan dimension av styrkedjan jag tror att vi måste diskutera i sammanhanget. Det handlar inte enbart om huruvida det är staten, kommunerna, rektorn eller läraren som styr – även om vi måste komma till rätta med det – utan också om frågan om avregleringen av skolan. Den är relevant i sammanhanget. Vi vet att det dessvärre förekommer exempel på skolor där man kostnadsreducerar av olika skäl, tyvärr ibland för att tjäna pengar. Det innebär att skolor blir utan lärare, och har man ingen lärare blir det lärarlösa lektioner. Läraren kanske ersätts av datorer, eller så ställs lektionerna i värsta fall in.

Detta är en allvarlig defekt i svenska skolsystemet som vi måste komma till rätta med. Styrkedjeproblematiken manifesterar sig alltså både i form av en horisontell problematik, där det handlar om vem som styr den svenska skolan så att den är likvärdig, och i form av frågan hur konkurrenssituationen ser ut och på vilket sätt vi tillåter att våra gemensamma medel används. Jag står för en regering som tycker att skattepengar ska gå tillbaka till skolan. Vi ska se till att vi har en hög lärartäthet så att varje elev får den undervisning den förtjänar.

Anf. 162 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Nu kanske vi inte ska ta en debatt om friskolor och vinster i skolsystemet, för då skulle vi väl få hålla på till midnatt. Det kanske inte är tillåtet.

Jag tror dock inte att vi är särskilt oense, och om jag ska lägga bara någon sekund på detta tror jag att friskolesystemet har bidragit till initiativtagande och mycket kvalitet i skolsystemet. Sedan tror jag att många politiker alltsedan 1995 ibland har varit naiva och blåögda. De har inte trott att det skulle gå så långt som det i vissa fall har gjort.

Vi ska också komma ihåg att friskolesystemet verkade i tolv år under tidigare socialdemokratiskt styre, fram till 2006. Det har dock gått långt och ibland för långt. Det finns avarter som jag reagerar lika mycket mot som alla andra.

Det finns exempel på naturbruksgymnasier och praktiska program som får 140 000–180 000 kronor per elev och som inte används på ett korrekt sätt. Det ska beivras; det håller jag fullständigt med om. I övrigt ber jag att få tacka för svaret.

Anf. 163 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Tack, Mikael Svensson, för både inlägget och interpellationen!

Som sagt sätter du fingret på något som är väldigt viktigt, och jag ser fram emot fortsatta samtal om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2015/16:110 om kompetensen och arbetsmiljön för studie- och yrkesvägledare

Anf. 164 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Michael Svensson har frågat mig vilka reformer jag avser att ta initiativ till för att förbättra kompetensen och arbetsmiljön för studie- och yrkesvägledare.

För mig är det viktigt att studie- och yrkesvägledningen är utformad så att elevernas val inför framtiden baseras på en väl avvägd kombination av elevernas behov och intressen och arbetslivets kompetens- och rekryteringsbehov. Inför dessa val behöver eleverna utveckla kunskaper både om sig själva och om olika valalternativ. Studie- och yrkesvägledning är en viktig del i det livslånga lärandet och ett stöd i en individs ständigt pågående karriärprocess. Den fyller därför en viktig funktion inom såväl grundskolan och gymnasieskolan som vuxenutbildningen.

För närvarande finns flera pågående initiativ som syftar till förbättringar av studie- och yrkesvägledningen.

För det första har regeringen i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) aviserat att Statens skolverks regeringsuppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen ska förlängas och utvidgas. Fortbildningsinsatserna ska för närvarande inriktas mot att utveckla studie- och yrkesvägledningen med särskilt fokus på ökade kunskaper om arbetsmarknaden. Uppdraget bör dessutom byggas ut med ytterligare fokus på att stärka jämställdhetsperspektivet för att bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller social eller kulturell bakgrund.

För det andra har regeringen i propositionen *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning* (prop. 2014/15:85) som riksdagen beslutade om 2015 (bet. 2014/15:UbU13) föreslagit ändringar i skollagen (2010:800) som syftar till att tydliggöra kraven på kommunerna att tillhandahålla studie- och yrkesvägledning. Enligt de nyligen beslutade lagändringarna är hemkommunen skyldig att se till att den som avser att påbörja

kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå eller i svenska för invandrare eller särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning.

För det tredje föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2016 att det avsätts medel för att Skolverket ska kunna utforma fortbildningskurser för studie- och yrkesvägledare specifikt om validering. Studie- och yrkesvägledare ska på så sätt få bättre verktyg att kartlägga och klargöra vilka kompetenser och kunskaper elever redan har med sig sedan tidigare.

För det fjärde har Yrkesprogramsutredningen (U2014:01) fått tilläggsdirektiv med uppdrag att bland annat analysera om studie- och yrkesvägledning av god kvalitet erbjuds eleverna i grundskolan och gymnasieskolan i tillräcklig utsträckning och, om det finns behov, föreslå hur studie- och yrkesvägledningen kan utvecklas (dir. 2015:15). Utredningen kommer att lämna sitt slutbetänkande inom bara några dagar, och jag ser fram emot att få ta del av utredningens slutsatser.

Anf. 165 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för eftermiddagens tredje svar!

Jag skulle nu kunna raljera om att svaret är tunt, för det brukar man göra ibland, men det ska jag faktiskt inte. Däremot tycker jag kanske att det är en del öppna dörrar som slås in.

Kunskapen finns redan om hur det är ställt med det stora flertalet av landets SYV:are. Många känner sig otillräckliga, och det är naturligtvis inte enbart deras eget fel utan systemets fel.

Under många år har denna grupp setts över axeln. Utbildningen har varit bristfällig och yvig. Många SYV:are har kommit från olika håll och med olika bakgrund. Jag skulle nog vilja säga att många betraktar det som ett lågstatusyrke inom skolan, och där har vi ett av problemen, tror jag. De har till och med lägre status än vad lärarna har. Därför blir det svårt att rekrytera de bästa och mest lämpade och passande till yrket, något som jag tror är väldigt viktigt.

Allt elände i skolan beror självklart inte på SYV:arna. Men de är en viktig grupp, viktigare än vad många av oss inser och säkert också än vad de själva inser.

Längst bort från SYV:arna, alltså på arbetsmarknaden, har vi matchningsproblem. Alltför många måste komplettera sin utbildning. Det tar tid och kostar pengar både för den enskilde och för samhället.

Vi vet att det är alltför många gymnasieelever som känner att de valt fel, att de kanske borde valt ett annat program. Det är svårt att välja om. Det leder ofta till ett fjärde år, förenat med kostnader och problem. Vi vet av studier att enbart ungefär 1 procent av valen grundar sig på råd från SYV:arna när niorna ska söka in till gymnasiet. Det behöver såklart inte enbart vara SYV:arnas fel. Många elever har jättebra föräldrar. De är kloka, nyfikna och vetgiriga, och även eleverna är det. Men 1 procent talar ett ganska tydligt språk, tycker jag.

Faktum kvarstår: Felvalen finns där och kostar jättemycket pengar. Här tror jag att SYV:arna skulle kunna spela en mycket större och aktivare roll.

Utbildningen måste ses över liksom fortbildningen för dem som redan verkar i yrket i dag. Jag tror att det behövs ett reellt kunskapslyft, som ju är ett av statsrådets ansvarsområden. Det avser inte bara elever utan i detta fall SYV:are.

Jag har varit ute och pratat med väldigt många SYV:are. Okunskapen bland dem är stor vad gäller gymnasiet, dess olika program och vad de leder till och också naturligtvis, när det gäller SYV:arna på gymnasiet, hur arbetsmarknaden ser ut i dag och hur man kan komplettera sin utbildning.

Anf. 166 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Tack, Mikael Svensson, för en tredje interpellation denna afton, en väldigt bra sådan även i det här fallet!

Det svar som jag ger interpellanten är en början på något som jag tror kommer att vara ett stort och viktigt reformarbete, för studie- och yrkesvägledningen, som den fungerar i dag, kommer att fordra stora förändringar.

Jag tror att det vi bland annat behöver göra är att se till den här funktionen blir mer av en aktiv och offensiv funktion i skolan, att man jobbar mer ute i klassrummen, träffar eleverna under hela studiegången, både på högstadiet och på gymnasiet. Detta arbete måste ske kontinuerligt. Jag tror också att man behöver jobba aktivt med att uppdatera bilden av hur arbetsmarknaden ser ut. Detta måste vara någonting som sipprar ned till eleverna. Eleverna behöver förstå att det finns yrken bortom polis, svetsare, advokat och läkare, att det finns annat som är väldigt relevant för arbetsmarknaden. Men de måste också få information om detta.

Ansatsen är rätt tydlig från min sida. Det här är något som jag ämnar att ta tag i under året som kommer. Jag tror att studie- och yrkesvägledningen kommer att vara en viktig del i en mer välfungerande arbetsmarknad där matchningen fungerar bättre. Elever ska kunna göra mer informerade val på högstadiet, och framför allt på gymnasiet, och välja något som speglar deras egna önskningar och intressen. Men det ska i högre grad också ge en bättre kompetensförsörjning, vilket efterfrågas av arbetsmarknaden.

Anf. 167 MICHAEL SVENSSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det gläder mig att höra att dessa problem kan lyftas upp.

Det har gjorts samhällsekonomiska beräkningar. Varje elev som slutar i förtid på gymnasiet eller inte får en examen, och det är ungefär 15 000, kostar samhället ca 15 miljoner kronor per individ under sin livscykel. Räknar vi lågt och tar fem årskullar gånger 10 miljoner gånger 12 000 elever hamnar vi på astronomiska summor.

Av den anledningen tror jag att man också ska se över finansieringsmodellen för svensk skola, men det är föremål för en annan debatt.

Det finns alltså jättemycket pengar att spara om vi får bättre utbildade SYV:are och betydligt fler SYV:are.

Jag tycker att en del av den kunskap som SYV:arna förmedlar ska ingå i lärarutbildningen i fortsättningen. Det räcker inte att det finns SYV:are på skolorna. Denna kunskap ska finnas naturligt hos lärarna liksom en bra kontakt med arbetsmarknaden.

Regeringen kanske till och med ska tänka sig någon form av snabbspår för att utbilda fler SYV:are. När det gäller tillgången till SYV:are på grundskola och gymnasieskola går det i de bästa kommunerna 14 elever per SYV. I de sämsta kommunerna går det upp till 6 900 elever per SYV. Här finns alltså mycket att göra.

Prot. 2015/16:26
12 november

Svar på
interpellationer

Anf. 168 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Utöver det Michael Svensson nämner behöver vi se över hur studie- och yrkesvägledningen kan vara en funktion som kopplas tydligare till det som arbetsmarknadens parter tycker är relevant och viktigt.

Därför fann jag det viktigt att ge den pågående Yrkesprogramsutredningen i uppdrag att titta på hur just samverkan med arbetsmarknaden och arbetsmarknadens parter kan bli ännu bättre för hela gymnasieskolan men också för studie- och yrkesvägledningen i och med att den funktionen är central för de val eleverna gör.

Jag instämmer i den stora analysen. Varje felval blir också en brist för arbetsmarknaden senare. Vi vet att en av anledningarna till att vi har en så pass hög arbetslöshet som vi har i Sverige är matchningsproblemet och rekryteringsgapet på arbetsmarknaden. I dagsläget vill ca 7 procent av vår befolkning ha jobb men kan inte få jobb samtidigt som vart femte rekryteringsförsök från företagarkåll misslyckas.

Matchningsproblematiken börjar redan i skolan. Felvalen blir i slutändan ett stort samhällsproblem. Denna felande länk kan eventuellt vara starten på ett betydligt större samhällsproblem som vi behöver komma till rätta med.

Låt oss återkomma till frågan framöver, och jag fortsätter gärna diskussionen.

Anf. 169 MICHAEL SVENSSON (M):

Herr talman! För mig återstår bara att önska alla i kammaren en trevlig kväll.

Anf. 170 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Jag tackar Michael Svensson för det. Jag önskar dig och alla andra i kammaren en trevlig kväll. Det gäller även dem som har haft tålamod att titta på denna interpellationsdebatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2015/16:47 Extra ändringsbudget för 2015

Skrivelse

2015/16:42 Riksrevisionens rapport om transparensen i skrivelsen Årsredovisning för staten 2014

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för prop. 2015/16:47 skulle förkortas till sju dagar. Motionstiden skulle gå ut *torsdagen den 19 november*.

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 november

2015/16:294 Energimyndighetens klimatprojekt i Uganda

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:295 Felaktiga påståenden från finansministern

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 11 november

2015/16:199 Den inre gränskontrollens träffsäkerhet

av *Roger Haddad* (FP)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:200 Pajalagruvan

av *Birger Lahti* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:204 Indirekt stöd till dömda terrorister i Palestina

av *Fredrik Schulte* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:202 Servicenavet – landsbygdsbutiken i centrum

av *Håkan Svenneling* (V)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:205 Konsumentupplysning om snusets innehåll

av *Fredrik Malm* (FP)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:211 Bosättning av så kallade EU-migranter på rastplatser

av *Per Klarberg* (SD)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:206 Underlättande för funktionshindrade att få dispens för

motorfordon i terräng

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:209 Neuron

av *Stig Henriksson* (V)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:208 Satsningar på försvaret

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:210 Nykterhetskontroller av piloter

av *Pia Hallström* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

- 2015/16:215 Feminismen i Finansiella stabilitetsrådet**
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)
- 2015/16:216 Neutrala tobaksförpackningar och svensk grundlag**
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
- 2015/16:212 Den digitala planprocessen**
av *Caroline Szyber* (KD)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)
- 2015/16:214 Ålarvet på Ålakusten**
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)
- 2015/16:213 Statens museer för världskultur**
av *Cecilia Magnusson* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)
- 2015/16:217 Stöd till regionala flygplatser**
av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Anna Johansson (S)
- 2015/16:218 Ryskt övningsmönster**
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
- 2015/16:219 Regeringens löften om bistånd**
av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)
- 2015/16:230 Efterskottsbetalning av assistansersättning**
av *Sofia Fölster* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)
- 2015/16:228 Ökad digitalisering**
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)
- 2015/16:229 En rättssäker folkbokföring**
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2015/16:226 Fordonskatt på tävlingsbilar**
av *Sten Bergheden* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2015/16:225 Identitetsstöd och företagskapning!**
av *Johan Andersson* (S)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2015/16:223 Religionsbaserad rensning**
av *Magnus Oscarsson* (KD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
- 2015/16:221 Ökat arbetskraftsutbud genom invandring**
av *Fredrik Schulte* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)
- 2015/16:227 Handläggningstider för asylsökningar från så kallade säkra länder**
av *Fredrik Schulte* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:222 Utvisning av invandrare med jobb

av *Fredrik Schulte* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:231 Brist på växtskyddsmedel

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:240 Bredband på landsbygden

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:232 Sveriges behov av fler trafikpoliser

av *Anders Hansson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:233 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:234 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:236 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:235 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:238 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:237 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:239 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:241 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:242 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:244 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:243 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:245 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:247 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:246 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:248 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Kristina Persson (S)

2015/16:250 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:249 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:251 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:252 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:255 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:254 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:253 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:257 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:256 Resor i samband med kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

Prot. 2015/16:26
12 november

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 17.34.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.56,

av talmannen därefter till och med § 13 anf. 131 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 165 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Avsägelse	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 4 Svar på interpellation 2015/16:125 om betydelsen av ett svenskt Natomedlemskap	2
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	2
Anf. 2 HANS WALLMARK (M)	3
Anf. 3 MIKAEL OSCARSSON (KD)	4
Anf. 4 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	5
Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C).....	6
Anf. 6 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	6
Anf. 7 HANS WALLMARK (M)	7
Anf. 8 MIKAEL OSCARSSON (KD)	8
Anf. 9 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	9
Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C).....	9
Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	10
Anf. 12 HANS WALLMARK (M)	11
Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	11
§ 5 Svar på interpellation 2015/16:47 om barnarbetet i världen	12
Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	12
Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (V).....	13
Anf. 16 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	14
Anf. 17 AMINEH KAKABAVEH (V).....	14
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	15
Anf. 19 AMINEH KAKABAVEH (V).....	16
Anf. 20 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	16
§ 6 Svar på interpellation 2015/16:91 om sysselsättningseffekter av höjd a-kassa	16
Anf. 21 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	16
Anf. 22 FREDRIK SCHULTE (M)	17
Anf. 23 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	18
Anf. 24 FREDRIK SCHULTE (M)	18
Anf. 25 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	19
Anf. 26 FREDRIK SCHULTE (M)	20
Anf. 27 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	20
§ 7 Svar på interpellation 2015/16:99 om redovisning av sysselsättningseffekter	21

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	21
Anf. 29 HANIF BALI (M)	21
Anf. 30 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	22
Anf. 31 HANIF BALI (M)	23
Anf. 32 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	24
Anf. 33 HANIF BALI (M)	25
Anf. 34 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	25
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:102 om omprövning av synen på RUT och ROT	26
Anf. 35 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	26
Anf. 36 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	26
Anf. 37 ULRIKA HEINDORFF (M)	27
Anf. 38 ERIK ANDERSSON (M)	28
Anf. 39 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	29
Anf. 40 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	29
(forts. § 10).....	31
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
§ 9 Frågestund.....	31
Anf. 41 TALMANNEN.....	31
<i>Regeringens ändrade politiska uppfattningar.....</i>	<i>31</i>
Anf. 42 HANS WALLMARK (M)	31
Anf. 43 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	32
Anf. 44 HANS WALLMARK (M)	32
Anf. 45 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	32
<i>Assistansersättningen</i>	<i>33</i>
Anf. 46 MARKUS WIECHEL (SD)	33
Anf. 47 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	33
Anf. 48 MARKUS WIECHEL (SD)	33
Anf. 49 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	33
<i>Lönsamheten av högre utbildning.....</i>	<i>34</i>
Anf. 50 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	34
Anf. 51 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	34
Anf. 52 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	34
Anf. 53 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	35
<i>Mottagandet av flyktingbarn.....</i>	<i>35</i>
Anf. 54 MONICA GREEN (S).....	35
Anf. 55 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	35

Anf. 56 MONICA GREEN (S)	35
Anf. 57 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	36
<i>Gränskontrollers påverkan på antalet asylsökande</i>	<i>36</i>
Anf. 58 ELISABETH SVANTESSON (M).....	36
Anf. 59 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	36
Anf. 60 ELISABETH SVANTESSON (M).....	37
Anf. 61 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	37
<i>Rehabiliteringsgarantin vid psykisk ohälsa.....</i>	<i>37</i>
Anf. 62 WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	37
Anf. 63 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	38
Anf. 64 WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	38
<i>Regeringens syn på terrorattacker mot civila i Israel</i>	<i>38</i>
Anf. 65 MATHIAS SUNDIN (FP)	38
Anf. 66 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	38
Anf. 67 MATHIAS SUNDIN (FP)	39
Anf. 68 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	39
<i>Finansmarknadens bidrag till minskade klimatutsläpp</i>	<i>39</i>
Anf. 69 RASMUS LING (MP)	39
Anf. 70 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	39
Anf. 71 RASMUS LING (MP)	40
Anf. 72 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	40
<i>Föräldraförsäkringen.....</i>	<i>40</i>
Anf. 73 EMMA HENRIKSSON (KD).....	40
Anf. 74 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	41
Anf. 75 EMMA HENRIKSSON (KD).....	41
Anf. 76 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	41
<i>Valfrihet och vinst i välfärden</i>	<i>41</i>
Anf. 77 MARIA MALMER STENERGARD (M)	41
Anf. 78 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	42
Anf. 79 MARIA MALMER STENERGARD (M)	42
Anf. 80 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	42
<i>Nyanlända elevers skolgång.....</i>	<i>43</i>
Anf. 81 ROBERT STENKVIST (SD)	43
Anf. 82 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	43
Anf. 83 ROBERT STENKVIST (SD)	43
Anf. 84 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	43
<i>Förstärkning av gymnasieskolans yrkesprogram</i>	<i>44</i>
Anf. 85 HÅKAN BERGMAN (S)	44
Anf. 86 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	44
Anf. 87 HÅKAN BERGMAN (S)	44
Anf. 88 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	45
<i>Skuldsanering för överskuldssatta</i>	<i>45</i>
Anf. 89 JESSIKA ROSWALL (M).....	45
Anf. 90 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	45
Anf. 91 JESSIKA ROSWALL (M).....	46
Anf. 92 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	46
<i>Utbildningens betydelse för hållbar utveckling</i>	<i>46</i>

Anf. 93 BETTY MALMBERG (M).....	46
Anf. 94 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	47
Anf. 95 BETTY MALMBERG (M).....	47
Anf. 96 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	47
<i>Hållbar produktion och konsumtion av varor.....</i>	<i>48</i>
Anf. 97 EVA LINDH (S).....	48
Anf. 98 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	48
Anf. 99 EVA LINDH (S).....	48
Anf. 100 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	48
<i>Satsningar på sfi-lärare.....</i>	<i>49</i>
Anf. 101 ERIK BENG TZBOE (M).....	49
Anf. 102 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	49
Anf. 103 ERIK BENG TZBOE (M).....	49
Anf. 104 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	50
<i>Friskolornas betydelse för nyanlända elever.....</i>	<i>50</i>
Anf. 105 IDA DROUGGE (M).....	50
Anf. 106 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	50
Anf. 107 IDA DROUGGE (M).....	51
Anf. 108 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	51
Anf. 109 TALMANNEN.....	51
§ 10 (forts. från § 8) Svar på interpellation 2015/16:102 om omprövning av synen på RUT och ROT.....	51
Anf. 110 ULRIKA HEINDORFF (M).....	51
Anf. 111 ERIK ANDERSSON (M).....	52
Anf. 112 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	52
Anf. 113 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M).....	53
Anf. 114 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	53
§ 11 Svar på interpellation 2015/16:112 om åtgärder mot den digitala konjunkturnedgången.....	54
Anf. 115 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP).....	54
Anf. 116 ANETTE ÅKESSON (M).....	55
Anf. 117 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP).....	56
Anf. 118 ANETTE ÅKESSON (M).....	57
Anf. 119 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP).....	58
Anf. 120 ANETTE ÅKESSON (M).....	59
Anf. 121 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP).....	60
§ 12 Svar på interpellation 2015/16:126 om bredbandsskatt.....	60
Anf. 122 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP).....	60
Anf. 123 ERIK ANDERSSON (M).....	61
Anf. 124 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP).....	61
Anf. 125 ERIK ANDERSSON (M).....	62
Anf. 126 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP).....	62
Anf. 127 ERIK ANDERSSON (M).....	63
Anf. 128 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP).....	63

§ 13 Svar på interpellation 2015/16:100 om avveckling av topmodernt radarsystem.....	63
Anf. 129 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	63
Anf. 130 MIKAEL OSCARSSON (KD)	64
Anf. 131 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	65
Anf. 132 MIKAEL OSCARSSON (KD)	66
Anf. 133 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	67
Anf. 134 MIKAEL OSCARSSON (KD)	67
Anf. 135 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	68
§ 14 Svar på interpellation 2015/16:103 om ekonomiska konsekvenser av personalvakanser	68
Anf. 136 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	68
Anf. 137 STIG HENRIKSSON (V)	69
Anf. 138 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	69
Anf. 139 STIG HENRIKSSON (V)	70
Anf. 140 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	71
Anf. 141 STIG HENRIKSSON (V)	72
Anf. 142 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	72
§ 15 Svar på interpellation 2015/16:76 om e-sportens möjligheter till likvärdiga utbildningar	73
Anf. 143 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	73
Anf. 144 RICKARD NORDIN (C)	74
Anf. 145 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	75
Anf. 146 RICKARD NORDIN (C)	75
Anf. 147 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	76
Anf. 148 RICKARD NORDIN (C)	76
Anf. 149 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	77
§ 16 Svar på interpellation 2015/16:108 om situationen för elever inom gymnasieskolans yrkesprogram.....	77
Anf. 150 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	77
Anf. 151 MICHAEL SVENSSON (M).....	78
Anf. 152 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	79
Anf. 153 MICHAEL SVENSSON (M).....	80
Anf. 154 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	80
Anf. 155 MICHAEL SVENSSON (M).....	81
Anf. 156 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	81
§ 17 Svar på interpellation 2015/16:109 om antalet inställda lektioner på gymnasiet	82
Anf. 157 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	82
Anf. 158 MICHAEL SVENSSON (M).....	82
Anf. 159 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	83
Anf. 160 MICHAEL SVENSSON (M).....	83
Anf. 161 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	84
Anf. 162 MICHAEL SVENSSON (M).....	84
Anf. 163 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	85
§ 18 Svar på interpellation 2015/16:110 om kompetensen och arbetsmiljön för studie- och yrkesvägledare	85
Anf. 164 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	85
Anf. 165 MICHAEL SVENSSON (M).....	86
Anf. 166 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	87

Anf. 167 MICHAEL SVENSSON (M)	87	Prot. 2015/16:26
Anf. 168 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	88	12 november
Anf. 169 MICHAEL SVENSSON (M)	88	-----
Anf. 170 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	88	
§ 19 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	88	
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	89	
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	89	
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 17.34.....	93	